

Poština plačana v gotovini

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE

LETNIK X ★ LIV **10** OKTOBER ★ 1954

VSEBINA:

Jos. Wester: Planinski spomini in zapiski iz l. 1953	537
Marijan Lipovšek: Iglíčeva smer v Mali Rinki	542
France Planina: Planinstvo in muzeji	547
Leopold Stanek: Bor	549
Cene Malovrh: Moja hoja na Triglav	550
Uroš Župančič: V gorah je vedno lepo	555
Tine Orel: Beleška ob vpisni knjigi iz l. 1862, eni najstarejših planinskih vpisnih knjig	560
Milan Volčič: Kdaj in zakaj sem vzljubila planine	565
T. M.: Vremščica	566
Ljerka Godicl: Na Raduho	567
Društvene novice	570
Iz planinske literature	577
Razgled po svetu	581

Planinski Vestnik je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga imenovana Zveza, urejuje pa uredniški odbor / Revija izhaja dvanaajstkrat na leto, po potrebi v snopičih po dve številki skupaj / Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje, I. gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Likozarjeva ulica št. 12, poštni predal 214, telefon šte. 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, računi, razvid naslovov / Tiska tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 400.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 100.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 692-T-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Prvovrstne planinske in smučarske čevlje

Alpina ŽIRI

dobite v novoodprtih poslovalnicah

v Ljubljani, Kardeljeva
va 3 in Stritarjeva 8
v Celju, Prešernova
va 16, na Jesenicah,
v Škofji Loki, v Idriji
in v Ajdovščini

PLANINSKI SPOMINI IN ZAPISKI IZ L. 1953

5. Izlet na Snežnik (1796 m)

e Valentin Vodnik v svojem »Popisovanju kranjske dežele« pravi, da je Notranjsko vse hribasto in da drže od bohinjskih snežnikov noter do Turškega čez Notranjsko debeli gozdi in da je tam veliko podzemeljskih lukenj, preduhov in votlih prostorov, v katerih so vse sorte kamnite, od kapa okamenele podobe videti. Ne omenja pa najvišje notranjske gore Snežnika, medtem ko navaja kot najime-nitnejše vrhove na Gorenjskem Triglav, Ljubelj in Šmarno goro, ki »ima to posebnost, da je strma, visoka in vendar od drugih hribov odločena posebej stoji«.¹

Prvi domači pisatelj, ki omenja Snežnik kot »povsem koničasto goro,« kot pravi donebnik (»Wolkenbohrer«), s čigar vrha se more vsa dežela z očmi premeriti in se vidi z njega tudi preko morja v Italijo, Dalmacijo in Turčijo, da pa ima grozne divjine, je zgodopisec Valvasor. In kaj še pripoveduje o njem? Da je »obupno visoka gora«, ki je tudi poleti s snegom pokrita, da si trgovci, namenjeni preko te gozdnate pokrajine na Reko (St. Veit am Pflaum) najmejo v šneperškem gradu spremstvo več oboroženih mož, ki prejemajo letno plačo in morajo take potnike zastoj skozi gozdovje voditi, ker se mudi tam vsakršna svojat roparjev, banditov in tudi Turkov.² — Hacquet je na svojem krožnem potovanju prišel na Pivko, od koder se je iz Trnovega napotil proti cerkniškemu Javorniku. V svojem jedrnatem potopisu omenja, da so gore v sosesčini Snežnika neprijetne za pešca, ker so tla zgolj iz rahlega gruščca, v katerem je polno gadov. Ker pokriva tla divja kumina (jelenovec, *Laserpitium siler*), človek lahko na takega strupenjaka stopi, ne da bi ga prej opazil.³

Dokaj mikavneje je Snežnik opisal dopisnik Novic Danski, t. j. Prešernov sošolec, licejski skriptor Jurij Kosmač, doma v Danah pri Ložu. Nazivlje ga »velikanski Snežnik, kateri v sredi strašnega gozda med kranjsko, hrvaško in istrsko deželo 5332 čevljev visok kvišku kipi, s katerega je razvid na vse kraje kaj prijeten«.⁴ Pisec omenja, da je v snežniških gozdovih mnogo medvedov, volkov, celo risov, kadar pa žir obrodi, se tam toliko polhov zaredi, da jih ponoči vse mrgoli in da jih domačini »na tavžente in tavžente« v samostrele polove. Na južni strani pa da so veliki pašniki, kjer kraški, pivški in istrski ovčarji drobnico pasejo, ki se tam jako zredi in obilo mleka da, iz katerega veliko okusnega sira pripravljajo. Opis ne kaže, da je

¹ Gl. Vodnik, Velika pratika 1795.

² Valvasor, Ehre... II, 222, odn. XI, 511, 512.

³ Hacquet, Oryctographia I, 121.

⁴ Gl. Novice 1857, 23.

Kosmač sam na vrh pristopil, kakor tudi ne Miroslav Vilhar, ki v romantični pesmi »Na Kalcu« o njem poje: »Pošilja čez mejo / pogled velikan: / kam plavajo ladje, / kaj dela Istran.«

Do l. 1857 je bil Snežnik severnjakom, torej večini naših rojakov, dokaj od rok. Ko pa je isto leto dne 28. julija stekel po novozgrajeni železnici prvi vlak iz Ljubljane proti Trstu, je postala Notranjska zložnejše pristopna. Zato ni čudo, da je kot turistični izletnik prvi opisal svojo hojo na Snežnik muzejski kustos Dragotin Dežman. Svoj zanimivi potopis, ki je spričo živahnega pripovedovanja, vzorne dikcije in mestoma pesniške zanesenosti še vedno brani vreden, je objavil v Novicah 1860.⁵ Dežman je bil krenil iz Ige vasi do šneperške bajte, kjer so gozdarji in drvarji imeli svoje zavetišče. Tu je prenočil, drugo jutro pa je bilo še dve uri hoda, da je došel na sijajni vrh, kjer je užival obsežen razgled tja gor do gorenjskih snežnikov in dol na Kvarner in Jadran do beneških lagun in dalmatinskih otokov in gorovij: »Kaj lepšega, ko prvo sonce vrže svoje žarke na snežene vrhove, da se utrinjajo kot zlato in srebro, res nil!« Kar vabljivo zaključuje ta pobudni opis naš Dragotin, ki se je nekaj let nato prelevil v mrkega Karla Deschmanna, ko končuje: »Ne bo ti žal, dragi moj, ako si šel na Snežnik v lepem vremenu. Ne boj se truda ne stroškov; vrh Snežnika ti bo vse povrnil!«⁶

In zares! Tudi meni ni žal, da sem pristopil na ta najvišji notranjski vrh letos dne 28. junija, ne kot samohodec, kakor sicer običavam, ampak kot član občestva 24 izletnikov. Vneta naša planinka me je bila opozorila, da se zbira družba Ljubljančanov in Postojnčanov, ki ta izlet nameravajo, seveda, če se jih priglasi toliko, da bodo zasedli vse sedeže v avtobusu, ki naj nas popelje iz Ilirske Bistrice po zložni cesti do Svinščakov, zadnje postojanke pod Snežnikom. Ker se je bilo prijavilo dovolj udeležnikov, smo sedli v prvi zjutranji vlak. Imeli smo srečo, da smo dobili ugodne prostore v zadnjem vagonu, čigar končni oddelek je urejen kot prava razgledna loža. V takem odprtem vozu ti vožnja celo po pustem kraškem svetu nudi dovolj zanimivosti, ko ti pogledi iz enolične bližine lahko uhajajo v raznolično daljo. Variatio delectat. Izmena mika. — V Postojni je pristopila še druga skupina snežniških izletnikov.

Na postaji v Ilirski Bistrici smo neutegoma presedli v čakajoči avtobus in zavzeli v njem vse sedeže. Cesta se v lepo izvedenih vijugah dviga vedno više in više, zdaj med bujnimi pašniki, zdaj po borovem gozdu. Šofer je povedal, da se prične košnja šele v začetku julija, zato pa zdaj ni bilo videti ne čred govedi ne ovac. Čim više smo v odprtem svetu dospevali, tem obsežnejši so bili pogledi na pivško in brkinsko pokrajino. Ko pa se cesta privije v gozdovce listavcev in iglavcev, seveda mine vsakršen razgled. Zato pa že občutiš višinsko ozračje, prepojeno s svežilnim ozonom. Na vsej poti nismo srečali ne pešca ne voznika ne motornega vozila, saj tudi ni

⁵ Gl. Na Snežnik. Novice, 1860, 283—285.

⁶ Gl. Novice 1860, 285.

nikjer ne zaselka ne kočje ne pastirskega ali drvarskega stana. Brez-ljudna edinščina!

Po 19 kilometrov vožnje, ki je trajala 70 minut, smo se ustavili na Svinščakih (1248 m), torej že v znatni višini 840 metrov nad Bi-
strico. To je plana dolinica, ki jo krasita golo zidovje nekdanjega
italijanskega hotela in skromna kočica z napisom Cankarjeva kočja.
Razočaralo nas je, ko smo ugotovili, da v njej ni drugega ko nekaj
pogradov s slamo. Tu je menda nočišče za drvarje, sicer pa nima
nikake opreme, še manj pa oskrbe. Edina še ohranjena naprava je
vodnjak z živo vodo, kar je na Krasu prava dobrina. — Nismo se
dolgo mudili v tej puščobi. Drugače pa bo, ko bodo zopet vzposta-
vili hotelsko zgradbo. Saj bodo čvrsto kamnito in betonsko zidovje
lahko porabili za ogrodje novi stavbi, ki ne bo samo zavetje za snež-
niške turiste, temveč obenem planinski dom letoviščarjem, ki si žele
udobnega bivališča v zdravem gorskem ozračju. Ta postojanka utegne
biti Rečanom in opatijskim gostom vabljivo planinsko izletišče in
gostišče, saj je po svoji legi sredi gozdovja v višini nad 1200 metrov,
n. m. kakor ustvarjena za prijeten odpočitek. A tudi Tržačanom bo
v dobrodejno izmeno vele mestnega vrveža z idilično gorsko tišino.
Menda bodo le kdaj razmotali krotovičasti tržaški voz ali pa ga bo
kak novodobni Aleksander s krepkim zamahom — presekal. —

Nismo se dalj časa tu obotavljali, zakaj bližal se je poldan in
treba se je povzpeti še na vrh. Zopet smo posedli v samodrž. Šofer
je moral poslej v volanom previdno ravnati, zakaj cesta se je zožila v
vijugast kolovoz, po katerem naj bi se pricijazili še kak kilometer
dalje do Grde doline, od koder bi nastopili zadnji vzpon na Snežnik.
A to progo nam je zaprla barikada bukovih skladanic, zloženih kar
sredi ceste. Kaj hitro smo se znašli v tej zagati. Naš kolektiv s svo-
jimi 40 rokami — vsem udeležencem ni bilo treba sodelovati — je v
nekaj minutah preložil in zložil kalanice ob cestnem robu, tako da
smo se nato sede približali Hudi jami, kjer je bil vožnji zapik — non
plus ultra!

Ob četrto po 11. uri smo nastopili peš hojo vkreber, najprej po
strmi vlažni gozdni stezi, nato pa po položnem kolovozu, nekdanji
mulatieri. Goščava se je bolj in bolj redčila in končno se nam je
odprl sivi čok obh Snežnikov, mestoma poraščen z ruševjem. Že se
je pojavljala planinska cvetana: modri svišč, rdeči sleč, zlati koren,
zlato jabolko in še več drugega cvetja. Botaniki pravijo, da se na
Snežniku srečavajo alpska, mediteranska in ilirska flora.⁷ Spešili
smo hojo, da bi čimprej zavzeli sinji vrh, zlasti ker se je vreme pri-
čelo kisati.

Natanko 70 minut je trajal ves strmohod. Zadovoljni smo posedli
na ruševinah nekdanje vojaške opazovalnice, ki je bila čvrsto zgra-
jena postojanka, obsegajoča tri prostore. Dokaj udobneje bi uživali
brašno v varnem zatišju, kakor smo ga tu na prepihu pod pretečimi
oblaki. Vreme sicer ni kazalo na trajen dež, pač pa se je pripravljalo

⁷ Gl. Bohinec - Planina - Sotler, Slovensko Primorje v luči turizma,
stran 74.

za nevihto. V dalji in bližini je tontonelo iz oblačja, vmes pa je posevalo sonce.

Na oblem temenu sem motril obširni razgled, kolikor ga je dopuščalo mrko ozračje. Tam na daljnem vzhodu se je sončil zasavski poglavar Kum. Plečati Krim zaslanja pogled na Ljubljano, dobro pa je viden Golovec. Pozdravljeni cerkniška Slivnica in Javornik in Nanos in Vremščica! Pritlikavci ste, ko vas zrem s tega vzvišenega vidika. Žal pa so bili zastrti pogledi na Julijce, na Savinjske Alpe, na veljake Gorskega kotora Obruč, Risnjak in Klek, na Učko, natanko za 400 metrov nižjo vladarico Istre, da ne omenjam pogleda na zrcalo Kvarnera z vscmi njegovimi otoki in otočki. Utegne mi kdo ugovarjati, češ, kaj pripoveduješ o tem, česar nisi videl. Naj mu odvrnem: Pojdi še ti na Snežnik, a v jasnem vremenu, pa boš lahko vse to in še več videl!

Kljub nevšečnemu ozračju sem mogel premotriti vsaj ves bližnji obzor, ki predočuje tole sliko: Snežnik se dviga kot skalnat otok iznad valovja nepreglednih gozdov, ki pokrivajo to visoko planoto od Javornika dol do Goteniškega Snežnika in vrhov Gorskega kotara. Zgolj kraški svet je to, a vendar ga odeva neizmerno prirodno bogastvo, zelena in črna šuma, neizčrpna, če se bo z njo pametno, smotrno gospodarilo.⁸

Položaj Snežnika je zanimiv tudi v hidrografskem pogledu. V njega ozemlju imajo izvirke Reka, ki se kot Timav izliva v Tržaški zaliv, Pivka, prvi tok Ljubljaniče, in Čabranka, pritok Kolpe; le-ta in Ljubljaniča pa se iztekata v Savo, pritok Donave. Torej teče tod razvodnica med Jadranom in Črnim morjem. Prvi pljuska skoraj ob njega znožje, medtem ko je Črno morje oddaljeno ok. 1200 kilometrov.

Postal sem še ob betonskem stebru ter skušal brati na njem včrtana popačena zemljepisna imena v jeziku prejšnjega okupatorja. Umakniti se je moral in z njim je izginil tudi Monte Nevoso. Za spomin in v slovo so si nekateri izletniki nabrali nekaj cvetov krčljavih planik ter s tem prekršili zaščitni predpis. Složni pa smo bili v misli, da naj bi planinsko društvo, v čigar področje Snežnik spada, zopet vzpostavilo kočico ter jo oskrbovalo vsaj v poletni dobi. To bi bila našim južnjakom vabljiva gorska postojanka, saj je dostop do nje z bistriške strani vseskoz lagoden. »Snežnik kliče!« tako je vnet domačin nedavno pozval pristojno organizacijo, da naj bi obnovila hotel na Svinščakih in kočjo na vrhu.⁹ Da bi se dobromiselna napoved le kmalu uresničila kot dejstvo!

Nad eno uro smo se pomudili na vrhu, bolj zadovoljni s tem, da smo ga menda vsak prvokrat zavzeli, kakor nejevoljni, da nam ni razgrnil celotne slike svojega krogozora. Zopet je posijalo sonce, ko smo odhajali. Manjša skupina se nas je med ruševjem primotala še na bližnji za sto metrov nižji Mali Snežnik, kjer stoji ombrometerska hišica, opremljena menda s samodejnim pisalom. Kdo neki bi hodil

⁸ Gl. članek M. Cigler, Po gozdovih Snežnika, PV. 1051, 62—70.

⁹ Gl. članek »Snežnik kliče!« Slov. poročevalec, 2. septembra 1953.

vsak dan opazovat stanje tega višinskega dežemera, ki pokazuje množino padavin! V globeli pod nami so se mlajši člani zabavali s tem, da so se kepali — v kresnem času. Zakaj v plitvih vrtačah je celo na južni strani ležal še sneg — dokazilo, da je Snežnik vreden svojega imena, seveda še več ga leži v odsojnih severnih globačah.

Po isti poti smo se vrnili k Hudi jami in do svojega vozila. Kaj dobro bi nam bil del postanek na Svinščakih, če bi tam še stalo staro gostišče. Razočarani so bili člani žigarji, ki v opusteli Cankarjevi koči niso dobili njenega žiga, da bi mogli z njim izpričati svoj obisk. Morda bo čez leto in dan tudi za to bolj poskrbljeno.

Naš spremljevalec, uslužni logar, nas je med vožnjo pregovoril, da smo obiskali še njegovo domišče v Črnem dolu. To je tipična kraška draga, zelena ravnica sredi temnega gozdovja. Tam samevata dve koči, ena zidana, druga pa lesena, bivališče logarju in gozdarjem, v lovski sezoni pa zavetišče lovcem. Tu je razne divjadi menda v izobilju. Razrita tla izdajajo, da jih je razruvala črna divjačina s svojimi rilci in čekani. Malone eno uro nam je vzel ta pešaški zavinek, da smo obiskali planinsko idilo v kraškem svetu. Zopet smo zasedli udobne sedeže in samodrž je v naglem diru odbrzel dol proti Bistrici. Nebo se je bilo povsem zjasnilo, da so nam enolično vožnjo oživljali lepi pogledi na sončne Brkine in valovito Pivko. Še pred 18. uro smo končali svoj brzovozni izlet, ki smo ga na senčnem hotelskem vrtu završili s frugalnim likofom, zadovoljni, da nismo prav nič opazili one divje romantike, ki jo stari pisci Snežniku pridevajo. Že davno so opustili svoj roparski obrt Valvasorjevi tolovaji in Hacquetovi gadje so tudi že preminili. Snežnik je sedaj povsem pitoma gora, ki pa jo je treba s turističnimi napravami samo še izboljšati. — Hvalo smo dali vrlemu prireditelju dr. St., ki nam je tako povoljno omogočil ta kresni obisk notranjskemu poglavarju. Naposled je šc doživela izredno presenečenje članica, da je v svoj albumček odtisnila žig Cankarjeve kočice, ki ga je bil prav pred odhodom vlaka dostavil vsečinitelj tamošnjega planinskega društva. Bila je to pač »pia fraus« — nedolžna varka, opravičljiva le s tem, da je kočica sama, ki smo jo bili obiskali, brez štampljke.

S ponočnim vlakom smo se vračali proti Ljubljani. Zato nismo več pogrešali razglednega voza, s katerega smo v ranem jutru uživali bežne prizore notranjske pokrajine.

Tako mi je potekal in minil moj prvi in bržčas poslednji izlet na Ilirski Snežnik.¹⁰

¹⁰ Na stenskem zemljevidu stoji zgolj Snežnik, v knjigah pa pišejo Loški Snežnik (po mestecu Ložu, od koder drži po Leskovi dolini pristop od severne strani na Snežnik). Prej so ga imenovali tudi Notranjski ali pa Kranjski Snežnik. Na Kočevskem imam najvišjo vzpetino na Dolenjskem Goteniški Snežnik (1289 m), v Gorskem kotaru pa je hrvaški Snježnik (1508 m). Če že moramo našo goro označiti s prilastkom, bi ji sodilo ime Ilirski Snežnik že zato, ker mu je najbližje izhodišče Ilirska Bistrica, še bolj pa zato, ker s tem ohranimo spomin na davne Ilire, prvotne stanovnike dinarskega ozemlja.

Marijan Lipovšek:

IGLIČEVA SMER V MALI RINKI

e malo ne mislim, da bi bilo plezanje v Igličevi smeri Male Rinke spričo današnjih alpinističnih činov kaj posebnega. Toda lepa in kar se tiče težav kolikor toliko resna smer ostane vedno do neke mere pomembna. Saj je samostojno in lepo zasnovana, v izvedbi pa za tisti čas edinstvena, kakor čitamo v podatkih v Našem alpinizmu in v Planinskem Vestniku. Maks Iglič je namreč po teh navedbah 8. oktobra 1929 preplezal smer sam.

Po vojni je že več navez plezalo v tej smeri. Saj navaja R. K. v našem Vestniku (1953) »večkratno ponovitev pomembne Igličeve smeri v Mrzli (prav: Mali) Rinki«. Prvi pa jo je menda sedaj ponovil Stanko Kokošinek s tovarišem. Njegov popis (Pl. Vestnik 1952, str. 425) sem čital šele potem, ko sem steno že preplezal. Nič se mi ne zdi čudno, če sta se Kokošinek in njegov tovariš v smeri malo lovila. Ker se je tudi meni nekako tako godilo, hočem na kratko popisati to plezanje in dati nekaj napotkov. Saj je tudi Igličev popis precej pomanjkljiv, čeprav se ne da dosti zaiti.

Glavna, dasi ne najtežja točka smeri je visok, izrazit kamin, ki ga lepo vidimo že z Okrešlja. Ta kamin leži sredi stene, ki je plitvo vtisnjena med dva stebra. Desni nosi severni raz, levi pa meji na Režkovo smer. Ker pa je stena med obema stebroma spodaj strmo prepadna, je treba plezati, da dosežeš kamin, najprej po izrazitem stebrašem trikotu, na katerem se začneja severni raz. V vpadnici vrha gre smer navzgor proti desni, in sicer tam, kjer se trikot naslanja in stika z levo steno. V višini kakih sto petdeset metrov pa je treba potem zaviti v levo steno pod kamin in po njem naprej.

Z mojim nečakom Andrejem Aplencem sva odšla letos prve dni avgusta okrog šestih zjutraj z Okrešlja. V slabi uri sva bila pri vstopu, kjer leži še dolgo v poletje snežišče. Krajna poč je bila globoka le kaka dva metra in sva s snega lahko skočila na grušč med steno in snežiščem. Na levi je tam skalnata kulisa z značilno, visoko votlino. Izpod kota sva zavila nekaj metrov na desno in začela najino plezarijo.

Vodil sem za štiri raztežaje po oziroma ob nekakšnem žlebu, ki nastaja med stebrom in mejno levo, strmo steno. Tu je skala precej krušljiva a tudi dovolj razčlenjena, tako da razen nekaterih malo težjih prestopov ni nobenih tehničnih problemov. Konec četrtega raztežaja je v žlebu zgruščen kot pod visokimi, črnimi pečinami, malo višje je pa še izrazita, rumena lisa v steni.

O tem spodnjem delu stenc ne bom navajal nadrobnosti. Saj se jih tudi ne da, ker je možnosti precej in pleza v splošnem lahka. Razen nekaj metrov nad vstopom naju je tu ves čas žgalo sonce, ker je ta del stenc obrnjen precej proti vzhodu. Zaman sva iskala sence. Šele ko sva izplezala na levo v prevesasto steno, sva bila v hladu.

Ozirala sva se naokrog. Spodaj iz gruščastega kota je kazalo, kakor da bi bilo mogoče obplezati črne pečine desno naokoli in pod rumeno liso prečiti v steno. Kajti kaj je danes še nemogoče? Čitamo popise novih plezarij in slike potrjujejo, da je videz še groznejši, kakor pa bi se dalo sklepati iz besed. In vendar — čez kakšne strme strahote si človek utira svojo pot! Tudi v Mali Rinki je gotovo preplezljivih še mnogo variant. Saj sta bili do sedaj med Igličevo in Župančičevo smerjo plezani že dve: Muk—Kočevar (varianta raza) in Debeljak—Cegnar (levo raza). No, midva sva hotela po originalni smeri navzgor in vedela sva, da sva na pravem mestu zavila na levo.

Po pičlem raztežaju sva iz žleba prišla v nekak strm kot pod prevesno glavo. Pod njo so sicer dobri stopi, a zgornje skale potiskajo nad prepad. V prvi špranji, ki jo v prevesi s težavo dosežeš, sva našla klin, rjav in le do polovice zabit. Andrej se je tam vpel, zabil nov klin in po skrajno pičlih oporah dosegel malo više precej dobro stojišče na kraju izpostavljene poličke.

Ko sem izbil najin klin, sem ga vtaknil kar med zobe in iz nekakšnega razkoraka v prevesi plezal dalje. Mislil sem, da bom itak koj pri Andreju. Nenadoma mi pa vrv pri nekem stranskem prestopu izbije klin iz zob in že je zacingljajal po skalah navzdol. Izguba je bila huda. Imela sva s seboj le pet klinov, ker nisva računala na težke prehode, kjer bi jih rabila več.

Bila je še zgodnja dopoldanska ura, a sence so z levega stebra že lezle preko najinih skal. Ko je Andrej plezal naprej, sem ga videl v sončni svetlobi nad temno steno. Ko je zabijal klin ali tolkel stop, so se drobci skale iskrili v žarkih in sveteče se večče so letale iz sijaja v senco, kjer so ugasnile. Daleč iz Szalayjevega grebena so se čuli udarci kladiva, sicer pa je bil mir krög naju. A midva sva bila docela zagledana v steno in njene probleme.

Čez kratko navpično stopnjo sva prišla na ozko gredo, vrh katere je zopet varovališče. Od tam sva splezala po malo lažjem svetu v kot pod izrazito poč, ki se vije na levem kraju ob stebru navzgor.

Že tu sva podvomila, če sva v pravi smeri. In vendar sva bila. Ne verjamem, da bi bila mogla zgrešiti spodaj kak lažji prehod. Razčlenjenost skale naju je vodila. Uganka pa mi je, kako je Iglič sam preplezal ta objektivno težka mesta, ki so bila sedaj za nama. Težavnostna stopnja? To je težko reči. Spodnji previs se da vzporejati s težkimi mesti v bavarski smeri, če ni celo težji. Torej, po današnji presoji in v današnjem izražanju: krepka četrta. Toda nobena smer take težave ni bila sicer pri nas preplezana od enega samega plezalca (razen Jugove v Prisojnikovi škrbini). Spominjam se, kako navdušeno je Janko Blažej v svojem članku Wilder Kaiser pisal o Dülferju, ki je sam preplezal še pred prvo svetovno vojno med drugimi premnogimi smermi tudi kamin v Totenkirchlu. Bil je plezalni fenomen — brez dvoma — in še govora ni o tem, da bi se težave v Mali Rinki dale primerjati s tamkaj opisano smerjo. Toda za nas je bilo to leta 1929 kljub vsemu veliko dejanje, ki ga do sedaj, kolikor je meni znano, še nikdo ni

dovolj poudaril in osvetlil. Maks Iglič je bil predvsem zaradi izvrstne dvojice Modec—Režek postavljen nekako na drugo mesto in v slabšo luč, zlasti ker se mu pri ponovitvi raza Štajerske Rinke ni posrečilo izpeljati smer z znane gredine pod glavo naravnost na vrh. Še več, ušel mu je v popisu lapsus, ki se zgodi lahko marsikomu: striktno je izjavil, da je nemogoče priplezati z gredine naravnost gor, čeprav so Režek—Modec—Grünfeld že leto prej izpeljali tisto smer. Toda Iglič je bil do kraja pošten. Ko sem več let nato z njim govoril o tej zadevi, mi je v razgovoru ne samo priznal, da se je zmotil, temveč se je tudi z vsem spoštovanjem izrazil o Režku in o Modcu.

Njegova smer v Mali Rinki pa je — ne glede na to, da po težavah morda ne dosega prave pete stopnje, izredno dejanje za samohodca.

Kakor rečeno naju je razčlenjenost stene po najlažje dostopnem svetu privedla v kot pod poklino. Hotela sva od tam desno navzgor na majhen skalnat nos. Stena tam med obema stebroma ni dosti širša od dvajset metrov in ta skalnat robič je nekako na sredi. Toda navzdol obrnjeni oprimki v skrajno strmi steni pod njim so naju odbili. Kazalo je, da bi morda prilezla po počki nad njeno prvo polovico in od tam prečila desno. Poč samo sva upala še preplezati, če treba, tudi do vrha. A zgoraj jo krona okrog tri metre velika strehasto prevesa. Tam še mislila nisva na prehod. Tik pod to streho se je sicer zdelo, da bi morda šlo nekam v strme plošče na desni, a zadevo si je bilo treba ogledati od blizu in zgoraj še dolgo nisva bila. — Na desni strani stene se je ob stebri zopet izoblikoval strm, prepaden žleb, ki sva ga bolj slutila kakor videla. Do njega držijo gladke, strme pečine. Tam tudi ni bilo nič. Torej sva morala vendarle nekako do tistega skalnatega nosu, kjer sva slutila prehod.

Andrej je zaplezal v poč. Previsna formacija ni tako lahko preplezljiva. Sredi pod zagvozdno skalo, ki jo omenja tudi Kokošinek v svojem popisu, je namreč precej težak previs, čezenj pa moraš na vsak način. Zgoraj je potem še nekaj metrov težko, ker je poč preozka, da bi mogel vanjo, čeprav je precej globoka. Leva stena je gladka, tako da moraš deloma v razkoraku, deloma v nekakšnem zunanjem gvozdenu na robu počki navzdol.

Zgornja polovica je lažja, a precej strma, krušljiva in napokana. Andrej je hotel doseči dobro varovališče in je zato zlezal pod strehasto preveso. Tam se je zasidral in me varoval. Prevesa v počki se tudi iz doline dobro vidi, v kotu ob levem stebri, malo niže od začetka kamina. Kamin sam pa z najinega stojišča ni bil viden. Mislila sva, da se začne šele mnogo više.

Zlezal sem — ne prav lahko — do Andreja in čezenj tik pod preveso. Čez kratko, strmo in hrapavo pečino na desni sem pogledal čez rob. Brezupno. Zaplezala sva se. Poskusil sem nekaj metrov niže s prečnico do onega skalnatega robiča, a sem odnehal, ker je nisem tvegaj. Po nekaj stopih se mi je zdela neprehodna. Pozneje pa se je Andrej na njej imenitno izkazal.

Treba je bilo torej navzdol. Do prve polovice sem bil hitro. Tam sem hotel zabiti klin, da bi imel pri spuščanju Andrej lažje delo. A ko sem zabijal klin v plitvo špranjo, se mi je pri glavi gladko odlomil. Špranje so tu ali zelo globoke za večje klince, take kakor mi je eden spodaj odletel čez steno, ali pa tako plitve, da navaden klin težko spraviš notri. Splezal sem torej dalje doli, ne da bi mogel Andreju pomagati.

K sreči pa sploh ni bilo treba. Prišel sem na drugo misel. Od zgoraj varovan bi pa vendarle poskusil čez steno vprek izpod počī do tistega robiča! Res se mi je posrečilo, a ne lahko. To mesto je že prav blizu čedni peti stopnji. Zadnje metre sem plezal vedno bolj prosto, ker sem bil že precej stran izpod Andreja, razen tega sem moral zabiti klin, da sem doprečil zadnji meter. Ker je šlo navzgor in je bila vrv vpeta v vponko, je tekla z menoj in ne več nad menoj. Ne vem, kam sem se opiral z nogami. Zgrabil sem z levo za klin, z desno segel za robič in se nekako povlekel nanj.

Kar zagledam vponko, kako veselo binglja na vrvi! Ne vem kako — bila je dobro vpeta, a ne obrnjena, ker je klin tičal v nerodni špranji. Kar spreletelo me je. Toda prihranjeno mi je bilo nerodno izpenjanje, kajti vponka je bila tako prijazna, da se je na vrv tudi sama nazaj vpela in sem jo lahko potegnil k sebi. Ni mi jasno, kako se je to zgodilo. Dejstvo je, da sem jo imel kmalu v rokah, le klin, nagnjen in na pol izdrt, je tičal levo pod robičem v skali.

Z vrha počī se je Andrej sedaj spustil po vrvi malo nizdol in začel s prečko proti meni. Sredi te delikatne prečnice z nekimi imaginarnimi oporami se je zataknila vrv. Andrej je moral nazaj, obtočī in odmetati kamenjē, nato pa je srečno dospel do mene.

Sedaj, ko sva en klin izgubila, ko je drugemu odletela glava in je tretji ostal vrh počī, sva imela samo še dva, od katerih je bil eden zabiti v skalah pod nama. Bil je preveč dragocen, da bi ga tam pustila, zato ga je Andrej, dobro varovan, rešil. Na nek način je okobalil skalnat nos nad prepadom in dosegel klin z levico. »Je že moj!« je zavpil na ves glas, da me je kar vrglo. Bila sva ga zelo vesela.

To mesto, ta predel ob počī, je ključ smeri. Nimam pojma, kod se tu sicer pleza. Kokošinek s tovarišem tako kot midva. Drugi pa so najbrž prečili malo niže na desno proti žlebu in nato gori na najin robič. Midva tam nisva iskala prehoda, zdelo se nama je nepreplezljivo. Sicer pa sva bila sedaj iz najtežjega ven in za dva raztežaja je šlo navzgor po lažjem svetu, a vedno zelo izpostavljeno, v dno črnega kamina.

Malo sva se oddahnila in že sem nadaljeval. Še za dva raztežaja sva se dvignila do velike prevese v kaminu. Že med tem, ko plezaš proti njej, se odpirajo na desni prijaznejše skale. A ker je tik ob kaminu trdna, gladka in le malo razčlenjena, pač pa zelo strma pečina, prečiš lahko v lažji svet šele izpod previsa v kaminu po majčkenih stopih skrajno izpostavljeno na dobro stojišče pod nekakšnim žlebom. Čez krušljivo navpično mesto sva zlezla vanj in

po kratkem žlebiču je Andrej priplezal na lepo, nagnjeno gredo. Vrh nje je škrbina v razu. Kamin torej ne pripelje, kakor pravi popis, v to škrbinico, temveč se nad preveso nadaljuje strmo navzgor. Naši mojstri pete in šeste stopnje bi ga seveda preplezali. Igličeva smer pa zavije izpod velike kaminske prevese na desno v škrbinico.

Tako sva mislila tedaj in tudi še potem. Doma pa me je spretetela misel: kaj pa, če je treba vendarle čez veliko preveso v kaminu? In nato po njem do vrha? Saj se kamin nadaljuje naravnost navzgor proti razu. Po popisu Kokošineka bi se dalo sklepati, da je plezal kar skozi kamin dalje. Toda smer po najbolj razčlenjeni skali je gotovo tam, kjer sva plezala midva z Andrejem.

V najini škrbinici na razu pa še ni bilo konca poti. Pred nama se je dvigala gladka stena z majčkenimi oporami, kakih petnajst metrov visoka. Naskočil sem jo proti levi navzgor, a so opore postale redke, strmina huda in zgoraj dvomljiv prehod, da sem se raje vrnil. Preudarjala sva, kaj sedaj. Popis pravi: preko stolpov v razu. Stolpe sva sicer videla, a visoko na levi nad najino steno. Andrej se je odločil za desno možnost. Splezal je iz škrbinice po pičlih stopih navzgor, po kakih štirih metrih zabil klin, se oprijel zanj in dosegel dober oprimek.

Malo tesno mi je bilo, ko sem ga varoval. Saj bi lahko le v najsrečnejšem primeru skrajšal vrv, če bi Andrej zdrsnil. Pa ni. Ko je dosegel nekaj večjih, že spodaj vidnih stopov, se je z neverjetno sigurnostjo in precej naglo dvigal proti vrhnji prevesi. Kar strmел sem — od spodaj je bilo videti neprehodno. Pod preveso je okobalil raz, še nekaj prijemov pa je bil v prevesi, ki se je izkazala za precej nižjo, kakor se je zdelo iz škrbinice. Zadaj je bil položnejši svet in pod razom varovališče.

Šele ko sem plezal za njim, sem razumel, kako da je tako naglo prelezel te skale. Mesto je sicer zelo izpostavljeno nad zahodnim žlebom, kamor je brez glasu švigalo kamenje. A razčlenjenost je tako pripravna, da se da prav lepo plezati. Seveda — korajže je že treba, ker se spodaj vsega tega prav nič ne vidi.

Nato sva plezala po razu levo dalje proti stolpom. Do sedaj se skoraj nisva mogla ozirati okrog sebe, tako naju je zaposlilo plezanje. Ure so tekle, ne da bi se jih dobro zavedala. Šele tu sva se zagledala v vrhove onkraj Mrzlega dola, v Mrzlo goro v večernem soncu in v greben Križa, čigar zadnji vrh je dobil podobo divje, samosvoje gore, ožarjene od rdeče svetlobe.

Pod stolpi sva skočila v širok zagruščen žleb pod črnim kotom. Desno okoli sva po lahkah skalah dospela na rob in v zadnjo kotlinico levo pod vršno gromado. Na vrh sam nisva šla, bilo je že pozno. Glava Planjave, ki je žarcla s svojo zahodno steno, je sedaj ugasnila. Dan se je nagibal h koncu in z njim zopet novo doživetje.

Pod nama so zložno padali Mali podi v modrikasto globel. Onkraj vrtače za Turskim žlebom je stal gams in se oziral naokrog. Spustila sva se po žlebu navzdol in zvečer prišla na Okrešelj.

France Planina:

PLANINSTVO IN MUZEJI

(Za teden muzejev od 3. do 10. oktobra 1954)

laninstvo ni le šport, ampak je tudi pomemben izobraževalec ljudstva. Planinec temeljito spoznava deželo in se seznanja z naravo. Prav v gorah se najgloblje očitujejo delovanje zemeljskih sil in življenjski pojavi rastlin, živali in človeka. Zato ima planinec tem več koristi od hoje po gorah, čim bolj je pripravljen za razumevanje naravnih pojavov. Koliko več užitka ima na visokogorski turi tisti planinec, ki po sedanjih oblikah ozemlja sklepa, kako se je tisto ozemlje v stotisočletnih dobah preoblikovalo in se še oblikuje, ki razume, ob kakšnih pogojih se naselijo živa bitja v alpskih višavah, kako se prilagodijo težavnim okoliščinam in kako se borijo za svoj borni obstanek, kako življenje v visokih legah vpliva tudi na človeka, mu postavlja nove naloge, spreminja njegovo nprav in obratno, kako tudi človek posega v naravo in si jo skuša podrediti v svojo korist. Takšne poglede v alpski svet in v življenje narave dajejo planincu šola, poučna knjiga, predavanja in ne nazadnje — muzeji. Kajti muzej je tista poučna ustanova, ki je dostopna vsemu ljudstvu brez razlike glede izobrazbe in s svojo nazornostjo najlaže poučuje obiskovalca, seveda če je muzej sodobno urejen. V muzeju človek ne sprejema le misli o naravnih predmetih kot v šoli ali v knjigi, temveč dobi o njih neposreden vtis, ker jih vidi, zraven se pa seznanja z njihovim bistvom, če so muzejske zbirke tako prirejene, da prikazujejo žive in nežive predmete v njihovem naravnem okolju in medsebojni povezanosti, in če so ob predmetih kratke, jedrnate razlage. Tako ima muzej velike možnosti, da izoblikuje tudi planince in jih razumsko pripravlja na obisk gorskega sveta.

Kako izpolnjujejo to nalogo naši osrednji muzeji v Ljubljani? Nobeden od njih ni posebej prirejen za planince. V Prirodoslovnem muzeju je edino alpska diorama namenjena neposrednemu spoznavanju gorskega sveta. Diorama prikazuje del pokrajine z Jalovcem v ozadju in nekatere značilne gorske rastline ter živali. Gams je razstavljen tudi v veliki vitrini sesalcev obenem s kozorogom in planinskim zajcem. Med ptiči je razstavljenih več gorskih prebivalcev: skalni plezalec, snežni strnad, planinski ščinkavec, pinoža, kramparčica, planinska vrana, krokar, gorska pastirica, alpska pevka, planinski orel, belka, ruševac. Nižje vretenčarje naših Alp zastopajo črni gad, planinski pupek in planinski močerad. Tudi med polži, metulji, hrošči in drugimi skupinami so vrste, ki oživljajo naše gore, vendar so nameščene med raznimi negorskimi živalmi in niso niti označene kot alpske vrste. Dokler je imel Prirodoslovni muzej več dvoran za razstave, je mogel obiskovalec ogledati zaščitene rastline, med katerimi je večina alpskih prebivalk. Po osvoboditvi je bila

ta razstavna zbirka ukinjena, vendar jo bo skušal muzej spet namestiti na primernem kraju. Zelo dragoceni so pa za spoznavanje alpske flore obsežni herbariji, ki so shranjeni v depoju kot študijski material. Najlaže so dostopne herbarizirane alpske rastline v razmeroma majhnem Pajničevem herbariju. Med številnimi rudninami in kameninami tudi niso posebej razstavljene take, ki sestavljajo to ali ono naše gorovje. Pač pa je Prirodoslovni muzej začel zbirati lokalne geološke zbirke, ki kažejo sestavo posameznih zanimivih predelov Slovenije, med njimi tudi naših gorovij. Do sedaj so razstavljene kamenine iz Polhograjskih in Škofjeloških hribov in s Svinje na Koroškem. Ostali deli Alp bodo prišli sčasoma na vrsto.

Tudi Etnografski muzej ima premalo prostora, da bi priredil kako posebno razstavno zbirko, ki bi razlagala, kako se n. pr. vpliv gora zrcali v folklori alpskega človeka, ali bi prikazovala posebno materialno kulturo v zvezi s planinskim gospodarstvom. Zemljepisni muzej sicer zbira zemljevide vseh vrst, tudi planinske, predstavlja načine poljske razdelitve in naselitve, tudi v gorah, vendar še nima nobenih razstav za širšo javnost in seveda tudi ne za planince. Stari relief Julijskih Alp, ki bi bil prav za planince zelo zanimiv, je celo oddal drugam.

Tako vidimo, da noben naš muzej ne nudi obiskovalcem kakšnega posebnega pouka o alpskem svetu, deloma zaradi pomanjkanja prostorov, še več pa zato, ker se vodje še ne zavedajo, kako važen činitelj pri izobraževanju ljudstva je prav planinstvo. Zato ne bo kazalo drugače, kot da planinci sami začno skrbeti za ustanovitev posebnega planinskega muzeja. Zamisel o planinskem muzeju ni nova. Švicarji in Nemci imajo lepe in obširne alpske muzeje, n. pr. v Bernu in v Münchenu. Slovenci, ki smo tesno navezani na Alpe in imamo izvrstno razvito planinstvo, smo zamudili že ugodne prilležitosti za tak muzej, ki bi bil velikega vzgojnega, poučnega in praktičnega pomena za nas same, pa tudi propagandne in prestižne važnosti za nas v očeh tujcev. Najlepša prilležitost za ustanovitev planinskega muzeja je bila alpska razstava na ljubljanskem velesojmu l. 1932, ko je pokojni dr. A. Brilej po dobro zasnovanem načrtu in z razsodno pritegnitvijo raznih ustanov in strokovnih sodelavcev zbral obilo zanimivega gradiva, ki je kazalo naš alpski svet, njegove lepote, njegovo naravo, odnose znanosti in umetnosti do gora, tehniko planinstva in alpinistike, delavce na področju planinstva in zgodovinski razvoj planinstva. Obseg in vsebina te razstave sta opisana v Planinskem Vestniku 1932, str. 233. Razstavljene so bile razne diorame, reliefi, plastike, slike, fotografije, naravni predmeti, n. pr. dragocene zbirke kamenin, polžev (Kuščerjeva zbirka), metulji (Rakovčeva zbirka), flora s Stola (Juvanova zbirka), Pajničev herbar alpskih rastlin, značilne gorske živali, tehnični predmeti, n. pr. instrumenti za orientiranje, alpinistične potrebščine, literatura o planinstvu, planinski zemljevidi itd. Planinski Vestnik je takrat zapisal: »V planinstvu smo mi Slovenci prvi. To je pokazala ta razstava; naj bi to kazala trajno v našem planinskem muzeju, kojega početek naj bi bila

ta razstava.« Žal se ta zamisel ni uresničila. Gradivo, ki ga je dr. Bri-
lej s trudom in sistematično zbral, je bilo spet razdeljeno na vse
strani in najbrž niti ni pregleda, kje je ta ali oni predmet shranjen,
če še obstaja. Tudi razstave planinskih slik in fotografij so pokazale,
da imamo gradiva za planinski muzej dovolj. Zadnja leta so se Jese-
ničani pečali z mislijo o takem muzeju, ki naj bi veljal planincem
na prehodu skozi Jesenice. Treba je pa takoj ugotoviti, da bi bil
planinski muzej najbolj uspešen v svojem izobraževalnem poslan-
stvu, če bi bil nameščen v turistično-prometnem in kulturnem sre-
dišču Slovenije, torej v Ljubljani. Lansko leto je bila v Trenti pri-
rejena planinska razstava, ki jo je organiziral prof. Kogej iz Tol-
mina za proslavo 60-letnice slovenskega planinstva. Tudi ta material
bi bil dragocen temeljni kamen za naš planinski muzej.

Teden muzejev v začetku oktobra, ki je posvečen vsej kulturni
javnosti Jugoslavije, trka na zavest slovenskih planincev, da ne pu-
stimo koristne zamisli v nemar. Planinska zveza, planinska društva
in vsi kulturni planinci naj takoj začno hraniti in zbirati predmete
in podatke za naš bodoči muzej, ki ne sme več dolgo čakati na ures-
ničitev. Seveda bo treba oddelkom, ki jih je pokazala že prva alpin-
ska razstava l. 1932, dodati še marsikaj (n. pr. NOB v naših gorah),
da bo muzej vsestransko prikazoval naš alpski svet in njegovega
človeka.

Leopold Stanek:

BOR

*Pod sam se vrh tja gor,
skrivenčen od snega,
ožgan od strel neba
pognal je samcat bor.*

Povej čemu?

*»Poslednjo luč oko
mi zre in prvi sij,
vihar me prebudi,
da žile zapojó!*

*Skalovje v prst drobim,
na kamen prisesan,
na kamen prikovan.
Ker bor sem, se borim!
Zato sem tu!»*

*Lahkotno noga gre
nizdol, ker je srce
našlo miru.*

MOJA HOJA NA TRIGLAV

oktorju Janezu Mencingerju se lepo zahvalim za gornji naslov, obljublajoč mu, da se odslej ne bom izposodil pri njem ničesar več. Pripoved je samoniklo zrasla iz doživetij, katera so ne le po času, ampak tudi po duševnih nagibih tistega, ki jih je bil izzval, daleč stran od onih, o katerih pripoveduje stari, neuklonljivo optimistični rodoljub izpod Triglava. — Nemara hrani vsakdo, ki hodi v gore, za spomin vrstni red vzponov, katere je opravil na začetku svoje gorohodske kariere. Moj je, postavim, takle. Na prvem mestu so Jurjeve pečine; le-te sicer niso gora, ampak razvalinast dol, poln pojavov, ki zaradi svoje prostorske razporeditve in izoblikovanosti usmerjajo čutila v eno samo žlahtno naperjenost: vzpeti se čim više od gladine vode, ki se pretaka v dnu. Na drugem mestu je Šmarjetna gora, ki ji sledi Šentjošt. Za tema sta na vrsti Storžič in Triglav, dalje Ratitovec in ... ne vem več; katero koli ime bi navedel poslej, jamčiti za njega pravilno uvrstitev ne bi mogel.

»Kdor je začel pri nas hoditi na gore, si je zapisal za najjemenitnejši samo ob sebi umevni cilj, da se povzpne tudi na Triglav« tako berem v knjigi o našem alpskem svetu in ni mi moči ugovarjati. Kajti petnajsto leto življenja mi je teklo, ko sem v družbi, bili smo trije, korakal težko oprtan in brez prebite pare v žepu nasproti svojem, v dalji bleščečemu se cilju, molečemu iznad sinje gorske rajde, ki zapira Gorenjski kot.

Tam je Triglav! Nismo se razdvajali ob tem, kot smo se tistikrat in tudi kasneje pri ugotavljanju marsikaterega vrha.

Imeli smo jasn cilj in določno izdelan načrt. Za sestavo slednjega ni bila nevažna okoliščina, da imamo mimo praznih žepov s seboj brašno, lonc in šotorsko krilo. Vse to je moči koristno izrabiti le tedaj, ako so pri roki voda, suhljad, travna rušna in pohlevni mrazovi, a je hkrati kakršno koli gostišče čim dlje od rok. Ostali smo zatorej nekje v bukovju pod Cmirom. Naslednji dan je bil spešen. Po Tominškovi poti in v loku mimo Triglavskega doma na vrh Triglava; doli; zopet v loku okrog Planike na Hribarice in po dolini Sedmih jezer v tempu, ki nam ni dopuščal niti tega, da bi mogli ugotoviti obstoj ter lego turistične kočice, do vrha Komarč; tu so namreč vsi zgoraj navedeni rekviziti človeku brez prebite pare zopet pri roki.

Priznati moram, da tale moja prva hoja na Triglav, sprevržena v bezljanje prek Triglava, ni pustila v moji duševnosti kaj prida sledi o veličastnosti razgleda in drugih plemenitih rečeh, ki opajajo duha gorohodcev. Vse je zasenčila ena sama zavest ponosa, da sem dosegel vrhunec gor kranjskih siv'ga poglavarja.

Tekla so leta, v katerih bi se zavoljo mene Triglav lahko sesul. Nanj se podajajo samo romarji, koš so se svoje dni na Višarje, o katerih nam je pravila stara kruncava teta Franca, ki se jim je bila nekajkrat zaobljubila, a je z zaobljubami in s svojo nerodno bergljo vred legla v grob. V teh letih smo se odvadili spoštovati višino, kajti vse bolj smo začeli ceniti strmino; slednja je edina odločala o vrednosti gore. In glejte, početje nas je zopet privedlo v kraljestvo Zlatoroga. Le-to čuva preizkusni kamen za vse, ki se po neuhojenih potih merijo s strmaljo.

V tem času smo se zanimali samo za smeri v steni Triglava; cilj je bil namreč vedno isti: rob Triglavskih podov. Za tisti kucelj, ki se vzpenja vrh njih, nam ni bilo dosti mar. Enkrat samkrat sem sprožil misel, da bi se podali še nanj. Odpravil sem se sam, ne meneč se za vreme; ni me spodbujala slava dobre razgledne gore, pač pa prepričanje, da je treba dan v gorah izrabiti do kraja. Na vrhu sem ščemel v meglo, natanko tako, kot je v Ljubljani; komaj da sem v nosu občutil nekaj njene, naj tako rečem, triglavske nianse.

Nazadnje nam je padlo na um, da smo se lepega zimskega dne namerili čez steno. A tudi to pot smo na Podih obrnili hrbet vršacu in se podričali po gladkih vesinah v Krmo, meneč, da smo opravili svojo nalogo.

Potem so začela leta švrkati drugo za drugim; čas se je zgubljal ko beseda v vetru. Gore z njenimi dva tisoč osem sto triinosemdesetimi metri nadmorske višine, tolikanj opevane in čislane, pa pravzaprav še nisem poznal.

Enkrat pojdem nalašč z namenom, da jo obiščem in se z nje-nega vrha razgledam po najtežjem obzorju, pa spotoma pregledam in pretuhtam to in ono. Tako sem zatrdno sklenil in se v začetku lanskega poletja odločil. Vedel sem, da mi bo samemu in brez športnih ambicij namera gladko uspela.

Toda pojavila se je bila majhna težava, s katero nisem doma niti najmanj računal. Gredeč me je v Vratih začela mikastiti tista vrtoglavica, kateri zapadejo v zanke gorniške slē ujeti možje, kadar iz dna gorskih dolin zro v blesk prepadnega skalovja, izzivalno vstromljenega iznad pobočnega zelenila. Duha vznemiri razkošni val občutij, zmes odmevov na pol pozabljenih prigod in silovitega hrepenenja. To je vznemirjenost, podobna oni, ki je že od davnine sem budila ljudskega pevca, da je zabrenkal na struno, ko se je oziral iz dalje časa ali prostora nazaj v svoje rodno gnezdo, v čas in prostor, kjer je ostalo zvrhano naročje za vse večne čase neodtujljive mu sreče in lepote.

Na tisti trati, obdani z mračnim iglastim lesovjem, sem v kasnem popoldnevu dolgo zrl v široko razprostrto, s poslednjimi žarki sonca ozlačeno Severno steno.

Ne da bi zavrgel cilj, sem svoj načrt spremenil: sklenil sem kreniti po smereh, ki se še dado vskladiti z občutji, vzburkanimi po spominih in hrepenenju.

V ranem jutru naslednjega dne sem se poganjal po pečevju zatrepa, ki drži na Luknjo. Iz nizko zastrtega neba je pršilo, temni cveti planinskih orlic so zaspano kinkali v rahlem vetru, v dnu stene so spokojno počivali zadnji snegovi. Sredi te tihotne jutranje idile me je osupnila gromada blodorumene, še povsem sveže skalnate razvaline, ki je zapirala pot. Ne more biti še dolgo tega, odkar je strmo-glavila nekje izpod gornjega roba Plemenic. S svojo mogočnostjo je nenadejana prikazen delovala nekam grozeče. Pospešil sem korak, še preden sem se ovedel, da je moje početje brez haska; kajti vse dokler sem pod steno, me imajo v oblasti moči, ki stresajo, zdaj komaj zaznavno, drugič s slovesnim grmenjem, odvišno gmoto višavja nizdol, ne meneč se za drget življenja, kateremu je strah cdino, dokaj klavirno sredstvo obrambe.

Ko sem dosegel Luknjo, se je zdramil Pihavec. Megle so se začele pojati z ene na drugo stran in onkraj Zadnjice se je krog Ozebnika svetlilo. Vreme bo! Zavil sem levo na pot Čez Plemenice.*

Ne vem, zakaj je postala ta najmikavnejša izmed stezà, ki držijo na Triglav, v planinskem rodu zaznamovana z nekakšnim zloglasnim prizvenkom? Pa ne, da bi bilo temu krivo tistih nekaj klinov, po trentarski šegi zabitih v živoskalno vés brž nad podnom Luknje! »Becé« in turisti ne sodijo v isto vrsto, tako so nemara ugibalí Trentarji, ko so stezo speljavali bolj po robu in stran od pasišč svojih kuštravih plemenjakov.

Nad mano so se prikazovale prve zaplate nebesne modrine. Iz njih se je razlival sončni sij v globeli na obeh krajeh veličastnega opornika, s katerim se je triglavski masiv naslonil na svojega kriškega soseda.

Si morete zamisliti v gorah kaj lepšega, kot sta hoja ali pleza po grebenih? Dozdeva se vam, da ste tukaj grede in nenehno na spojki vseh dimenzij prostora; prav nič vas s tega odličnega položaja ne preganja neusmiljeni čas, kot se vam to pogosto dogaja na vrhuncu gore, z muko priborjenem. Bogato se razdajajo na grebenih občutja radosti in sami ne veste, kdaj ste na kraju poti. Pravili so mi, da je steza Čez Plemenice na Za Planjo dolga. Ne mogel bi pritrđiti. Zdela se mi je kratka, mnogo prekratka.

Sonce se je košatilo na nebu sredi svetlih, nizko jadrajočih oblakov, ko sem se sukal okoli grebenske rezi, prchajal s te na ono plat, ves srečen, da mi je moči svojo vizirno ravnino obračati za najmanj tri sto kotnih stopinj. Od globoko v dnu Vrat razprostrte preproge, pretrgane z belimi prodi bistriške tokave, mi je pogled polzel navzgor ob ostenjih Stenarja na razdrto zidovje Bovškega Gamzovca in Pihavca. Nato mi je zdrknil spet v globel Zadnjice in doli Na Logu zaman tipal za sledovi življenja. Ko pa sem se ozrl gori na Triglav, sem od vrha meril prepadne globočine Severne stene na eni in Kanjavca ter Vršaca na drugi strani. Neprestana igra svetlobe

* To staro trentarsko ime naj obvelja tudi v registrih planinskih poti na Triglav! Primerjaj: J. Tavčar, Planinske poti v slovenskih Alpah, Geografski vestnik, 1952, str. 153.

in sence je še ojačevala njihovo mogočnost. Tu je bilo dvoje ugreznin, katerih pogoltna brezdanjost je žalila prapor dostojanstva, ki ga je s takim zanosom vihtel človeček na njenem skalnatem robu.

Čez Komar so se pognale megle in še preden sem utegnil kaj pametnega ukreniti, sem se znašel sredi sivega, za pogled skoraj neprodirnega mrča. Začel sem iskati markacijo.

Bil sem žc na Za Planji, ko se je nenadoma zopet sprevedrilo. Ni me vzdržalo; moral sem kreniti nazaj, kajti namenil sem se bil od blizu ogledati si še Sfingo, tega tajinstvenega čuvarja vrh zagate, Zlatorogovega kraljestva. Zdi se, da se njena vztrajnost naglo krha. V vrat so se ji krepko zažrle uničujoče sile in ko bodo pri kraju, se bo obličje stvora razbilo ob lastnih grudih ter z grmečim memento oznanilo svoj konec.

Na Za Planji je dandanes puščobno; planinske kavke nimajo več družčine, kot so jo imele še nedavno tega. Številne linc nekakšne kasarne ali kaj so se mrko ozirale za menoj, ko sem zavijal v ključih po melišču proti vršni steni Triglava. Takrat mi je nekaj zlovešče prhutnilo za hrbtom; in ker si nisem bil gotov, da-li je to veter ali predramljeni duh kakega potomca rimske volkulje, ki je bil maščevalno hušknil iz lin tam doli, sem se zaokrenil. A ni bilo nič; le nekaj kavrov je krožilo nad mestom, kjer sem malo prej začel pretvarjati del vsebine nahrbtnika v kalorično energijo. Bore malo je ostalo lačnim kljunom. Ko bi prej vedel, da tičé skriti v čereh in me previdno oprezujejo, bi bil razsipnejši pri opraviilu.

Sonce je žarelo z jasnine na južnem nebu, ko sem se vzpenjal po gladki, v isto smer obrnjeni strmini Triglavskega kuka. Levo in desno so se podile megle, sam pa sem užival pripeko, a hkrati tudi svojevrstno radost. Imel sem namreč imeniten občutek, da lezem na piramido; njenemu vrhuncu sem se bližal kolikor moči naravnost in zato dokaj spešno. Še ovinek okoli roba ter nekaj zložnih korakov in stal sem ob Aljaževem stolpu. Ko da bi me hotele, pregretega in zasopljenega zaščititi, so me megle ljubeznivo prekrile s svojimi nežnimi pajčolani. Spravil sem se v kraj, seveda le zato, da bi morebitnih novodošlecev ne motil pri razgledovanju, pogledal na uro in začel preizkušati svojo mero potrpežljivosti.

Naslednjega jutra me je na vse zgodaj vrgla s pograda v Triglavskem domu tista svetloba, ki nedvoumno oznanja kristalno jasnino prebujajočega se dne. Zares; zapuščajoč kočó nisem na vsem obzorju mogel zaslediti mrvice kalnosti. Do obzornika je bila čistina, za razgled s Triglava pripravna ko nalašč. A me vendarle ni speljala! Zamerilo se mi je, da se je preteklega dne na vrhu pomaknil mali kazalec za dve številki, ko sem drugič pogledal na uro in slovesno oznanil kraj svojemu potrpljenju. Naj mi usoda kdaj v bodoče nakloni preverjanje slovesa dobre razgledne gore! Tako sem počelbral in se odpravil k sestopu.

Samo nekaj hipov sem stal v zadregi tam nekje blizu totalizatorjeve ponve na Kredarici. Moram biti zvest svojemu sklepu, napravljenemu pred poldrugim dnem v Vratih! Spust v Krmo, v Kot

ali v Vrata po navadnih poteh bi bil kaj revno dopolnilo včerajšnji turi. Saj se nemara tudi niz triglavskega masiva more po kaki grebenski poti? Ozrl sem se naokrog in s pogledom zavidno obtičal na ošiljenih grebenih Visokega Rokava, Suhega plaza in Dolkove špice, ki so se zlatili v jutranji zarji. Vrata so bila potopljena v meglenem morju. Tokraj pa je štrlel kvišku rdeči raz Begunjskega vrha — stegnjeni kazalec, ki mi je pokazal pot.

Pravzaprav bi moral preko Rži, a so me speljala snežišča, da sem krenil naravnost proti Staničevi koči. Vmes sem se mnogo zamujal. Prelep je bil pogled prek vzvalovanega morja v Vratih na nasprotni breg, kjer se je v dolkih, kaminih ter škrbinah senčna modrina počasi raztapljala v spojini belega apnenca in sončnega žara.

Bilo je že sredi dopoldne, ko sem obstal vrh Velike Vrbanove špice. Časa mi je preostajalo in zleknil sem se na eni od prijaznih zelenic, ujetih med globokim škrapjem dokaj prostrane vršne okrogline. Tule je nekaj krivo, sem presodil. Moral sem namreč ugotoviti, da se nahajam na skrajnem severnem odrastku Podov. Prav zategadelj bi se vrhu bolje podajalo ime Vrbanova oblina. A ker se nerad ukvarjam z zamotano problematiko toponomastike, sem opustil razmišljanja in se raje prepustil učinkom višinskega sonca. Bilo je resnično mikavno kot v nebesih, kar je povsem ustrezalo tudi mojemu položaju, kajti vzhodno pod menoj je zijalo brezno Pekla.

Da se nahajam še vedno sredi pozemske minljivosti, o tem me je podučila senca, ki mi je oplazila razgaljeni hrbet. Na pol omotičen sem si pomel oči. Je to sploh mogoče? Bil sem namreč zopet sredi megle, ki se je bila med mojim bivanjem na Vrbanovi oblini dvignila iz nižine. Nič čudnega, da me je pojav spravil ob dobro voljo. Zdaj ne bo nič z razgledovanjem s tistih špic, imenovanih po Vrbanu ter nanizanih v grebensko vrsto med krnico Za Cmirom in Kotovim zatrepom!

A je vendarle nekaj bilo! Zredčene megle so se v pripeki naglo sušile in trgale.

To, kar je bilo vzeto Veliki Vrbanovi špici, je bilo navrženo njenemu nižjemu sorodstvu po imenu, a ne po vnanjem licu. O tem sem se brž prepričal. Srečno roko so imeli tisti, ki so tod čez zarisavali rdeča znamenja, zabijali kline ter napenjali jeklene vrvi. Kazno je le, da imajo te reči, priče velike gorniške vneme in požrtvovalnosti, malo koristnikov, mnogo premalo v primeri s tem, kar posredujejo. Tako kot na Vrbanovih špicah, se menda ne pretelovadite zlepa v slovenskih Alpah; prav gotovo ne na tako kratki razdalji. Tu se nenehno spuščate navpik in se prav tako vzpenjate, stopate po ozkih policah in gredah, prečkate škrbine in ošiljene roglje ter spotoma preizkušate čute, ki urejajo vaše odnošaje do prepadnih globin.

Obtičal sem na krnu raztreskane skalnate barke. Smelo je zarezal v zračni prostor nad dvema dolinama, kljubujoč vsem močem, ki gospodarijo v teh višinah. Nasproti so mi prijadrale poslednje megle in se razcepljale na rztokah. Zazdelo se mi je, kot da plovem

v nasprotno smer. A vizija je bila kratkotrajna. Beli plovci so minili in že je ostala barka zopet čvrsto zasidrana vštric Rjavine ter Cmira. Mojstrana je še daleč, zato sem izstopil. Čas in prostor sta brez energije nezdržljivi prvini svetovja. Kanec slednje sem moral prispevati sam.

Doli pri Debelem kamnu sem se srečal z družbo, namenjeno na Triglav. Voščili smo si dober dan.

»Pa kar sam?« me je iznenadilo z vprašanjem dekle potem, ko sem bil že nekaj ključev spod.

Kaj bi pravil! Ne, nikoli nisem sam v gorah. Njih lepota in privlačnost sta vedno tesno z menoj. Spomini in hrepcenja se rojevajo v tem zarodnem gnezdu. In tako vznikla iz enega življenja novo življenje brez konca in kraja.

Uroš Župančič:

V GORAH JE VEDNO LEPO

Večer na Zadnji glavi

stavil sem se po policah Prisojne gore preko snegov v Skednjih ves zasopel in oznojen pri zadnjih maccsnih, viharinikih vrhu Zadnje glave. V poznem popoldnevu vročega poletnega dne sem v globokem brezdelju počival na prijetnem razglednem počivalu. Hladen večerni vetrič, ki je vel sem od snegov v Skednjih, mi je hladil razgreto telo in pil oznojeno čelo. Bilo mi je ob razkošnem pogledu na gore resnično lepo. Po srečno prestanem dnevu sem tu na Zadnji glavi užival vse, kar mi dajejo gore.

Preko neba so se podili snežnobeli oblaki kakor potepuhi. Mogočni skalni zid škrlatnih gora je tik pred menoj kipel iz zatrepja Krnice. Ajdovski skalni zid Škrlatice in markantno izoblikovani rogelj Rogljice je trgal in cefral oblake, da so se le poedini oblački, obsijani od zarje večernega sonca, gnali dalje in nosili svoje sence preko snegov Velike Dnine in peči Lipnice, Špika in Frdamanih polic. Večerni mir je zamiral v baržunastih barvah Krniških gozdov. Ponosni skalni vrhovi so se lišpali z rožnato večerno zarjo. V robah Špika, Lipnice in martuljskih Ponc je naglo zamiral lep sončni dan. Večerni mrak je s temnimi sencami silil iz Krnice skozi Gruntovnico vse višje in višje, dokler ni napolnil vse grape, tokave in žlebove visoko v Veliki Dnini. Grebeni sami vse od Oltarja in preko Rokavov tja daleč do Gamzovca pa so žareli v večerni luči.

V spokojnem molku in prazničnem razpoloženju sem pustil, da so spregovorile gore same.

Prisluhnil sem prečudežni povesti teh gora!

Vse naokoli je postalo čudno zgovorno. Spregovorile so temnorjave prevese, govorili so markantno izoblikovani stebri, nasmejale

so se police, ki so vodile od roba do roba vse bliže in bliže srcu gora. Grebeni so se poganjali v večerno nebo. Nemoten, ves zatopljen sem nemo ogovarjal in spraševal skalne velikane kot žive ljudi. Oči so družno z mislimi iskale in se sprehajale po policah in plezale po robih, se ustavljale na tesnih okrajkih in vasovale pri nepozabnih spominih. Takrat mi je bilo na Zadnji glavi resnično lepo in če mi gore niso dale ničesar drugega kot samo ta večer, so mi dale veliko. Popolnoma sem pozabil, da sem sam.

Resnično sem se radoval usode, ki me je vodila po tej poti skozi življenje.

Gledal sem preko Krnice, ki se je zavila v mrak, v mogočni skalni zid, ki ga ni enakega v naših in tujih gorah.

Večer je umiral in umrl.

V meni pa je oživel novo, neutešljivo hrepenenje.

V stenah Rogljice (Osrednji steber)

Mogočne, ponosne in silne so te gore. S svojimi fantastično izoblikovanimi stebri, razi, temnimi prevesami, ogromnimi rjavimi in rdečimi odlomi in silnimi platmi slabiču ne dajejo upanja na uspeh.

Malo sledi drži po meleh in skrotju iz zatrepa Krnice navzgor pod stene teh gora. Le ruševci se v času pomladne svatbe spreletavajo po ukrivljenih borovcih in macesnih viharstvih, ki tu pod stenami bijejo neizprosni boj za obstanek z viharji in plazovi. Po stečini Gamsove Riže se pripodi čreda črnih gorskih vragov.

Sredi zorečega poletja, na večer, ko žare grebeni teh gora, se kdaj pa kdaj pod gorami utrga vrisk, ki kmalu in prav kmalu zamre v noč; tik pod stenami, pri zadnjih macesnih se prižge boren plamenček...

Gandi je drobil korake iz Krnice v zatrep proti Gruntovnici. Moral sem se zelo potruditi, da sem ga dohiteval. Še preden sem utegnil ugasiti žejo v tokavi sredi jutranjega mraka, mi je že izginil v strmali. Grušč in skrotje se je upiralo nogam, dolgi ključi so krotili strmino, ki je naglo ostajala za nama in tonila v mraku zgodnjega jutra.

Tik pod steno sva bila tesno skupaj, dva majhna, čisto majhna človeka. Nad nama je kipel strmo pod nebo mogočen skalni čok, ki se je s svojim vrhom dotikal samega neba in grozil, da se vsak čas nagne in napolni vso Krnico s kamenitim prahom in ogromnimi skalnimi bolvani.

Pripravljena sva bila na resno, plemenito opravilo, ki očičuje in osrečuje ljudi. Navezala sva se, zahotelo se nama je dela, ki uspeva tudi tam, kjer je to najtežje, hotelo se nama je boja za cilj, težko dosegljiv...

Poznala sva smer v osrednjem stebru Rogljice. Dobri prijatelji, ki so jo prvi preplezali, so jo ocenili za težko, a edinstveno lepo. Smer pa ima veliko težkih, izpostavljenih mest.

Leto poprej sem plezal s prijatelji v steni Rakove špice, istočasno so plezali tovariši v osrednjem stebru Rogljice. Dana mi je bila priložnost, da sem jih vseskozi opazoval, kako so se poganjali od prevese do prevese in plezali preko polic vse višje in višje.

Takoj sva bila oba nared, vstopne skale nama niso nudile težav, pohlevno se je vdajala višina. Kmalu po prvih razstežajih vrvi sva zaplezala v strmo, od plazov in kamenja gladko izlizano grapo, ki drži v desno navzgor. Takoj v začetku so nama vlažne in algaste peči onemogočile naglo napredovanje. Desne plati nama zaradi nerazčlenjenosti niso nudile možnosti za plezanje. Mukoma sva našla mesto za varovalni klin, s trenjem sva se pregoljufala višje na ne ravno prostorno varovališče. Gandi je venomer nekaj brundal in godel predse. Navada je pri njem taka, da mu glasna robata beseda da novih moralnih moči. Prvi del smeri naju je oba pošteno zaposlil, skoro se je majala vera v uspeh. Preveč dolgo sva čakala na to smer. Kar tako naglo se nisva dala odpraviti, še na misel nama ni prišlo, da bi obupala. Vera, da so bili tu sredi te stene že drugi uspešni, naju je oba hrabrila. Tik pod zaprto, vlažno in močno algasto zagato in prevesno stroho sva morala prečiti proti desni. Slaba, zračna in strmo izpostavljena gladka polička nad prepadom nama je ponujala izhod na desno. Da, prav gotovo se morava prebiti in pregoljufati desno na skalni rob, ki daje več možnosti za napredovanje. Tudi sam rob je bil tako strmo in neizprosno pognan v višino, da nama ni dajal veliko možnosti. Dobro zabiti klini v prevesno streho prečnice so nama olajšali zračno plezanje desno proti robu. Tik pod temnimi vlažnimi prevesami in rjavimi preperelimi odlomi sva prečila dalje proti centralnemu razu. Dosegla sva ga na bornem in nad vse krušljivem skalnem pomolu; tu naju je pozdravil skalni močič prvih in naslednjih plezalcev. Skalni steber se je v vsej svoji mogočnosti dvigal tik nad nama, spodaj pa je zijala potuhnjena globina. Nizko je samevala Krnica, ki se je komaj dramila. Na tem skopo odmerjenem mestu sva postala proti najini navadi čudno molččca, nekaj morečega in negotovega naju je tiščalo. Raz, ki je nama dajal iz daljave polno nad, nama je to pot odrekal možnosti. Mesto je bilo tesno in stala sva na skrajno krušljivem terenu, vse se je majalo in krušilo pod nogami. Levo ob razu nisva upala napredovati, po razu samem tudi ni bilo možnosti, tik nad nama se je pognal osrednji steber Rogljice v enem samem skoku navpično navzgor. Gandi se je to pot izkazal. Niti nisva našla primernege mesta za klin, ki bi nama služil za stop ali za varovanje pri nadaljnjem plezanju.

Visoko nad nama po skalnih grebenih po se je tako mogočno sprehajalo sonce. Končno sva se odločila, da poizkusiva napredovati na desni strani trmastega osrednjega stebra. Ozka, labilna in skrajno krušljiva polička je držala nad prepadom na desno. Prečil sem na desno, vsak oprimek in stop se je krušil. Pol raztežaja sem se prebil na desno, da sem dobil primerno mesto za varovanje. Tik pod prevesnim, široko odprtim kaminom sem obstal in varoval. Gandi se je drzno spoprijel s kaminom. A tudi Gandiju se je kamin uprl. Bila

sva prepričana, da sva postala ujetnika gore. Gandi pa je bil trmast, znova se je sprožil v vstopno preveso in se pognal prav po mačje navzgor. Gvozdil se je prav mojstrsko. Zgoraj nekje, za robom, v prevesnem kaminu je zasledil star zarjavel klin, prav gotovo od prvih plezalcev (Miha Ariha, Janeza Brojana in Maksa Dimnika, ki so 26. VII. 1940 prvič preplezali smer v osrednjem stebru Rogljice). Preizkusil je njegovo trdnost, ga parkrat udaril po glavi in že je vpel vponko, vrv se je napela in Gandi je plezal dalje tik nad menoj! Še enega ali dva klina je dobil v steni, prav na prestopu iz kamina na raz pa je za lastno varnost zabil še enega. Pošteno se je oddahnil na razu, tik nad prevesno kupolo. Dobro varovan sem se tudi jaz spustil v kamin. Veliko je terjal od mene, ko sem visel nad zeva-jočim prepadom, vse kline sem pustil onim, ki pridejo za nami. Kmalu sva bila sredi stene, med nebom in zemljo, visoko nad Krnico. Hip nato sva bila pri prirodnem oknu v višini grebenske škrbine med Rakovo špico in Rogljico. Skalni rogelj se je poganjal vedno bolj strmo proti vrhu. Skala je bila dobro razčlenjena, da naju ni nič več zadrževalo, dovolj je bilo priložnosti za razglede vse naokoli, ki so se ponujali v vsem svojem bogastvu. Posebno lep je bil pogled na silne severne plati Rakove špice, kjer je še toliko nerešenih proble-mov. Kmalu sva pristopila na ponosno izoblikovano teme Rogljice. Daljna in bližnja obzorja so bila polna nasmejanih skalnih vrhov in grebenov ter gorskih rajd. To je bil prazničen dan sredi tedna.

Severna stena

Mlada slovenska plezalna generacija je med obema vojnama preplezala vse, v gorah je ostalo le še nekaj nepreplezanih sten. Vse stene so dobivale smeri, ki jih je zarisal naš človek skozi najtežje, najvišje in najbolj prevesne stene naših gora, skalni možici so se gradili v Grintovcih, v Kamniških in Savinjskih Alpah, v Julijcih. Plezalci so v letih od 1930 do 1940 reševali poslednje probleme v naših suhih stenah, v stenah je ostalo le še nekaj ekstremnih proble-mov, ki so ostali poznejšim rodovom. Nekateri so se lotili tedaj nove panoge, zimske alpinistike, ki terja od gornika mnogo več kakor suha plezarija. Ti mladi so morali sprejeti borbo s snegom, mrazom in plazovi, skromno so utirali svojo gaz iz zasneženih skalnih krnic, zatrefov in okrešljev vse bliže in bliže zasneženim in v led ukovanim stenam. Spočetka so bile zasnežene gore pozimi same, po-zneje pa so plezalci odprli duri in pokazali novo pot v gore, kjer odpadejo vsi kvarni vplivi lova za rekordi in prvenstvi. Ta nova panoga gorništvu, zimski alpinizem, je v kratkih letih naše planinske zgodovine zabeležil nesluten polet in vzpon.

V letih med 1930 in 1940 je bila prav gotovo vodilna med našimi plezalci Pavla Jesihova. Njeno ime je za vse čase zapisano v naj-težjih stenah naših gora. Njene smeri, ki nosijo ponosno ime — »skalaške« — nudijo še danes našim najboljšim plezalcem trd oreh in polno vzvišenih plezalnih užitkov. Poznala je dobro vse smeri v

Triglavu, Jalovcu, Škrlatici, Rakovi špici in Špiku, prav gotovo je ni po naključju zamikala in pritegnila silna severna stena Rogljice, Ta stena je dolgo samevala. Nič ni ohranjenih podatkov, kdaj natanko in s kom je baje l. 1934 zablezala Pavla Jesih v severno steno Rogljice. Vedeli smo le toliko, da je stena preplezana in da po njej drži drzno izvedena smer. Do leta 1950, torej polnih 16 let, je stena spet samevala. V modi je bilo tedaj pač tako, da so mladi plezalci radi plezali znane in modne najtežje smeri v Triglavski steni ali pa se urili in usposabljali v stenah Šit in Travnika za velika dejanja v prihodnjosti.

Konec avgusta je bilo, komaj dobrih 14 let po tisti praznični plezalni turi z Gandijem v osrednjem stebru Rogljice, ko sva stala z mladim Danilom v rosnem jutru vsa zagnana in zasopla pri vstopu v severno steno Rogljice. Smer sem imel iz številnih opazovanj ugotovljeno.

Vstop sva si izbrala prav tam, kjer vstopa v steno smer v zapadno steno Rakove špice in tista za osrednji steber Rogljice. Z negotovostjo sva potegnili prve raztežaje vrvi po skalah proti desni. Pleza je bila lahka in mikavna, radovednost je rastla od koraka do koraka, od oprimka do oprimka in od raztežaja do raztežaja. Tik nad nama se je bočil prevesni osrednji steber, mokri, temni in rjavi prepereli skalni odlomi so se vrstili drug za drugim in grozili, da se vsak čas nekaj odkruši in pade. Vedela sva, da se morava prebiti preko težavnih mest, skozi kamine, pod grozečimi prevesami, tik nad skalnimi okrajki iz severovzhodne stene prav proti desni v pravo severno steno, izstopiti morava nekje na Rdeči škrbini med rogljem Rogljice in Dolkove špice. Kako prav bi nama prišel kak star, zarjav vel klin! Dobro razčlenjeni in strmi kamini so naju vodili vse višje in bolj proti desni, prav tod je morala biti izpeljana smer. Bala sva se samo ogromnih preves. Iz kaminov sva prestopala vedno bolj proti desni, kmalu sva se znašla tik pod rjavimi prevesami. Dalje ni šlo in tudi nobenega upanja nama ni dajala skala za napredovanje. Tu na skalnem robu se je grezil pred nama globok kamin, ki je bil preširok, da bi ga prestopila; potrebno je bilo, da sva nekaj metrov sestopila in se spustila v dno strmega, ozkega in prevesnega kamina. Kamin se je spodaj končal v odlomu, ki se je v enem samem skoku poganjal navzdol do belih melišč pod steno. Komaj sem dobil primerno stojišče v kaminu, sem zablezal navzgor. Iskal in poiskal sem prvo možnost, da izstopim iz kamina na desno. To se mi je tudi posrečilo tik pod streho. Nekako sem se pregoljufal na desni mejni rob, kjer se mi je ponujala močno nagnjena polica, ki je držala dalje proti desni. Sredi gladke, slabo razčlenjene police sem zračno prestopil na gornjo, spodnji podobno polico, naglo sem se potegnil preko nje do varovališča na močno polico. Lažji in dobro razčlenjeni in ne prestrmi skalni teren naju je privedel v sredino severne stene Rogljice. Nikjer do tod nisva opazila ali zasledila sledov prvih plezalcev. Stena nama ni naklonila niti tega. Navzgor se pne stena v enem samem skoku prav do roba. Smer sva si utirala levo tik ob osrednjem

stebri, ki pa nama je kmalu zaprl nadaljnjo pot, da sva se morala po belih plateh umakniti nazaj na desno v centralno grapo. Grapa je gladka, mejni robje in dno močno zbito od kamenja in plazov. Izrabila sva prvo priložnost, da sva izplezala iz grape znova na levo, po skrajno izpostavljeni polički, ki je držala poševno navzgor na levo, in sva se izognila nevarni in kamenju izpostavljeni grapi. Iz srede stene nisva več iskala sledov prvih plezalcev, plezala sva po svoje, skoraj popolnoma prepričana, da plezava svojo prvenstveno smer, kar naju je še bolj podžigalo k napredovanju. Daleč levo od sebe sem zapazil prevesen — zakrivljen kamin v smeri osrednjega stebra. Bliže k njemu se nisva mogla približati, ker sva pristopila na skalni rob. Tik pod njim sem na skrajno težkem mestu zasledil star zarjavel klin, edino znamenje prvopristopnikov skozi severno steno Rogljice. Bila sva na pravi poti, prevesni skoki naju niso več zadrževali. V nadi, da je vrh blizu, sva plezala lagodno po dobro razčlenjenem stebri. Še enkrat, tik pod samim vrhom se nama je stena postavila po robu. Nič, prav nič ni pomagalo, kakor koli sva hotela izsiliti prehod, povsod nama je silni skalni skok zaprl pot. Umaknila sva se po izpostavljenih plateh proti desni, kjer nama je grapa ponujala lažji prehod. Po rdeči krušljivi grapi sva naglo pristopila na Rdečo škrobino med Rogljico in Dolkovo špico. Odprl se nama je bogat planinski svet. Počitek na vrhu gore je posebno poglavje v življenju plezalca. Globoko notranje zadovoljstvo se utaplja v nepozabnih bogatih doživetjih, vse naokoli pa se ponujajo in vabijo novi cilji.

(Preplezana smer je prva ponovitev smeri Pavle Jesihove in tovariša, čisti čas plezanja 3—4 ure, težavnost smeri IV, smer je naravna, potreben je čut za orientacijo in iskanje prehodov.)

Tine Oreč:

BELEŽKA OB VPISNI KNJIGI IZ L. 1862, ENI NAJSTAREJŠIH PLANINSKIH VPISNIH KNJIG

pisne knjige po naših kočah, domovih in vrhovih danes niso več tisto, kar so bile nekoč. Že sama zunanjost ni nič kaj preveč vzpodbudna, taka pa je tudi notrina in vsebina. Sevc, planinstvo s svojimi 35 000 do 50 000 člani je postalo slovenski narodni šport in tako tudi v knjigo kakor v gore zaide marsikaj, kar še ni godno za hojo po svetu. — V prvih časih organiziranega evropskega planinstva pa so bile vpisne knjige na raznih planinskih točkah predmet spoštovanja in pomembne priče kulturnega prizadevanja, ki ga planinstvo predstavlja s svojim iskanjem lepote, samote in narurne prvobitnosti v gorskem svetu. Malo jih je ohranjenih pri nas, saj Slovenci gotovo ne spadamo med srečne narode, ki bi svojo zgodovinsko idilo idilično in idealno ohranili v za to urejenih ustanovah. Kar imamo, je rešeno

iz goreče hiše, po katastrofah, uimah in stiskah, ki spremljajo našo zgodovinsko pot na zemlji, ki jo Cankar imenuje »nebesa pod Triglavom«, Prešeren pa »podoba raja«.

Arhiv celjskega in savinjskega planinstva je samo deloma ohranjen; v letih 1941—1945 je marsikaj doživel. Po osvoboditvi je bil baje zbran v kleti Mestne hranilnice, kjer ga je shranil nemški direktor celjske banke med okupacijo (Udy, sedaj v Grazu; dec. 1. 1951 sem z njim govoril v Mauternu tudi o arhivu), ki je vodil nemški Alpenvercin, kolikor ga je bilo. Kako je bil prevzet v kleti, kako preseljen v hišo nad sedanjo »Zvezdo«, ne vem. Razume se, da marsikaj, kar bi bilo dragoceno ne samo za zgodovino slovenskega planinstva, marveč tudi Celja in Savinjske doline, v arhivu manjka.

Taka arhivska dragocenost je danes vpisna knjiga Logarske doline iz leta 1862, to je iz tistih časov, ko se v Evropi planinstvo v turistično-pohodnem smislu šele začne. Dotlej so hodili v gore raziskovalci, geologi, geografi, botaniki, geodeti, prirodoslovci sploh. Pri nas so bili to zvečine tujerodci; v Savinjskih Alpah Scopoli, Wulfen, B. Hacquet v 18. stol., Gebhard, Zahlbruckner, Zechenter, Speckmoser, Graf, Dorfmann, Unger, Maly, Alexander, Fleischmann, Weiss, Reichardt, v. Josch, v. Pittoni, Zois (botaniki), Deschmann, Freyer, Gobanz, Schmidt (zoologi), Ami Boué, Rosthorn, Morlot, Rolle in Lipold (geologi). Tudi prvi planinci-športniki so bili večji del vsaj v Savinjskih Alpah Nemci ali nemško usmerjeni ljudje: A. v. Pavich, Martinez, Zoff, Bauer, Bullman, dr. Frischauf. Kocbek pravi, da so ti nastopili šele po letu 1865.

Knjiga je v črno usnje vezana in ima 66 popisanih strani, paginiranih kasneje, verjetno 1897, z rdečim svinčnikom. Prvi vpis je datiran s 16. avg. 1862, zadnji z 19. julijem 1881. Naslov na zunanji strani je nemški, vglobljeno tiskan z zlatimi črkami:

Gedenkbuch an die steirische Schweiz
bei
Sulzbach
gegründet von
Andreas Erjautz vulgo Andrei
Gastwirth im Logarthale
angefangen im Jahre 1862

Verjetno je bila ta knjiga tako vezana leta 1897, kajti na prvem listu, ki je očitno vložen, beremo naslednje posvetilo:

slovensko:

»To prvo spominsko knjigo v Logarski dolini je podaril gospod Kristjan Germel, pd. Šturm v Solčavi Savinjski podružnici Slovenskega planinskega društva leta 1897.«

nemško:

»Dieses erste Fremdenbuch in Logarthale spendete Herr Christian Germel vulgo Šturm in Sulzbach der »Section Santhal« des Slovensko planinsko društvo im Jahre 1897.«

Prva se je vpisala v knjigo nemška celjska družba, med katero je bil tudi Slovenec Modrenšek, vpisan z gajico, nato dva celjska nemška dijaka. Prvi Slovenec, ki se je vpisal s pripombo, je Grega Dupelnik 24. avg. 1862, domačin z domoljubno zavestjo, saj je pripisal: »O Savina le srečno se razlivaj po Slovenskih okrajnah.« Pisava kaže nešolanega človeka. Takoj pod njim se je isti dan vpisal slovenski dijak IV. gimnazije Fr. Klinc s pesmico:

Srečno hodi! oj Savina!
Čez livade mile mi
Mi pozdravljaj ljube moje
Oj pozdravljaj Slovence ti!

9. septembra se je tu mudil kanonik Dragotin M. S. S. Resanski, pisatelj »Spominov«. Ta je večji del pisal slovenščino z rusko cirilico, kakor so imeli večkrat navado ilirci. Takole pravi:

Drž' se drž' domači svet
Ptuji krt marljivo rije
Tam se hoče smirom gret
Gde toplej mu sonce sije.
Sonce naše, svet je naš
Da si sin njegov, — pokaž
Slave zvesti sin — Slave krasni raj
Vama v blagor spijem čašu zdaj!!

In v cirilici:

V mrzlo ptujino zopet vrnem se
a telo slovo od te jemlje
Srce ne bo zapustilo Te!

Koji dojdete sinovi Slovanskoga roda — ne pozabite nigdar, da ste — Slovanske krvi. Pozor! Vigilantibus jura! Nato je v nemščini pripisal daljšo opombo, kakšen je namen vpisne knjige in prijemal za ušesa zgoraj omenjena nemška dijaka, ki sta najprej vpisala neko Platenovo pesem, potem pa vso stran popisala v omami vinskih duhov, ki se jim v Logarski nista mogla upreti. H kanonikovi pripombi se je vpisal tudi Simon Erjauz.

Na str. 6 je 17. sept. 1862 vpisan Gustav Lindner, c. kr. profesor celjske gimnazije, ki je služboval v Celju 17 let in postal pozneje prvi profesor pedagogike na češki univerzi v Pragi in prvi češki sociolog. Pisal je učne knjige za psihologijo in logiko (gl. Janko Orožen, Letno poročilo I. gimnazije v Celju 1952). Prenočil je pri župniku Janu, obiskal Logarsko dolino in izvir Savinje (verjetno Rinko) in se čutil vzvišenega v veličastju naravnih čudes.

»Naj živi narava!« nadaljuje v nemščini, »naj živi narod, ki biva v tej gorski samoti. Naj žive vsi, ki se ne boje naporne poti v Solčavo, ki so si tu kdajkoli ali ki si bodo v najsvetejšem naravnega templja skušali dvigniti duha in srce. Živili Slovenci!

25. maja 1863 se je vpisal grof B. Pettini prav z laško vehemenco: Eviva noi conte B. Pettini. 30. maja je bil tu spet Italijan

Bartolo Clarini: Oggi mi vedo fra le montagne, li contadini, grande chucagna, bella vista inchlinosa strada pericholosa. Všeč so mu torej gore, kmetje, vsega je imel dovolj kot v deveti deželi, lep razgled, le strme ceste ga je bilo strah.

Strani 7, 8, 9 so s kulturnega stališča najbolj zanimive. Na str. 7 se je vpisal v nemščini, z gotico seveda, sam K a r e l D e s c h - m a n n. 31. maja je iz Kamnika preko Podvolovljeka prišel v Luče, tu prenočil in 1. junija obiskal slap Rinko. Takoj pod njegovim podpisom stoji naslednja pesem:

Roka, ki te vrste piše, bo strohnela
In oko, ki jih zdaj bereš, boš strohnelo!
Al' ostala bojo naša dela:
Ino: Slava! al' Gorje! se jim bo pelo!

Zapisal za pisateljem »Prokletih grabl« — ravno odišlemu g. K. Deschmannu, kranjskemu poslancu itd.

Dragutin Resanski pisatelj »Spominov«.

Nato je napisal nemško sedemvrstičnico z akrostihom, ki ga je pridejal v cirilici: »SPOMINI!« Nemška pesmica z akrostihom slavi Solčavo, ki jo je že desetkrat obiskal in ki mu pomeni vse na svetu. Tudi nemška verzifikacija je dobra. Nato:

Les extrêmes se touchent (skrajnosti se dotikajo) ali kakor se že pravi za odpadnikom pride rodoljub iskrene krvi — za gospodom slovenskega imena, ki svoj rod i ime zatajuje, pride — Bogu bodi potoženo! slovenska duša z nemškim imenom — kdo bo zmagal? Srčnost velja! Daklej jošće: Vigilantibus jura.

Ista roka je na naslednji strani 9 napisala pesem Spomladi! Za geslo je vzel pesnik štiri vrstice pesnika Hašnika:

»Spomlad je prišla, vse cveti
Življenje novo vse rodi
Za mene pa spomladi ni
Je v prsih huda zima.« Hašnik

Ti štirje verzi so v nekaki glosi domače, ne španske oblike obrazloženi v 12 jambskih vrsticah, preprosta, nostalgična, svetožalna pesem, datirana s 1. junijem 1863, podpisana v cirilici: Resanski.

Na str. 10 se obračun z Deschmannom nadaljuje:

»V slovenskih planinah, v slovenskih gorah sta se prepričala, da ne hrepenujejo ne planine ne gore, ne hiše ne kočje, ki po njih stoje, po »nemški kulturi«. Dragutin Resanski, Dež(sch)manov nerojak, Štajerski Dolenc:

Nato sledi napitnica:

Na zdravje: Bleiweisa, Tomana, Vilharja, Ambroža, Kočevarja, Trstenjaka, Srnce, Hermana, Einspielerja, Majarja, Kravta, Kafola,

Črneti, Lavriča i vseh slovenskih otačinov spraznula sma čašo! —
Podpis je tu že bolj krepak. Za podpisom sledi geslo:

Vse za dom!!

A kgdo nehče — u njegov grom! !

(1. avg. 1850)

V spomin sih let 1 junia 1863 — in še enkrat Resanski.

Resanski se je vpisal tudi 2. septembra z naslednjim pozivom:

Pozdravim Vas draga imena, ki ne samo v prijateljstvu nego i
v domovini dobro služete i blago donite. Zdravstvujte! Le naprej
Sinovi Slave! Le naprej!

Spremljal ga je I. Šehel, lučki fajmošter, ki je bil njegov drug
tudi na prejšnjem potovanju.

Letnica 1863 je za slovensko narodno osveščanje zelo pomembna,
saj je to leto izhajal Levstikov Naprej. Leto pozneje je Deschmann,
od 1. 1855 (Proklete grable) v nemškem taboru, v Gradcu izdal bro-
šuro Deutschland in Krain, kjer je dokazoval, da je Kranjska kljub
slovenski večini nemška dežela. Postal je najnevarnejši nasprotnik
Slovencev, kakor je pisal Levstik v Napreju (1863, 37). Bil je tudi
soustanovitelj in predsednik Kranjske sekcije Nem. avstrijskega
alpskega društva (D. u. Ö. A. V.) in drugih ustanov ter društev, ki
so imele edini namen utrjevati nemštvo in zaježiti slovensko na-
rodno prebujo. 2. dec. 1888 je z nemškim in slovenskim govorom
otvoril novo muzejsko poslopje, v katerem je slavil lepote in zani-
mitivosti Kranjske. Bil je geolog, botanik, zoolog, mineralog in mete-
orolog. Za raziskovanje naših gora je mnogo naredil. Med drugim
je zapisal tudi pripovedko o Zlatorogu. Kako so ga nemški planinci
cenili, se vidi tudi iz tega, da je slikar Wettach podaril njegov por-
tret Kranjski sekciji DÖAV.

Dragutin Resanski je bil dokaj pomemben narodni buditelj.
Sodeloval je v Drobničevih Čbeli in Bčeli leta 1850. Pravo ime je
Karl Simandl. Bil je kaplan na Vranskem, župnik v Pliberku in v
času, ko je pisal navedene pesmi, kanonik v Velikovcu. Zato se je
podpisal tudi Velikovski — Resanski. Rodil se je v Vidmu pri Krškem
(zato štajerski Dolenc). (Podatke o njem mi je dal prof. Novak,
upravnik Štud. knjižnice v Celju.)

Hašnik je bil znan celjski rodoljub, poljudni pesnik »Dobro-
voljk« in skladatelj premnogih ponarodcljih napevov. — Leta 1863
je bil župnik v Trbovljah, potem pa več let v Št. Juriju pri Celju.
Na Štajerskem so te vrste kulturni delavci pomenili nekako toliko
kakor Čbeličarji na Kranjskem.

Tako je spominska planinska knjiga ohranila kulturno-zgodo-
vinski drobec iz šestdesetih let prejšnjega stoletja, iz desetletja, v
katerem je slovenska narodna rast mnogo pridobila. Kadilnikova
hoja na gore je torej imela svojo politično-ideološko vsebino tudi pri
štajerskih rodoljubih.

KDAJ IN ZAKAJ SEM VZLJUBILA PLANINE

Nekega jesenskega dne 1953 smo na večer prispeli na vrh Kuclja. Trudni od naporne hoje, ki smo jo ta dan napravili, smo sklenili, da bomo tu prenočili, jutri pa, da se spustimo prek Goljakov in Ajdovščine k izviru Hublja. Marija, Milka in jaz smo razpenjali šotor, medtem ko je Branko pripravljaj ogenj. Ko je bilo vse pripravljeno, smo posedli okrog ognja, Milka pa je kuhala večerjo, ker so se nam lačni želodci že oglašali. Sonce se je spustilo že nizko nad kameniti Kras, polagoma je tonilo in zdelo se nam je, da bo vsak čas padlo na Trst. Poslednji sončni žarki so božali vinograde, razsute po brezštevlnih bregovih Vipavske doline, ki je bila zaradi tega nepopisno lepa, zlata, polna neštetih harmonično zlitih barv. Vedeli smo, da je jeseni Vipavska dolina najlepša in najbolj privlačna, posebej še ob sončnem zahodu, zato nam tudi ni bilo žal truda, ko smo iztiskali zadnje moči iz sebe, da bi še pred zatonom prišli na vrh Kuclja, kajti zjutraj smo na vrhu Krna opazovali sončni vzhod. Navdušeni in z največjim užitekmo smo sedaj gledali to prekrasno sliko, ki je ležala pod nami, pozabili smo na jed in tudi naša izmučenost je izginila. Gledaje to lepoto, takole sedeč ob ognju, se je razvil razgovor o lepotah naših planin, o izletih in turah, ki smo jih napravili pred in po vojni, o doživetjih na teh turah. Ker je planinstvo tako čudovito podobno partizanskim pohodom, ni čudno, da se nam je pogovor kar sam obrnil na dogodke, ki smo jih doživeli med vojno, ko smo se borili za osvoboditev Slov. Primorja in vse domovine. Nehote in ne da bi prav vedeli kdaj, smo začeli polglasno peti pesem: »Stoji na gori partizan...«. Vedel sem, da Marija silno ljubi to pesem, ker jo je v partizanih pogosto pela, kljub temu so sedaj njene ustnice mirovale in njenega glasu ni bilo čuti. Precej sem vedel, da nekaj razmišlja, a nisem mogel misliti kaj. Ničesar ji nisem rekel, ampak pel naprej. Sedela je na nahrbtniku in nepremično strmela v dolino. Sonce je bilo že zašlo, spuščal se je mrak in hladen veter je zapihal. Opazil sem, da bo ogenj pošel, tedaj pa se je Branko zdajci dvignil in na ves glas zapel: »Sedem ur'ca je odbila, sonce je za goro šlo...«. Takrat se je Marija stresla, malo vznemirjena vzdihnila, se obrnila k nam in rekla: »Če me hočete poslušati, pa vam povem, o čem sem razmišljala.« Seveda nas je mikalo in vsi smo jo bili pripravljeni poslušati.

»Tule ob ognju, ko gledam Vipavsko dolino, sem razmišljala o tem, kdaj in zakaj sem vzljubila planine in zakaj me tako privlačijo. Spomnila sem se, da sem planine vzljubila natanko pred desetimi leti, prav na temle mestu, kjer smo zdajle. Bilo je v oktobru 1943, bila sem takrat v Milanovi četi na položaju pred Gorico. Italijanska vojska je kapitulirala in bili smo prepričani, da bomo v nekaj dneh, razen ozemlja, ki je bilo že osvobojeno, osvobodili tudi Gorico. Neke noči pa se je zgodilo nekaj nepričakovanega. Nenadoma so začele nemške motorizirane trupe prodirati k našim položajem in morali smo se umikati po Vipavski dolini. Kjer koli smo se ustavili, smo zagledali nemško čelado, izpod katere je žarelo par divjih nacističnih oči. Drugega izhoda nismo imeli kot beg v gore. Četa je izgubila zvezo z bataljonom, pa smo se prebijali skozi sovražne obroče. Številčno in moralno smo slabeli. Tretji dan smo že bili brez hrane in vode, na koncu z močmi, misleč, da nam ni več pomoči, ko smo zjutraj s pomočjo goste megle prebili poslednji sovražnikov obroč in prek Kuclja prišli prav na tole mesto. Trudni, lačni in do kože premočeni smo sklenili, da se bomo za nekaj časa umaknili pod onele pečine.« Marija je z roko pokazala skalni previs, kjer se je takrat umaknila naša četa in nadaljevala:

»Narava nam je bila naklonjena, ker se je okrog desetih dopoldne zvedrilo in toplo jesensko sonce nas je obsijalo, tako da smo si posušili premočeno obleko. Lačna in do konca izčrpana sem pozno popoldne sedela ravno na tem mestu, kjer sedaj sedim, in žalostno gledala proti svojemu domu na Krasu, kjer sta mi ostali mati in sestra. Globoko pod nami je bilo slišati hrup nemških tankov in avtomobilov. Motorizirane kolone so se pomikale proti našim

krajem, prek Vipavske doline in proti Krasu. Za njimi so ostajale vasi v plamenih. Gorela je vsa Vipavska dolina in Kras. Strašna slika je bila to, visoki plameni ognja, oblaki dima in rdečkasti sončni žarki, vse to se je pomešalo in zdelo se mi je, da je cela Vipavska dolina eno samo veliko, krvavo jezero, v katerem se kopljejo nemške fašistične horde, žejne slovenske krvi. A jaz? Jaz sem bila s svojimi tovariši visoko nad to dolino smrti, tam, kamor si fašisti niso upali, ker so vedeli, da jih tam čaka smrt. Našla sem pribežališče tam, kjer ga je našlo na tisoče naših tovarišev partizanov, v planinah. Tu sem se odpočila in zbirala moči za ponovni juriš na sovražnika. Tu v planinah sem med vojno zrasla iz bolehnih deklice v zdravo in odporno dekle, kasneje pa v ženo in mater. Evo, tovarišija, takrat in zato sem vzljubila naravo in planine, ker sem med vojno bila tu varna, bolj močna in pogumna kot kjer koli drugje. Zato me planine še dandanes privlačijo. Kadar sem trudna mestnega življenja, komaj čakam, da pohitim v naravo, v planine, kajti tu se osvežim telesno in duševno. Dokler me bodo noge nosile, bom odhajala v planine in tako bom vzgajala tudi svoje otroke.«

Umolknila je. Ogenj je ugasnil, le svetel plamenček je še blisnil izmed ogorkov. Mi pa smo obsedeli nemi, vsak s svojimi mislimi v tem mogočnem prostranstvu, v naročju neskončne, svobodne narave.

T. M. :

VREMŠČICA

Redko se kak izletnik povzpne na njen vrh. S svojimi 1026 metri je vse premalo privlačna in zanimiva za naše turiste, ki so vajeni dvatisočmetrskih velikanov, sten, prepadov in oskrbovanih koč. Res, Vremščica vsega tega nima, ima pa zato nepozaben razgled za vsakogar, ki je že kdaj v jutranjem soncu stal na njenem vrhu in zrl lepoto okrog sebe. Svetlikajoče se morje, Apenini in Dolomiti v daljavi, Julijske Alpe, Vipavska dolina, Čaven, Nanos, na drugi strani kraške doline in goličave, Čičarija, Brkini in spet Učka, Snežnik, pa hribovje vse tja do Postojne. Pred teboj pa v dolini vijoča se Reka, pravi biser lepe Vremske doline. Po dolinah in nizkih gričkah skrbno obdelana vsaka ped rodovitne zemlje — spričevalo skrbnega, pridnega Kraševca, povsod pa posejane revne hišice z značilno ravno streho. To je razgled, ki ti je bogato plačilo po dveurnem vzponu.

Vremščica je dolga, položna gora, dvigajoča se nad Vremsko dolino, ob desni strani železniške proge med Ležecami in Divačo. Z južne strani je popolnoma gola, le tu in tam kljubuje burji kar bor ali smreka. Nasprotno pa se na severni strani raztezajo gozdovi skoraj do vrha. Vrh je poraščen z mehko travico. Na vrhu je kamen s skrinjico, ki jo je vzdalo PD Sežana letos januarja.

Letos sem se odločil, da Vremščico obiščem. 23. junija sva s Francetom zavila od postaje Vreme proti vrhu. Takoj na desni sva zapazila markacijo, ki naju je usmerila naravnost navzgor. Pot je speljana med nizkim grmičevjem. Prevladujeta šipek in robida, pa tudi gozdnih jagod ne manjka. Ko sva prišla do gozdička, sva ob njegovem desnem robu kmalu dospela do ceste, ki veže Pivko (Št. Peter) z Divačo. Zgradili so jo Italijani. Po njej sva krenila na desno in obédovala dolino, ki je kakor na dlani ležala pred nama. Pozornost vzbuja grad Školj, ki je sedaj že v razvalinah, in znameniti Škocijan s svojim breznom. Toda, ker sva hotela priti še pred dvanajsto na vrh, se nisva dolgo razgledovala. Po poldrugem kilometru sva se odcepila na levo. Pot naju je vodila med leskovino v velikih serpentinah proti travnatemu pobočju. Kratkočasila sva se z nabiranjem jagod, ki jih je bilo ob poti vse polno. Ko sva prilezla iz grmičevja na greben, porasel z bujno floro, sva pogledala na uro. Od ceste do sem sva rabila dobre tri četrt ure. Malo sva se razgledala, nato pa zopet nadaljevala pot navzgor. »Od tu imava še kakih 40 minut do vrha,« mi je dejal France, ki je bil že večkrat tu gori. Kako tudi

ne, saj je v Vremah doma. Povedal mi je, da z očetom skoraj vsako leto kosi na Vremščici. Prav tako tudi drugi kmetje iz okolice. Medtem ko mi je pripovedoval doživljaje s košnje, sva pred seboj zagledala kamen s skrinjico. »Je to vrh?« sem ga vprašal. Pritrdil mi je. Še nekaj metrov in bila sva pri kamnu.

S severa je pihal lahen vetrič in nama hladil razgreta lica. Zrak je bil čist, nebo brez oblaka. Usedla sva se v mehko travo in se zazrla na morje. Bilo je mirno, le tu in tam se je zaiskrilo v soncu. In tam v daljavi, ali niso to vrhovi Apeninov? Izvlekla sva daljnogled in občudovala zasnežene Dolomite. — Triglav, Kanin, Krn. Zdelo se mi je, da vidim na njih vsako škalo, vsako poličko. Nanos nad cvetočo Vipavsko dolino se mi je zdel blizu, da bi ga prijel z rokami. Za njim pa mogočni Čaven. Nisem se mogel nagledati. Vstal sem in se ozrl. Pogled mi je obstal na Snežniku in Učki. Istra se je daleč na obzorju izgubljala v meglo.

Nenadoma je France, ki je pravkar z daljnogledom opazoval morje, vzkliknil: »Poglej, ladja se vidi!« Dal mi je daljnogled in pogledal sem proti Trstu. Dolgo sem motril gladino, toda ladje nisem opazil. »Ali jo vidiš?« me je vprašal France in se obrnil k meni. »Ne. Najbrž se je potopila,« sem odvrnil. »Ne norčuj se iz mene! Ali misliš, da sem imel privid?« je resno dejal in zopet prijel za daljnogled. Nisem vedel, ali naj mu verjamem ali ne. Ko pa mi je pojasnil, da nima namena ljudi vleči za nos, sem mu pač moral verjeti.

Stopil sem h kamnu in izvlekel iz skrinjice lepo ohranjeno knjigo in svinčnik. Prebral sem tistih nekaj imen in opomb, kar jih je bilo, in se tudi sam podpisal. Knjigo sem nato izročil Francetu, ki je medtem že pridno pospravljaj, kar so nama dali s seboj. »In ker dobrim in koristnim zgledom rad sledim, sem se njegovemu pridružil,« bi rekel Mlakar. To sem tudi storil. Franceta pa, ki je že po naravi pesniško navdahnjen, je vsa ta lepota tako prevzela, da je s polnimi usti začel kovati verze, katere je seveda vpisal tudi v knjigo. Dodal je še svoj podpis in bil nato takoj pripravljen na odhod. Svetoval mi je, naj bi jo mahnila kar naravnost navzdol. Predlog se mi ni zdel napačen. Pospravila sva knjigo, žigosala izkaznice in se dvignila. Še enkrat sva se ozrla naokrog, se poslovila od morja in planin ter se spustila po pobočju. Skoraj tekla sva po strmini. Še majhen vzpon in dospela sva do grmičevja. Zopet je šlo navzdol. Prijemala sva se za veje in se tako hitro spuščala. France me je poklical. Skočil sem k njemu in presenečen obstal. Pred nama je rasel izza skal skoraj meter visok zlati klobuk (Lilium maritagon). Cvet je meril v premeru 8—10 cm. Živordeča barva venčnih listov se je prelivala v rumeno in tako delala videz zlate. Prvič v življenju sem videl ta lepi planinski cvet. Najraje bi ga vzel kar s seboj, toda vedel sem, da ne bi zdržal. Teško sem se ločil od njega. Nadaljevala sva pot še skozi borov gozdiček in v nekaj minutah sva bila na cesti.

Kar prehitro je minil ta izlet. Užil in videl sem mnogo lepega in zanimivega. Škoda pa, da Vremščica nima takega obiska, kot ga zasluži. Obiskovalcem Skocijanskim jam gotovo ne bo žal, če se bodo povzpeli na njen vrh.

Ljerka Godiel:

NA RADUHO

»Kaj si res že čisto ob pamet, v tem vremenu iz Ljubljane na Raduho, po neklih neznanih poteh, pa še s to tvojo »kredenco« od herbarija na hrbtu in to zdajle — konec maja tik pred izpiti, no, to si lahko izmislil res le takšnale Urška z dolgimi lasmi in kratko pametjo...« itd., itd. — to je bilo vse, kar sem zvedela od svojih, sicer dobrih planinskih tovarišev, ko sem jih prav ponižno povabila s seboj na res malo dolgo in, po vsej podobi, precej mokro pot. Začela sem namreč popisovati floro Raduhe, pa sem morala goro obiskovati precej pogosto in v enakomernih časovnih presledkih, da mi ni

kakšna rožica »ušla« — t. j., odcvetela. Kaj mi je torej drugega preostajalo, kot da sem naložila svoj tako nemarno ozmerjani in res malo zaboju podoben nahrbtnik na rame in sem se z mešanimi občutki odpravila sama na pot.

Že na tramvajski postaji so me poškrpale debele deževne kaplje, ko pa sem končno sedela v kamniškem vlaku, je zunaj lilo po vsch predpisih. V vagonu je bilo mračno in v moji glavi je bilo polno neveselih misli. Ljudje so me pomilovalno opazovali, ko sem se klavrno naslanjala na svojo »kredenco« in nisem hotela niti s kotom očesa poškiliti skozi okno. Že v mraku smo se pripeljali v Kamnik. Po enournem kolovratenju v temi in dežju, po blatni, mokri cesti proti Stahovici, sem v prijazni kuhinji pri Erjavšku, ob skodelici vročega mleka, skušala dvigniti svoj življenjski optimizem na normalo in sem kmalu sladko zaspala v pričakovanju lepega, sončnega majskega dne. Še pred 4. uro zjutraj sem se odpravila na pot. Deževalo sicer ni, vendar težki črni oblaki so viseli nad dolino Črne in niso obetali nič dobrega. Jaz pa sem pozabila na vso včerajšnjo slabo voljo, na vse predsodke o samotnih pohodih in na črne oblake nad seboj. Brundala sem si pesnico za pesnico, medtem ko sem jo urno ubirala proti »Jurčku«. Seveda je bilo veselje le kratkotrajno. Kaj kmalu je začelo liti iz oblakov, potem še grmeti in treskati, da je kar odmevalo od pobočij. Vdala sem se v usodo, privlekla na dan svojo pelerino in še vedno dobre volje nadaljevala pot. Od Stahovice do Luč preko Podvolovljeka je približno 5 ur. Ves čas ni niti za trenutek prenehalo liti, bliskati in grmeti, s planin so divjali hudourniki. No, moj življenjski optimizem je bil na višku, uživala sem v tej razdivjanosti prirode in v samoti — vso pot nisem srečala niti ene žive duše. Na sedlu je bila gosta megla in pihal je leden veter, pomešan z dežjem. Ker sem hodila prvič po tej poti, sem morala poklicati na pomoč karto. Na cesti proti Lučam pa je bilo že tudi meni dovolj te mokre in mrzle lepote. Premočena do zadnje nitke sem razmišljala le še o vročem čaju in suhi obleki. V Lučah sem se početno posušila in ogrela. Pravili so mi, da je na Raduhi sneg in da sploh nima smisla riniti gor. Toda ker sem turnasta in ker je okrog treh popoldne končno nekoliko manj padalo, sem se odpravila naprej. Od tu mi je bila pot dobro znana in še pred mrakom sem spet sušila svoje premočene kosti v prijazni koči na Loki. Seveda sem bila v koči edini gost in zato se mi je izredno dobro godilo. Spala sem menda pod desetimi odejami in ko sem se po odlično prespani noči izkopala iz njih, sem si trikrat pomela oči in še nisem verjela, da bedim. Loka se je kopala v najlepšem majskem jutru — takšnem, kot ga more človek doživeti le zelo redko v planinah ali pa v sanjah. Lahko si predstavljate, da me je kar odneslo iz kože...

Ali ste doživljali kdaj pomlad v planinah? Če niste, obiščite enkrat zgodaj spomladi takole po dežju samotne koroške gore — katero koli — Olševo, Peco, Plešivec ali Raduho in ne bo vam žal. Če se boste le malo potrudili, da jih doumete, vam bodo pripovedovale in razkazovale svoje lepote, da vam ne bo dolgčas niti za trenutek. Nekaj posebnega je v teh gorah, nekaj mogočnega, mrzlega in vseeno privlačnega. Mogoče so takšne zato, ker stojijo tako osamljene.

Raduha ima sorazmerno dosti obiskovalcev, a pozna jo vendarle malo-kdo. Redke so tu poti, med njimi se širijo prostrana področja, ki so še prav taka, kot jih je ustvarila narava v tisočletjih. Tu dobimo še težko prehodne gozdove s podrtimi tröhneciimi starimi debli, vmes so skale porasle z mahovi in drugim rastlinjem, ki se je naselilo na njih. Južno stran pokriva celo morje ruševja, od koder je težko najti pot, vmes pa so skalni hrbti, grebeni, divje nagrmadene skale. Veličasten pa je pogled na njeno severno stran. Z vrha se spuščajo prepadne stene, visoke do 300 m, pod njimi pa so spet prijazne zelene dolinice, pašniki, alpske trate. Najbolj karakteristična pa je za Raduho njena prostranost. Hodiš lahko ure in ure, pa vedno odkriješ kaj novega, vedno kaj zanimivega. Vse okrog pa tišina.

Tistega lepega pomladnega jutra sem se počasi, prav počasi pomikala proti vrhu. Vsa priroda je bila umita in kot prerोजना. Vsaka biljka se je lesketala v tisočernih drobnih kapljicah, s skal so me pozdravljali celi šopi

zlatorumenih jegličev, v skritih snežnih kotanjicah so kimali tisočeri zvončki drobnih soldanelc, zgodnje vrste encijanov, vetrnice, petoprstniki... Kar nisem mogla naprej. Pa kaj bi popisovala. Moja beseda je okorna; prave lepote je možno le doživeti, popisati jih zna le umetnik. Na vrhu so krasili skale drobni cvetki kamenokrasa in živobarvne preproge Wulfenovega jegliča. Z vrha je prekrasen razgled. Savinjska dolina, Savinjske Alpe, naša Koroška — vse ti leži kot na dlani, v daljavi pa pozdravljajo vrhovi Julijcev, Karavank, Visokih Tur, Pohorja...

Stene Raduhe so bile še mračne in neprijazne, Grohat se je komaj začel prebujati — bil je to čudovit kontrast napram sončni, pisani alpski trati na južnem pobočju. Zamikale so me te mrzle, temne stene in začela sem se spuščati po krasno speljani, a meni še neznani poti skozi stene na Grohat. Po žlebovih so ležale še debele plasti snega in rastlinice so se tu šele prebujale iz zimskega spanja. Zavedala sem se, da je pot preko izredno strmih snežišč za osamljenega popotnika nekoliko nevarna, vendar me je z neznano silo vleklo naprej. Bližina nevarnosti mi je vlivala do Raduhe le še večje spoštovanje in občudovanje. Nepopisno sem uživala — jaz revna, drobna pikica tako sama sredi mogočne mračne stene Raduhe. Ko sem prilezla dol, se je Grohat že kopal v soncu. Čudovit pogled; kot v pravljici. Nekaj že nekoliko razpadlih pastirskih koč, obdanih od prijazne trate, rumene od samih pogačic. Okrog koč nekaj mogočnih, starih macesnov in smrek, tik nad njimi pa divje nametane skale, ki so kdo ve kdaj prihrumele z vrhov. Od nekod je prihajalo močno šumenje vode, sicer pa je le kakšen samotni ptič rušil neizmerno tišino. Pregledovala sem teren, nabirala material, moj herbarij se je vedno bolj redil. Zuborenje vode se je slišalo vedno bliže in glej — kar obstala sem. Izpod velike skale je drla močna voda, tekla le nekaj metrov kot živahen potoček kar preko trave in izginjala v mogočnem curku spet nekam pod zemljo. Ko sem prišla pozneje v Ljubljano, sem pripovedovala ljudem, ki dobro poznajo Raduho, o čudoviti vodi na Grohatu, pa so me vsi gledali prav začudeno. Toda voda se pojavi verjetno le ob izredno močnih nallivih, kot sem ga jaz doživela prejšnji dan. Tudi ob mojih številnih poznejših obiskih Raduhe in Grohata sem našla na tem mestu le prijazno zeleno trato, samo mogoče nekoliko bolj močvirnat teren. Ves dan sem še stikala za novimi rastlinami po Grohatu, obrobni pobočjih, po grušču in ob vznožju sten. Proti večeru pa sem se po običajni poti preko Durc vrnila v kočo na Loki. Še en cel dan sem se klatila po pobočjih Raduhe, Laneževega vrha, po planinah Arti, Javorju in po samotah proti Beli Peči. Z nabranim materialom se mi je mudilo v Ljubljano, vendar si nisem mogla kaj, da ne bi še enkrat pohitela na vrh — bilo je spet takšno čudovito jutro. Potem pa sem se hitro odpravila v dolino in preko Podvolovljeka spet v Kamnik. Pot se je vlekla in nahrbtnik je bil težak in ta nesrečni »kamničan«, ki vozi hitro ravno takrat, ko je najmanj treba, mi jo je popihal tik pred nosom. Bil je to zadnji vlak, ki pelje iz Kamnika že pred peto uro popoldne. Ker sem bila z denarjem precej na koncu, mi ni preostajalo nič drugega, kot zeti pot pod noge in premeriti še 23 km. No, sem razmišljala, klavrn začetek in še bolj »turoben« konec, vmes pa takšni prekrasni dnevi. Pravzaprav si nisem bila čisto na jasnem, kdaj in kako bom prišla v Ljubljano. Tedaj pa se je zgodilo nekaj tako imenitnega, da kar nisem mogla verjeti. Prvi avto, ki je pripeljal mimo, me je naložil in pripeljal tik pred stanovanje. Nagajivi kamničan pa je prisopihal čele četrte ure za menoj v Ljubljano. Tako se je srečno končal moj prvi samotni pohod na Raduho, sledila jih je še cela vrsta.

DRUŠTVENE NOVICE

Titova štafeta. Tudi letos je Planinska zveza Jugoslavije organizirala planinsko štafeto, ki je ponesla našemu dragemu maršalu za njegov rojstni dan iskrene čestitke vseh planincev. Štafeta je tekla po vseh večjih vrhovih bratskih republik. Pričela je 1. II. t. l. na Titovem vrhu, dne 26. II. krenila v Črno goro, nato 9. III. prešla na Hrvaško, dne 25. III. pa so jo na Snežniku prevzeli še slovenski planinci. Od tu je štafeta krenila preko Trojice-Kožijeka in Javornika v Postojno, kjer je štafeto slovesno sprejelo oca 300 ljudi. Od tam je šla preko Nanosa-Javornika in Hleviških planin v Idrijo, nato pa skozi Cerkno na Blegaš, kjer se je priključila štafeta planincev iz Trsta. Njihova pot je držala iz Sežane na Trstelj-Novo Gorico, preko Katarine po grebenu Trnovskega gozda na Čaven in preko Goljakov. Z Blegaša je štafeta nadaljevala pot preko Stavega vrha na Lubnik skozi Skofjo Loko, kjer se je vršil miting s 1500 udeleženci in preko Jošta v Kranj, kjer je bil štafeti prirejen zopet slovesen sprejem ob udeležbi ca 2500 ljudi. Smer je nato držala po dolini Kokre na Grintovec, preko Skute na Kamniško sedlo, nato preko Planjave na Koroško, dalje preko Dleskovca v Gornji grad, skozi Trojane v Trbovlje, čez Mrzlico na Smohor, skozi Laško v Celje in na Boč, od tam pa na Ravno goro, kjer je bila 9. IV. izvršena zelo slovesna predaja štafetne palice hrvaškim planincem. Sprejema se je udeležilo več sto planincev, zlasti pa šolska mladina, predstavniki PSH in PZS in domačega društva.

Gorenjski priključek štafete je šel z vrha Jalovca, skozi Tamar v Kranjsko goro, na Srednji vrh, na Jesenice, dalje preko Crnega vrha na Javorniško planino, na Valvasorjev dom, čez Begunjščico na Zeleznico in od tod v Tržič. Od tu pa preko Storzliča v Kranj, kjer se je združila z glavno štafeto. Koroško-štajerski priključek je šel s Pece preko Pohorja in od tam na Boč, kjer se je združila z glavno štafeto.

Slovenske štafetne smeri so bile dolge preko 1100 km in je v njih sodelovalo 41 planinskih društev s 163 nosilci štafetne palice in preko 400 spremljevalci. Slovesnih predaj je bilo 21 s povprečno udeležbo 1500 ljudi. Nosilce štafete so med potjo motili nalivi in snežni meteži, obstajala pa je tudi nevarnost plazov.

Vse republiške planinske zveze so razen glavne, organizirale še nekoliko lokalnih štafet, ki so bile priključene na glavno štafeto. Na Blegašu je bila priključena tudi štafeta slovenskih planincev iz Trsta.

Štafetno palico je predal tov. Titu tov. Cvetko Ivanov, podpredsednik Planinske zveze Makedonije. Štafetna palica je bila izdelana v Skoplju.

Pri prenosu štafetne palice je bilo skupno udeleženih 131 planinskih društev. Nosilci štafetne palice so skupno prehodili

okrog 8370 km, od tega okoli 1050 km na smučeh. Slovesnih sprejemov je bilo 419 s povprečno 950 udeleženci.

Ekipo 16 planincev, ki je dne 31. I. t. l. krenila iz Doma na Popovi Sapki na Titov vrh, je zalotil snežni plaz in jih 13 popolnoma podsul. Medtem ko so jih 11 rešili, sta Ivan Hadži Zafirov iz Skoplja in Dime Jovanovski iz Tetova izgubila življenje pod plazom. S pomočjo JLA so ju našli šele 11. II. t. l.

Štafeta je nato 23. IV. prestopila mejo Bosne in Hercegovine in potovala po bosanskih in hercegovskih gorah, nato pa dne 9. V. zopet krenila v Srbijo L. R.

Disciplinska komisija PZS je pod predsedstvom Zinauerja Milana ob sodelovanju Fetih Mirka in Godca Rupka kot članov komisije ter Skok Silve kot zapisničarke v navzočnosti disciplinskega tožilca Deklave Janka ter v odsotnosti disciplinskega obtoženca Blažaja Antona, po obtožbi disciplinskega tožilca z dne 17. V. 1954 D 1/54-3 v disciplinski zadevi zoper Blažaja Antona po opravljeni disciplinski obravnavi dne 26. V. 1954 razsodilo:

Disciplinski obtoženec Blažej Anton, član PD Jesenice in upravnega odbora PZS, stanujoč na Jesenicah, je kriv, da je namerno rušil ugled planinske organizacije s tem, da je v poletju 1953 priobčil svoj članek »Hodil po zemlji sem rodnik« v celovškem kulturno-političnem glasilu »Naš tednik — Kronika«, ki je znano po svoji protijugoslovanski usmerjenosti.

S tem je krivil disciplinski prekršek po čl. 2 t. 1 disciplinskega pravilnika in se v smislu čl. 6 odst. 1 toč. 5 v zvezi z odst. II istega člena cit. disciplinskega pravilnika kaznuje s trajno izključitvijo iz članstva.

Ta disciplinska kazen se v smislu čl. 6 3. odst. disciplinskega pravilnika objavi v Planinskem Vestniku.

Razlogi. Ker Blažej Anton kljub izkazanemu vabilu ni prišel na disciplinsko obravnavo, je disciplinska komisija ob danih pogojih splošnih načel disciplinskega postopka razpravljala in odločila v njegovi odsotnosti.

V Celovcu izhajajoče kulturno-politično glasilo »Naš tednik — Kronika« je znano po svojih žolčnih napadih na vse pridobitve narodnosvobodilne borbe in na naš sodobni k socializmu stremeči družbeni red — skratka orientirano je izrazilo protijugoslovansko. V tem glasilu je disciplinski obtoženec Blažej Anton pod svojim polnim naslovom priobčil sestavek »Hodil po zemlji sem rodnik« in je cit. glasilo ta njegov sestavek priobčilo dne 13. VIII. 1953 v svoji 33. številki.

Disciplinski obtoženec priznava očitano mu dejanje, zanika pa vsako krivdo in v svojem zagovoru pravi, da mu politična linija tega glasila ni bila znana. Kot koroški rojak je resda v letu 1953 obiskal svojo rodno koroško deželo in svoje vtise

s tega potovanja nanizal v cit. članku, vendar v podkrepitve svojega zagovora navaja dalje, da se tudi ob tej priložnosti, kakor tudi nikoli poprej ni zanimal za politične razmere na Koroškem, zlasti pa da sploh ni vedel, da so nekateri na Koroškem v slovenskem jeziku izhajajoči listi nam nasprotni, sicer pa ob zaključku svojega zagovora zatrjuje, da se za politiko kot tako niti v domovini sami sploh ne zanima.

Obtožencev zagovor pa je jalov, izvit iz trte, povsem neprebrčevalen in sam na sebi docela neverjeten.

Disciplinska komisija ugotavlja, da je disciplinski obtoženec moral že po prvi svetovni vojni, po nesrečnem plebiscitu za koroške Slovence, kot zaveden Slovenec zapustiti Koroško in se je nato naselil na Jesenicah — torej v neposredni bližini Koroške —, kjer si je ustvaril svojo eksistenco. Imel je tudi svojo lastno tiskarno do leta 1946, ko mu je bila nacionalizirana. V času okupacije je simpatiziral z narodnoosvobodilnim gibanjem. Ze spričo teh nespornih ugotovitev zveni njegov zagovor, da mu politična situacija med Slovenci pred drugo svetovno vojno in v času okupacije na Koroškem ne bi bila znana, čokaj neverjetna.

Prav tako je nemogoče verjeti obtožencu, da se kot zaveden koroški rojak — za kakršnega se sam šteje — tudi po osvoboditvi ne bi bil seznanil z razmerami na Koroškem, katero smo po zaslugi zapadnih imperialistov in mešetarja Sovjetske zveze izgubili — ter je to dejstvo, tako med naprednimi Slovenci na Koroškem, še bolj pa seveda v naši državi, rodilo ogorčene proteste. Po mnenju disciplinske komisije ne more biti med nami količkaj zavednega državljana, ki mu situacija razmer na Koroškem vsaj ob tej priložnosti ne bi bila postala očita.

Naravnost naivno zveni nadaljnja obtoženceva trditev, da bi v našem dnevnem časopisju Borbi in Slovenskem poročevalcu čital in se zanimal samo za sportsko rubriko in je tedaj po mnenju disciplinske komisije izključeno, da ne bi obtoženec pri tem kdaj koli opazil vsaj enega izmed številnih člankov, ki že od osvoboditve dalje opisujejo politične razmere med Slovenci in ustrezno opredeljujejo njihova glasla na Koroškem, ki je nujno moral pritegniti njegovo pozornost. Prav gotovo — meni disciplinska komisija — pa si je moral obtoženec o teh razmerah ustvariti vsaj pravo sliko ob bivanju na Koroškem v letu 1953. Pred tem je bil zadnjič na Koroškem v l. 1945.

Po vsem tem je tedaj nujen edinole naslednji zaključek. Obtoženec je vsekakor moral poznati politične razmere in opredeljenost slovenskega življa in njihovih glasil na Koroškem. Vse to pa ga ni motilo, da ne bi priobčil uvodoma omenjenega članka v že cit. glasilu, glede katerega je moral vedeti, da ga tiska tista Mohorjeva družba v Celovcu, katere politična opredelitev je bila znana že slehernemu naprednemu Slovencu zaradi znanega odnosa do naše Mohorjeve družbe v Celju. Če že tega ni vedel, pa je moral vsaj domnevati politično barvo časopisja, ki ga tiska le-ta tiskarna. Sicer pa je bila njegova dolžnost, da bi se kot član upravnega odbora PZS prej informiral o situaciji in bi mu upravni odbor dal vsa

potrebna pojasnila in napotke, česar pa kot »apolitičen« človek seveda ni storil.

Za obdolženčevu ravnanje je značilno tudi to, da je takoj po objavi dal registrirati svoj članek na ljubljanski univerzi, ni pa sodil za potrebno, da bi o tem obvestil upravni odbor PZS, in tega ni storil tudi potem, ko je zaznal za svojo »polomijo«, kakor označuje svoje dejanje obdolženec sam, ker mu pač tega njegova klerikalna usmerjenost ni velevala.

Po vsem izvedenem sodi disciplinska komisija za dokazano, da je obdolženec storil v dispozitivu sklepa opisano dejanje, ki vsebuje vse zakonite znake disciplinskega prekrška po čl. 2 t. 1 disciplinskega pravilnika, sprejetega na skupščini PZS dne 4. IV. 1954.

Pri odmeri kazni je sodišče upoštevalo kot olajšilno obdolženčevu dolgoletno delo v planinskih organizacijah, kot obtežilo pa, da je inkriminirano dejanje storil kot član upravnega odbora PZS, nadalje politično škodo, ki jo je obtoženec povzročil s svojim dejanjem in pa težino njegovega dejanja.

Glede na to je disciplinska komisija izrekla kazen, kakor je razvidna iz dispozitiva sklepa.

Vsi ostali izreki sklepa temelje na cit. predpisih.

Zoper ta sklep je dopustna pritožba na Upravni odbor PZS, ki jo je vložiti v 15 dneh po prejemu sklepa pri podpisani disciplinski komisiji. — Sklep je postal pravomočen.

Izključitev tov. Jeršina Stefana iz PD Rateče. Disciplinsko sodišče PD Rateče-Planica je zaradi nevestnega dela in zlorabe odborniškega položaja izključilo iz svojega društva tov. Jeršina Stefana, blagajnika in administratorja društva. Odločba je pravomočna.

PD »Univerza« je priredilo v letošnji zimski sezoni več zelo uspešnih tečajev. Od 20. februarja do 28. februarja t. l. je bil smučarski tečaj na Krvavcu. Udeležilo se ga je 35 študentov-planincev in planink. Krasno vreme je omogočilo tečajnikom, da so temeljito izkoristili razpoložljive dneve. Pod vodstvom smučarskega učitelja Fakina, Badjure in Prinčiča so obdelali osnovo in nadaljevalno solo smučanja. Izvedli so tudi nekaj krajših izletov. Ob večerih pa so bila poučna in zanimiva predavanja o opremi, snegu, mazanju in zgodovini smučanja. Na svoj račun so prišli tako začetniki kot boljši smučarji, saj so bili s tečajem vsi zadovoljni. Tečaja se je na povabilo društva udeležil tudi en član planinskega študentskega društva iz Zagreba.

Od 14. do 28. februarja je društvo priredilo zimsko-alpinistični tečaj v Krnici za člane PD »Rtanje« in Tehn. vis. Šole iz Beograda. Poleg praktičnih vaj v snegu in ledu pod Prisojnikom, predavanj o osnovah zimske alpinistike in visokogorskega smučanja ter reševanja ponesrečenca so tečajniki izvedli dva pristopa na Mojstrovko in na Prisojnik. Tečaja se je udeležilo 17 študentov in ga je uspešno vodil tov. Kurnik Albin.

Zimsko-alpinistični tečaj AO Univerza pa je bil od 10. do 17. aprila na Korošici. Tečaja se je udeležilo 13 članov in pripravnikov oddelka ter drugih društev. Tečajniki so bili razdeljeni v dve skupini pod vodstvom alpinistov tov. Antonova

Nikola in Preložnika Slavka. Skupno so izvršili več vzponov in smučarskih izletov na Ojstrico, Planjavo, Vršiče, Deske, Veliki vrh in Dedca. AO društva je tako usposobil nove člane za zimске vzponce in pridobil nekaj nadarjenih planincev, ki imajo vse možnosti, da se razvijejo v dobre alpiniste.

Finančna sredstva so delno prispevali tečajniki sami in društvo, podprl pa jih je Izdatno Akademski športni odbor pri Zvezi študentov Jugoslavije. Akademskemu športnemu odboru, ki kaže popolno razumevanje za razcvet planinstva na univerzi in visokih šolah, izreka odbor PD Univerza najtoplejšo zahvalo!

Plezalna šola AO Univerza. Pod vodstvom Antonova in drugih članov odseka je AO Univerza priredil plezalno šolo na Turncu pod Grmado pri Ljubljani. Šola je bila v maju in juniju dvakrat tedensko. Obiskovalo jo je povprečno 10 mladih planincev. 20. junija je bil izlet v Iški Vintgar, kjer so udeleženci šole ves dan vadili. 26. in 27. junija pa je bil zaključek na Kamniškem sedlu. Ob tej priložnosti so udeleženci šole pod vodstvom članov odseka izvršili 16 plezalnih vzponov v stehnah Planjave in Brane. Preplezanci so bile smeri: Okno, centralna-Belačeva, X in Y, Jugova poč, Brinškov kamin (vse jug, zah. stena Planjave) in steber Brane. Nekateri so v dveh dneh izvršili kar tri vzponce, bilo pa je skupno 13 udeležencev. Namen šole je bil dosežen in bo AO pridobil zopet nekaj novih, mladih in nadarjenih alpinistov. Za izpolnitev in pripravo absolventov plezalne šole ter članov odseka na alpinistični tabor v Vratih pa bo PDU priredil od 5. do 10. julija plezalni tečaj na Okrešlju, na katerega je društvo povabila tudi zagrebške študente alpiniste.

-vi-

Tečaj reševalne postaje Jesenice. Od 28. do 30. V. t. l. se je vršil na Vršiču v pobočju Mojstrovke tečaj reševalne postaje Jesenice, katerega se je udeležilo 15 tečajnikov. Tečaj je imel predvsem namen usposobiti vsakega poednega reševalca v upravljanju z Mariner reševalno napravo in Gramingerjevim sedežem. Na tečaju je bilo ugotovljeno, da vsi reševalci še nimajo tistega znanja, ki je potrebno za manevriranje s temi reševalnimi napravami, da pa kažejo za to veliko voljo. Postaja bo s te vrste tečaji še nadaljevala.

Enak tečaj je že dvakrat izvedla reševalna postaja Kranj, enega pa tudi postaja Tržič.

Tabor koroških planincev na Plešivcu. Planinsko delovanje na Koroškem se je nekaj let po ustanovitvi SPD in sicer ob začetku tega stoletja prav nadobudno zastavilo iz Zilje in se sprva osredotočilo v Beljaku, pozneje v Celovcu. Bili so to rahi začetki, (vsa slovenska Koroška) ozemlje razsežno, sredstva slabotna. Pa še te skromne začetke je ustavila prva svetovna vojna. Po vojni pa se naše planinstvo ni moglo več obuditi v onem delu, kjer se je začelo, to je v Ziljski in Kanalski dolini. Samo začasno se je oživilo na plebiscitnem ozemlju s središči v Borovljah (Rožanska podružnica), v Velikovecu (Belska podružnica) in v Pläberku (Mežiška podružnica). Edino poslednji podružnici je bilo usojeno nadaljevati tudi po nesrečnem plebiscitu svoje delo, v kolikor se je to nanašalo na Mežiško do-

lino, samo sedež se je preselil v Prevalje. To delovanje je bilo zelo plodno in iz novega središča se je visokogorje ob Meži odpiralo širokemu turizmu. Planinstvo je tudi v tem važnem predelu naše severne meje zajelo široke množice, da je nastala potreba članstvu združiti v novih društvih: Mežica, Čerjav-Crna, začasno Dravograd, sedaj Ravne na Koroškem.

V okviru jubileja slovenskega planinstva so tudi planinci ob Meži sklenili praznovati 35-letnico delovanja PD Prevalje s posebno manifestacijo pod imenom »Tabor koroških planincev« na Plešivcu (Uršlji gori) dne 18. julija t. l. Sedaj, ko je to slavlje odsumelo, moremo ugotoviti, da je bilo koristno napraviti pregled dela in zbrati sile za nadaljnje delovanje. Pregled dela se je javnosti predložil v posebni publikaciji, nazvani »Tabor koroških planincev na Plešivcu«, ki se je tik pred proslavo razposlala z vabilii.

Omenjena publikacija ima inersatni del, ki daje vsaj delno pregled o bogatem industrijskem, trgovskem in obrtnem delovanju okoli Plešivca, obenem pa je izdatni prispevek inersatov omogočil, da se je planinski dom na vrhu temeljito obnovil. Tudi čisti dohodek »taborac« se bo porabil za potrebno notranjo obnovev.

Pri letošnjem neprestanem deževju so prireditelji s tesnobo pričakovali dan »taborac«. Ali bodo velike in drage priprave prinesle zaželeno korist? Pa ravno odločilna dva dneva je napravilo mračno nebo izjemo: vedro in jasno je žarel Plešivec v soncu in vabil hribolazce od blizu in daleč. Kako priljubljena gorska postojanka je ta Prežihova Gora, je pokazal že obisk na predvečer: okoli 400 turistov se je zbralo na vrhu, med temi četa vojske iz Dravograda, ki je pomagala spraviti v to višino težke priprave za umetno razsvetljavo. Prostorni planinski dom je bil kar pretesen, da bi v hladni noči sprejel pod streho to množico; pa godba železarjev iz Raven je gostom krajšala dolgo noč. Vrh Plešivca je žarel, številne kresove so žgala okoliška planinska društva, rakete so švigale v nočno nebo, umetni ogenj je vso to osvetljavo še stopnjeval.

Od zgodnjih jutranjih ur so začele prihajati trupe planincev, ki so v slikovitih gručah posejale travnato višino in uživale šiiri razgled na vse strani. Do začetka proslave ob 9. uri se je zbralo na vrhu gotovo do 1000 ali še več planincev. Partizanska koračnica je zvalila to množico k planinskemu domu. Z balkona prvega nadstropja je predsednik prevalskega društva tov. Pernuš pozdravljial vse prisotne, posebej pa še našo vojsko, zastopnike Zveze (tov. Proscenc in Dekleva), Slov. plan. društvo Celovec (ing. Danilo Kuper), Maticc-Ljubljana (tov. Marsel), Maribor (ing. Degen), Celje, Velenje, Šoštanj, Slov. Gradec (tov. Grmovšek), zastopnike okrajev Slov. Gradec in Šoštanj ter Zveze borcev Slov. Gradec, Ravne, Prevalje. Slavnostni govornik dr. Dušan Senčar zaradi bolehnosti ni mogel prispeti; mesto njega je o začetkih in razvoju planinstva v Mežiški dolini govoril tov. Karel Dobešek, ki je bil prvi načelnik društva na Prevaljah. Za tem pa so se vrstili prijavljeni zastopniki, ki so prinašali najboljša voščila, vsi važnaho pozdravljeni od poslušalcev. Tov. Proscenc je od Zveze prinesel priznavalne diplome

Koča na Prehodavcih (2050 m)

Foto: F. Premru

za tovariša dr. Dušana Senčarja in Fr. Telcerja. Ing. Kuper iz Celovca je ob splošnem odobravanju poudarjal, da hočejo slovenski planinci onstran meje na Koroškem vzdrževati tesne zveze s planinci matičnega naroda, obenem pa tvoriti most od našega do avstrijskega planinstva. Iskreno so navzoči vzklikali ožjemu rojaku Marselu, ki je spregovoril nekaj lepih besed v zaščito planinske cvetane, katero je nekdaj še sam pomagal gojiti na Plešivcu. Za jedilnico plan. doma je izročil krasno sliko Jalovca, darilo PD Matica-Ljubljana. Pozdravne besede so še spregovorili zastopniki Maribora, Zveze borecev in predsednik OLO Soštanj. Posebej je treba omeniti, da je predsednik Pernuš prav pristržno pozdravil šele med proslavo na vrh došlega najstarejšega planinca, predsednika PD Slov. Gradec tov. Grmovška.

Nato pa se je slavnostno izvršilo odkritje spominske plošče v zadnji vojni padli planincev. Od ravenskih železarjev okusno izdelana napisna plošča je z gorskimi cepinom pritrjena na pročelju planinskega doma še zaštrita s trobojnico, ko je zastopnik OLO Slovenj Gradec in poslanec Janžekovič v klenih stavkih orisal težke žrtve, ki so jih doprinesli številni planinci v borbah za ta naš lepi planinski svet in izročil spominsko ploščo v varstvo PD Prevalje. Postrojena četa vojske je oddala tri salve. Ko se je plošča odgrnila, je slovesno zadonela državna himna. Zastopniki Zveze borecev Slov. Gradec, Ravne in Prevalje so pred ploščo položili venec gorskega zelenja.

Predsednik Pernuš je nato prečital imena onih, katerim so posamezna društva sklenila izročiti priznanje za zaslužno planinsko delovanje in izročiti okusno izdelane znake. Teh odlikovancev ima PD Prevalje 19 (med temi preds. OLO Slov. Gradec tov. Skerlovnik in predsednik PD Slov. Gradec tov. Grmovšek), PD Mežica 10, PD Zerjav 9 in PD Ravne 5. Vsa ta priznanja so bila skrbno pretehtana in podeljena za požrtvovalno delo. O tem pričajo planinske postojanke v Mežiški dolini ter nesobično delo pri gorsko-reševalni službi in alpinizmu.

Iskren odmev je našel predlog predsednika, da se odpošlje pozdravni brzojav največjemu sinu Jugosl. planin, maršalu Titu, pod čigar vodstvom se je nam ohranil tudi ta prelepi svet.

Ko se je predsednik domačega društva končno zahvalil vsem planincem za udeležbo, posebej še vojski, godbi in Korošcem ter jim želel prijetno bivanje, se je začela prosta zabava. Godba je svirala za ples, večina navzočih pa je uživala krasen razgled. Mnogi med njimi so obujali osebne spomine na nedavne osvobodilne borbe. Koliko iztegnjenih rok je bilo videti, ki so kazale na kraje junškega udejstvovanja.

Vsa prireditve je od začetka do konca potekala veličastno in harmonično brez najmanjšega incidenta. Pripravljeni so bili gorski reševalci pod vodstvom tov. Telcerja, sanitetna ekipa na čelu z zdravnikom dr. Davorinom Filšom. Na splošno zadovoljstvo pa jim ni bilo treba stopiti v akcijo. dr. S.

Otvoritve Zasavske planinske kočje na Prehodavcih (2050 m) se je udeležilo nad 150 zasavskih planincev ter številni zastopniki raznih gorenjskih društev in PZS. Zbranci planincev je nagovoril predsednik gradbenega odbora tov. Berčič, ki je tudi podal historiat postojanke, med drugim pa so čestitali zasavskim društvom k doseženemu uspehu tov. Tone Bučer za PZS, tov. Uroš Zupančič za Komisijo za planinska pota pri PZS, tov. Mazl za PD Ljubljana-matica in tov. Jaka Cop ml. za PD Jesenice, Pevski zbor PD Zagorje je odpel nekaj lepih planinskih pesmi.

Za Kočo na Prehodavcih je dal idejo tov. Ante Beg, uresničila pa so jo PD Zagorje, Trbovlje, Hrastnik, Dol pri Hrastniku, Kum, Trbovlje in Radeče. Koča stoji še pol ure od poti Hribarice—Sedmera jezera, ki se odcepi pri III. Triglavskem jezeru. Pot je dobro markirana. Do prave veljave pa bo prišla šele naslednje leto, ko bo speljana pot iz Dolča okoli Kanjavca na Prehodavce.

Koča stoji na mestu, kjer je nekoč stal italijanski vojaški objekt. Ima precejšnje jedilnico in kuhinjo, nad vsemi prostori pa je skupno ležišče, ki bo v glavni letni sezoni, ko so vse triglavske postojanke prenatrane s planinci, sprejelo lahko lepo število gostov. Dasi so h gradnji te postojanke delovni kolektivi raznih podjetij, OLO Trbovlje, PZS in ostali prispevali lepe zneske, vendar moramo predvsem pohvaliti zasavska planinska društva, ki so k gradnji prispevala

veliko prostovoljnih delovnih ur. Hkrati pa nam je to tudi prepričljiv dokaz, kaj se vse lahko napravi z vzajemno pomočjo zavednih planincev.

Planinski dan PD Dol pri Hrastniku. Dne 8. VIII. t. l. je mlado PD Dol pri Hrastniku organiziralo skupinski izlet k svoji začasni planinski postojanki »Na Gorah« in z različnimi kulturnimi točkami ob spremljavi godbe proslavilo prvo leto svojega obstoja. Po oficialnem delu proslave se je razvila prosta zabava.

I. Planinski teden PD Hrastnik. PD Hrastnik je v času od 15. do 28. VIII. t. l. izvedlo svoj I. planinski teden z zelo pestrim sporedom. Dne 15. VIII. so priredili na Kal množični izlet, združen z izletom mladine okraja Trbovlje in s tem otvorili planinski teden. Sodelovali so še godba na pihala Svobode I Hrastnik, mladinska godba iz Trbovelj, mladinski pevski zbor iz Zagorja, TVD Partizan okraja Trbovlje, center predvojaške vzgoje, mladi gasilci ter Aeroklub iz Trbovelj in Zagorja z nastopom motornih modelov. V naslednjih dneh so predvajali planinske filme in izvedli vrsto skioptičnih predavanj v kino dvorani rudnika in v kino dvorani Svobode II v Hrastniku, nato pa uprizorili opereto »Planinska roža« na vrtu pri Logarju na hribu. Dne 21. VIII. t. l. so se nato z avtobusi odpeljali v Bohinj in v Trento, od kjer so se še ponoči podali na otvoritev Zasavske planinske koče na Prehodavcih, ki je bila otvorena v nedeljo dne 22. VIII. t. l. dopoldne.

Otvoritev koče na Crni prsti (1844 m). Kočo na Crni prsti so planinci že dolgo pogrešali, saj tvori močno vez v gorski verigi Lubnik-Ratitovec-Petrovo brdo-Rodica-Vogel-Komma-Triglav. Gradnje koče se je najprej lotilo PD Bohinj, dogradilo pa jo je mlado in marljivo PD Most na Soči, ki jo je dne 29. VIII. t. l. izročilo svojemu namenu. Pri otvoritvi so bili navzoči številni planinci iz Tolmina, Bovca, Kobarida, Kopra, Nove Gorice, Jesenic, Radovljice in Ljubljane, zelo številna pa je bila mladina PD Most na Soči. Kako pa tudi ne, saj tvori članstvo PD

Crna prst

Most na Soči izključno le mladina. Na otvoritev je tudi prišel in vse zbrane planince pozdravil v njemu lastnem šegavem nagovoru v vezanih besedah znani planinski poet tov. Zoržut Ludvik iz Kanala, ki je za svoja izvajanja žel pri vseh navdušeno priznanje.

Za planinsko postojanko so adaptirali bivši italijanski vojaški objekt, ki stoji le nekaj metrov pod vrhom Crne prsti. Koča je sicer skromna, vendar pa udobna in bo v njej lahko prenočevalo 24 oseb. Sicer se ni povsem gotova, vendar pa že na razpolago planincem. Iz Crne prsti, ki ima zelo bogato planinsko floro, je edinstven razgled.

K dograditvi te prepotrebne planinske postojanke PD Most na Soči iskreno čestitamo, zlasti pa njegovemu predsedniku tov. Merviču Francetu in njegovima sodelavcema tov. Pavšiču Alojziju in Božiču Evgenju.

Žalna komemoracija za pok. dr. Klementom Jugom v Vratih. V nedeljo 15. VIII. t. l. dopoldne so alpinisti dostojno počastili spomin dr. Klementa Juga, ki se je pred 30 leti smrtno ponesrečil v Triglavski severni steni. Žalne slovesnosti, ki se je zaradi dežja vršila v Aljaževem domu pred njegovo sliko, so se udeležili zastopniki PZS s predsednikom Fedorjem Koširjem na čelu, podpredsednik izvršnega sveta LRS tov. dr. Marjan Brečelj, Jugov soplezalec tov. Volkar, alpinisti SPD Trst in zastopniki ostalih alpinističnih odsekov.

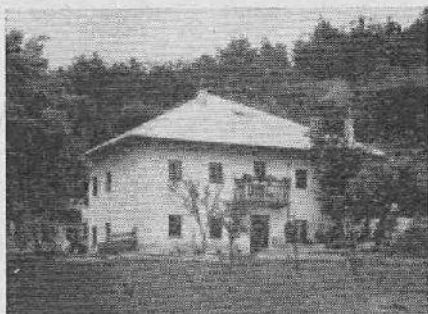
Spominski nagovor je imel podpredsednik PZS in načelnik Komisije za alpinizem tov. Tone Ručer, pevske točke pa je izvedel alpinistični odsek iz Tržiča. Venca sta položila PZS in AO Kamnik.

Smrt zaslužnega koroškega planince Janeza Miloniga. Komaj smo v štev. 9 pl. Vestnika čitali sporočilo o slovesni izročitvi planinskega odlikovanja — častnega srebrnega planinskega znaka — 84-letnemu zavednemu koroškemu rojaku in planincu tov. Janezu Milonigu, p. d. Korenu v Zahomcu, že je prinesel »Slovenski Vestnik«, glasilo Slovenske Koroške, dne 9. VII. t. l. žalostno novice, da je preminul pri svojem sinu v Maloščah.

Na njegovi zadnji poti dne 4. julija t. l. ga je spremljala ogromna množica iz bližnje in daljne okolice. Ob pogrebnih slovesnostih so bili domala zastopani vsi kraji Slovenske Koroške. Ob odprtem grobu se je poslovil od pokojnika kot Zahomčan in v imenu Slov. planinskega društva v Celovcu tov. dr. Franci Zwitter in se mu zahvalil za vse izvršeno delo v slovenskem planinstvu na Koroškem. Na svežo gomilo sta med drugimi položila venca s traki v narodnih barvah Slovensko planinsko društvo v Celovcu in Planinska zveza Slovenije.

Planinski tabor na Nanosu. Dne 7. in 8. VIII. t. l. je PD Postojna priredilo na Nanosu dobro obiskan planinski tabor, katerega so se udeležili predvsem planinci prtmorskih PD. Zal so manjkali planinci iz Trsta in Kopra.

Tabor je otvoril propagandist PD Postojna tov. Lokovšek, ki je v kratkih besedah orisal zgodovino Vojkove koče na Nanosu in velike zasluge tov. Ela Garzarolija pri tej gradnji. Naglasil je, da obhaja ta koča danes 5-letnico, društvo samo pa 9-letnico svojega obstoja. V svoji

Planinsko zavetišče na Nanosu

sredi je poleg ostalih zastopnikov pozdravil tudi brata kraškega heroja Premrla Vojka, po katerem tudi nosi koča svoje ime. Čestitkam se je pridružil tudi zastopnik PZS tov. dr. Urbanc Anton, ki je tov. Garzarolliju v imenu PZS za njegovo res poštovno delo izročil diplomo.

Planinsko zavetišče na Nanosu (915 m). PD Vipava je prevzelo v svojo oskrbo planinsko zavetišče na Nanosu, ki je priljubljena izletniška točka zlasti primorskih planincev. Iz Vipave drži markirana pot do zavetišča (dve uri hoda), iz Vrhpolja (2 uri 15 minut), iz Vojkove koče na Nanosu (2 uri in pol), od planinskega Doma na Javorniku preko Cola (4 ure in pol) in iz Vipave preko Lip (2 uri 20 minut). Zavetišče za zdaj še nima ležišč, možno pa je zasnovo prenočevanje v gospodarskem posloplju lastnika stavbe, v katerem je urejeno zavetišče.

Vaje reševalcev. V dneh 5. in 6. VI. t. l. so izvedli reševalci postaj Tržič, Kranj in Jezerško na sektorju Zelenice in Begunjske dobe uspešno reševalno vajo, ki se je je udeležilo 23 udeležencev. Tečaj je vodil tov. Ladislav Salberger, tehnično vodstvo pa je imel tov. Marjan Perko. Kot inštruktor in zastopnik Komisije za GRS pri PZS se je vaje udeležil tov. Andrej More. Namen tečaja je bil, da se vsak reševalec v podrobnejših izpopolni v vseh detajlih reševanja, posebno pa z Mariner reševalno napravo in Gramingerjevim sežečem. Splošna ocena tečaja je bila nad vse zadovoljiva.

PLANINSKA FOTOGRAFIJA

Organizacijske zadeve. Pri PZS je začel poslovati odsek za planinsko fotografijo. Naloge tega odseka so, da pospešuje planinsko fotografijo, sodeluje pri ustanavljanju fotografskih krožkov po društvih, da ustanovi fototeko planinske fotografije ter jo vodi za celo območje PZS, da izdaja dobre planinske razglednice in priloge v Planinskem Vestniku. Naloga odseka je tudi, da organizira vsako leto razstavo planinske fotografije, ki naj bi bila revija najboljših storitev na polju planinske fotografije.

Fototeka. Odsek je začel s pripravami, da ustanovi fototeko za vso Slovenijo. K sodelovanju so vabljene vsi, ki se bavijo

s planinsko fotografijo; ponos slehernega planinskega fotografa naj bi bil, da bo čim jačje zastopan v tej centralni fototeki. Avtorsko pravo bo v polnem obsegu zavarovano. Fotografije, ki se bodo uvrstile v fototeko, bodo imele format 9×14 cm in 10×15 cm. Kopijo in povečavo naj izdelajo avtorji sami. Če to ne bi bilo mogoče, bo odsek po poslanem negativu sam izdelal pozitiv. Za prejeti negativni material jamči odsek. V fototeko se bodo sprejeli le tehnično neoporečni posnetki. Za vsak sprejeti posnetek bo avtor prejel din 50.—. Planinski fotografi naj sporoče odseku, če imajo težave s fotografskim papirjem.

Fotografska posvetovalnica za vsa vprašanja fotografske tehnike s posebnim ozrom na planinsko fotografijo je tudi naloga tega odseka. Če boste poslali fotografije, Vam jih bomo ocenili in vrnili, če boste svoji pošiljki priložili tudi znamko za odgovor. Naslov odseka: Fotoodsek pri PZS, Ljubljana, Likozarjeva ulica.

IZ OBCNIH ZBOROV

II. občni zbor mladega PD Solčava se je vršil dne 7. III. 1954 v prostorih osnovne šole v Solčavi. Iz skopih podatkov, s katerimi razpolagamo, je razvidno, da se je občnega zbora udeležilo iz Solčave 62, iz skupine Luče pa 58 članov, skupaj torej 120 članov, kar je za tako mlado in po številu članov majhno društvo vsekakor zelo lep uspeh in dokaz, da se članstvo zanima za društveno delo. Predsednik tov. Herle Jože je podal splošno poročilo o društvenem delu, medtem ko je organizacijsko delo vsebovalo tajnikovo poročilo, ki ga je v njegovi odsotnosti podal društveni podpredsednik. Nato so bile izvedene volitve upravnega in nadzornega odbora, v katerega so bili izvoljeni predstavniki Solčave in Luče. Sklenili so, da bodo v okviru društva ustanovili smučarski odsek, da bodo prevzeli v oskrbo planinsko pot od Rogovilca na Raduho, ki jo je doslej oskrbovalo PD Mežica, da bodo s pomočjo PZS nadelali pot preko Skrbine na Grofličko in v Logarsko dolino in da bodo skušali vključiti v društvo čim več mladine in pridobiti novih naročnikov na Planinski Vestnik.

Občni zbor PD Celje. Vršil se je dne 26. II. t. l. v vrtni dvorani hotela Evropa v Celju, navzočih je bilo 113 članov, zastopnika PZS tov. predsednik Košir Fedor in Lavrič Rado, za Tovarno emajlirane posode tov. Pirš, za PD Solčavo tov. Herle in zastopnik PD Laško.

Otvoritveni govor je imel predsednik tov. Orel Tine, ki se je najprej spomnil znamenitih obletnic, ki jih jugoslovansko planinstvo ta čas praznuje, nato pa je povedal nekaj besed o nalogah in dolžnostih planinske organizacije, analiziral izvršeno delo in navedel, kako bi jih morala izvršiti ter načel tudi perspektive in bližnje naloge, ki jo še čakajo. Na svojstven način je kritično obdelal delo vseh odsekov in podal tudi nekaj zelo koristnih pobud za poživitev določenih nalog.

Ceprav je bilo društveno delo v vseh sektorjih dela zelo plodno, je prednjačil vsekakor gospodarski odsek. Društvo oskrbuje s planinskih postojank, od teh dva planinska hotela. Skupni inkaso vseh teh postojank je znašal din 15463.000.—, čisti

dohodek pa din 2794 000.—. Upoštevajoč še ostale društvene dohodke je društvo poslovno leto zaključilo z dobičkom din 3505 000.—. Dom na Korošici in kočna na Loki pod Raduho sta sicer pasivni, vendar pa ju društvo zaradi pospeševanja zimske alpinistike in smučarstva stalno oskrbuje skozi vse leto. Dovršili so Dom v Logarski dolini, v kratkem pa bo dograjena tudi nova jedilnica. V Logarski stojita poleg Doma še dve dependansi. Na Golteh je zrasla smučarska dependansa, ki nosi naslov »Smučarski dom XIV. divizije Borisa Kidričasa. Pri planinskem domu na Golteh so pred vhom postavili nujno potrebno kamenito zaščitno steno, skupno ležišče v Domu na Korošici pa so opremili z novimi blazinami. Za blivak pod Ojstrico so nabavili ves gradbeni material in ga tudi že prenesli na mesto, treba ga je le še sestaviti. Dom v Logarski dolini je preteklo leto obiskalo nad 26 000, Frischaufov dom na Okrešlju okrog 6000, Mozirsko kočno na Golteh 5900, Kocbekov dom na Korošici 2300, Kočo na Loki pod Raduho 1235 in Celjsko kočno 7820 gostov.

Alpinistični odsek je v svojem delu zelo popustil, opomogel se je šele pod vodstvom novega načelnika tov. Debeljaka Cirila. Tedaj so sklenili, da bodo delo v odseku vsestransko poživili in v to svrhu prirejali redne tečaje za mladinske vodnike, zimske in letne tečaje, vodniške tečaje, GRS tečaje in turne zimske tečaje. Za alpinistično ekspedicijo v inozemstvo in njeno opremo je društvo izdalo din 40 000.—, PZS pa je prispevalo din 10 000.—.

Propagandni odsek ni imel samostojnega organizacijskega življenja in ga pravzaprav tudi ni potreboval, ker je vršilo njegovo delo v glavnem tajništvo in gospodarski odsek. Pač pa je propagandni odsek prispeval precej članov v lokalnem časopisu, deloma pa tudi v Pl. Vestniku. Društveno delo je bilo popularizirano tudi z uvodnikom celjske jubilejne številke Pl. Vestnika in v brošuri »Nekaj o Celjusu. Skromno, a skrbno urejeno opozorilo na njihovo delo sta nudili stalni razstavi AO in SO v Stanelovi in Prešernovi ulici. Za jubilejno številko Pl. Vestnika je društvo prispevalo din 180 000.—. Vprizorilo je slavnostno akademijo v proslavo 60-letnice društva. Fotoodsek šteje 12 članov. Delo odseka je zelo oteženo, ker nima svoje temnice in ustrezajoče aparature, največje težave pa povzročajo pretirane cene fotomateriala. Kljub vsem težavam pa gre delo počasi vseeno naprej.

Smučarski odsek posveča vključevanju mladine vso pozornost. Odsek je izvedel 8 samostojnih prireditiv, udeležil pa se je tudi 13 tujih. V lastni in izvedbi štajerske smučarske podzveze so se njegovi člani udeležili 8 tečajev.

Markacijski odsek je markiral pota Mozirje—Koča na Golteh—Medvedjak, Smrekovec—Raduha—Rogovilec, Logarska dolina—Škarje, Celje—Celjska kočna—Tovst, pregledal in popravil pa je markacije tudi na vseh ostalih poteh svojega območja. Strokovno so bila popravljena pota Kamniško sedlo—Sukalnik, Dežmanova pot na Korošico, Okrešelj—Kamniško sedlo in skozi Robanov kot. Njihovo najvažnejše delo pa je bila nadelava nove poti čez Križ poleg Savinjskega sedla, ki povezuje Okrešelj s Češko kočno in Jezerskim. Za popravilo in obnovo potov je društvo prispevalo din 61 000.—, PZS pa din 90 000.—.

Sledile so volitve upravnega odbora, v katerega je bilo izvoljenih 20 oseb. Predsednik naj bi se izvolil na I. redni seji novoizvoljenega upravnega odbora.

Ker so bile ugotovljene na občnem zboru nekatere formalne napake volilne in kandidacijske komisije, je PZS dne 19. marca t. l. izvedla izredni občni zbor PD Celje. S strani PZS so se ga udeležili tov. Bučer Tone, podpredsednik PZS in tov. Zinauer Milan, član upravnega odbora PZS, ter tov. Hude Drago, revizor PZS. Prečitano je bilo poročilo PZS, nanašajoče se na nepravilnosti volilne in kandidacijske komisije, nato pa tudi revizijsko poročilo PZS o knjigovodstvu in gospodarskem poslovanju PD Celje. Po razčiščenju vseh nesoglasij so bile ponovno izvedene volitve, na katerih je bil za predsednika društva ponovno izvoljen dosednji predsednik tov. Orel Tine.

PD Podljudelj je še mlado društvo, saj se je šele leta 1951 ustanovila tankaj planinska skupina PD Tržič, ki se je kasneje osamosvojila in postala samostojno društvo. Šteje 79 članov. Upoštevati je treba, da živi to društvo v vasi in da je večina članstva kmečka. Svoje delo v preteklem poslovnem letu so pregledali na občnem zboru dne 7. III. 1954, katerega se je udeležilo 57 članov. Organizirali so le dva skupinska izleta. Gospodarski odsek je vzorno skrbel za postojanko pri Jurju, ki jo društvo oskrbuje po svojih članih ob sobotah in nedeljah. Markacijski odsek je popravil in na novo markiral pot od Sv. Ane do Bistrške planine, markiral pa je tudi transverzalne pot, ki drži po njihovem območju od Kostanjeve kočne na Dobrči preko Livore, Srednjega vrha do planine Prevalje, dalje po pobočju Begunjske na greben in vrh Begunjske. Najglednejši člani so bili tov. Jane Franci, Tribušen Francka, Kralj Franc in Ahačič Egidij. V dokaž živahno diskusijo, ki je sledila poročilom društvenih funkcionarjev, sta posegla tudi zastopnika PD Tržič tov. Jagodic Jože in Globočnik Karel, ki sta se izjavila proti izročitvi postojanke sta se izjavila proti izročitvi postojanke se občni zbor ni strinjal z mnenjem PD Tržič glede te postojanke, so se končno sporazumeli, da naj to vprašanje rešita sporazumno upravna odbora obeh društev.

Občni zbor PD Mozirje se je vršil dne 18. marca t. l. v mali dvorani TD Partizana v Mozirju. Od skupnega števila 220 članov jih je bilo navzočih 90, navzoči pa so bili tudi vsi zastopniki množičnih organizacij. PZS je poslala pismene pozdrave.

Društvo nima nikake planinske postojanke v oskrbi in mu zato tudi ni potrebno reševati zapletenih finančnih problemov. Njihovo delo je v glavnem omejeno na zbiranje članstva, propagandno delo in markiranje potov, tesno pa je povezano tudi s smučarskim odsekom pri TD Partizan. Društvo je uspelo, da je vključilo 100 pionirjev, za kar gre zasluga predvsem tov. prof. Rebernikovi. Za pionirje nameravajo prirediti čim več izletov pod vodstvom starejših članov in tudi sicer posvetiti njihovi vzgoji vso pozornost. Markacijski odsek je markiral pot Rečica—Mozirska kočna in iz Mozirja na Mozirsko kočno. Propagandni odsek je za razvedrilo članov priredil čajanko, ki je nad vse dobro uspela, društvu pa prinesla tudi nekaj finančnih koristi. Za predsednika društva je bil izvoljen tov. Kovačič Mirko.

I. R.

IZ PLANINSKE LITERATURE

Tabor koroških planincev na Plešivcu 18. VII. 1954. Izdala planinska društva Mežiške doline, 29 strani, format 11 × 29 cm, 1954. Vsak prispevek k obogatitvi planinske literature, pa naj bo še tako skromen, je dobrodošel; treba ga je toplo pozdraviti, zasluzi skrbno literarno registracijo in ga je treba shraniti v zakladnico slovenske planinske literature.

Tak dragocen prispevek je gornja izdaja koroških planincev. Znani alpinist v Mežiški dolini Franc Telcer je napisal v klenih besedah pozdravno besedo. V drugem sestavku podaja prav isti pisec zgodovino alpinizma v tem malo skritelem predelu naše domovine. Leta 1938 je bil na Prevaljah ustanovljen samostojen alpinski odsek. Posebej opisuje isti pisec zimski vzpon na Raduho. V nadaljnjem sestavku opisuje »Eno izmed poti na vrh Uršlje gore in končno v zaključnem Apnenico na Uršlji gori. Kar pet prispevkov istega pisca. Tov. Dušan Senčar, ki je stal v Pliberku ob zibelki prevaljske podružnice, prej notar v Pliberku in v Prevaljah, podaja zgodovino planinstva v Mežiški dolini. Dne 16. VIII. 1919 se je zbralo v tem ljubkem mestecu nekaj idealnih planincev, ki so ustanovili podružnico za Mežiško dolino; po plebiscitu se je moral žal sedež prenesti v Prevalje. Prispevek znanega planinskega pisatelja, doma iz Slovenskega Plajberka, »Karavankc, raj turistov,« zasluzi pazljivo branje. Škoda, da ni pridejan vsaj nepopoln seznam bogate literature o Karavankah — domače kakor tudi tuje. — Simpatično je pisan članek mladega biologa Franca Sušnika »O cvetju na gori«. Saj se veliko premalo planinci bavimo s planinsko floro. Je že nujno, da dobimo drobno knjižico o planinski flori v besedi in sliki, za kar se Planinska založba tako prizadeva. Stanko Vončina podaja v prispevku »Planinstvo in planine Gornje doline« pestro zgodovino kočc Na

Peči, ki je bila l. 1928 otvorbena, leta 1943 pa pogorela; pisec živo slika napore planincev iz Mežiške doline, da se kočca čimprej obnovi.

Franc Golob podaja v svojem sestavku zgodovino partizanstva v tem predelu slovenske zemlje. Poseben prispevek je posvečen Smrekovcu in njegovi lepoti (N. N. Zerjav). Drugi pionir alpinizma v Mežiški dolini Miha Rigl podaja razmišljanja na strmi poti. Zanimiva in literarno dokaj dokumentirana je druga razprava dr. Josipa Šašlja »Ime Plešivec«. Pisatelj dokazuje, da je pač pravilno ime za ta koroški vrh Plešivec, ne pa Uršlja gora. Le škoda, da se pisatelji tega planinskega zbornika niso držali nasvetov in Šašljeve dokumentacije. — Simpatično je pisan prispevek Jožeta Lodranta: Ivan Hojnik — koroški Aljaž. Ta čudoviti planinski mož pri Jakobu v Koprivni bi zasluzil celo planinsko študijo. Umrl je med okupacijo v Stični, ne v Dachau-u, kakor beremo v zborniku. V tem drugače lepem sestavku pogrešamo življenjepisnih podatkov. Podoben sestavek je Pionir planinstva na Strojni, ki ga je spisal Karel Doberšek, ne pa posvečen Milošu Svanjaku. Prav zanimiva je zgodba tega skromnega planinca na severni meji, ki je potem žal zapustil domovino.

Besedilo poživljajo številne slike.

V tem skupnem zborniku pa pogrešamo sistematičen opis vseh planinskih postojank v tem lepem predelu s preprosto karto, kar bi dobro služilo propagandi za ta odmaknjeni kos slovenske zemlje. Pogrešamo tudi vsebinsko kazalo, ki napravi delo bolj pregledno; prav tako navedbe planinske literature za ta predel, literatura poživi in se novo poveže s starim.

Državna podjetja so pravilno razumela pomen te edicije in so bila radodarna z oglasi na 11 straneh in še na platnicah.

Edicija zasluži, da jo vsak planinec skrbno spravi na svojo knjižno polico, jo hrani in prebira; delo koroških planincev naj nam bo vabilo, da obiščemo te lepe planinske kraje na koroški strani.

anc

Vilko Mazi, Razgled s Triglava. Velik dogodek za vse naše planinstvo: dobili smo mojstrsko, da *umetniško narisani razgled s Triglava*. Začnimo kar s številkami, ki mnogokrat več povedo kakor vse še tako izbrane besede. Že kot risar znani Vilko Mazi je v svoji vestnosti porabil za sliko razgleda s Triglava nič manj kakor nad 1400 ur. To sliko sem videl v nastajanju, ko je neutrudni umetnik delal na Triglavu ali čakal na Kredarici tedne dolgo na vsako ugodno uro in osvetljava bližnjega in daljnega okolja našega mogočnega očaka, da je sliko čim verneje podal. In sedaj jo imamo tiskano pred seboj. Razdeljena je v štiri dele po straneh neba in je skupaj le nekaj centimetrov manj kakor 2 metra dolga in 15 cm široka. Samo imen na vrhnjem robu je nad dve sto, ki označujejo daljne gore na horizontu, imena srednjega in bližnjega razgleda pa so diskretno vrisana v sliko in jih je tudi več sto. Vse to nudi srečnemu lastniku tega razgleda — teh lastnikov pa je sedaj lahko 10 000, ker toliko izvodov Razgleda so natisnili — več kakor najbližji opis.

Novincu, ki še ni bil na Triglavu, je Mazijev Razgled najboljša obluba, kaj se mu vse obeta, če se bo vzpel na naš najvišji vrh v lepem vremenu. Le redek je človek, ki bo naenkrat vse videl, kar nam kaže z neizmerno pridnostjo in vestnostjo risani Razgled. Zdaj bo ta, zdaj druga stran horizonta zastrta z oblaki. Pa tudi dnevni čas bo ustvarjal vedno drugačne barve in sence v mogočnem svetu pod našimi nogami in v daljavi. Zato bo Razgled veren tolažnik in vzpodbujevalec k novim in novim podvigom na Triglav; dokler ne bomo vsega videli, kar nam more nuditi. In čim večkrat bomo šli, tem bolj se bomo ravno s pomočjo teh risb ustvarili pravo sliko triglavskega razgleda.

Tu smo mi stari, ki že štejemo, kolikokrat se bomo še mogli dvigniti na sivi vrh, in nekateri, ki se ne morejo več. O, tale Mazijev Razgled je

velik tolažnik! Najboljši spomin oslabi in treba mu je pomoči, slik, ki morejo vzbuditi tisto srečo, tisti občutek lepote, ki smo ga užili, tisto potrebno zavest v težavah, da je kljub vsemu, kljub naši betežnosti še vedno to, kar nas je nekoč osrečevalo: je še naš Triglav in je še vsa silovita lepota okoli njega, ki je človek ne bo mogel ne podreti ne izpremeniti. V dolini sedeč, ob topli peči čepč, na soncu življenje srkajoč, bo vsakdo, ki ne bo več mogel tja gor, sedaj z lahkoto obnavljati srčne ure, ki jih je doživel tam v jasnih višavah Triglava!

Samo to? Ne! Mazijev Razgled s Triglava ni običajen razgled, risan za reklamo, kakor smo jih tu in tam vajeni in ki jih najdemo tudi take v inozemstvu. Mazijevo delo je izvršeno z neizmerno ljubeznijo. Vsak greben, vsak žleb, vsaka dolinica, vsak nam ljubi vrh je zarisani spretno in tako podobno ter lepo in točno, da nam postane na tem razgledu ljubši kakor na še tako natančni hladni fotografiji! V Mazijevem delu se zrcali topla ljubezen do vsake gore posebej. Povsod se zrcali iz tega razgleda, kako je risar sam pri tem užival, da nam je podajal sliko za sliko, ki so se vse skupaj strnile v prekrasen kolobar mogočnega razgleda, morda v enega najlepših razgledov na svetu sploh.

Mogočni krog gora in hribov pa bo vzbujal nove načrte, ko se bo razprostiral pred teboj siloviti krog, ki oklepa kot edinstven kos sveta tri končiča slovenskega, germanskega in romanskega ozemlja. Vzgojno, poučno, vzpodbudno, estetično — vsestransko bo vplival Mazijev Razgled, ker pač z ljubeznijo predstavlja tako lep in pomemben kos zemlje! Ne samo iz turističnega ozira, tudi iz gori navedenih vzrokov je dolžna založba, so dolžne vse šole, vsa turistična društva in vsakdo, da se prva naklada prekrasnega Razgleda, te divne slike širnega gorskega sveta, čimprej razpeča in da dobimo čimprej drugo, ako bi bilo mogoče povečano sliko Razgleda. Kako lepo bi bilo, če bi mogli dobiti ves razgled v originalni velikosti, morda celo brez napisov! Večji narodi bi si kaj takega gotovo privoščili in dovolj bi bilo odjemalcev take panorame — umetnine.

Tovarišu Maziju pa na koncu te prve, gotovo ne zadnje in najbrž ne najboljše ocene — v imenu slovenskih planincev izrekam prav pristržno hvalo za njegovo ogromno in tako lepo delo. Prav gotovo je res, kar je ob pogledu na original prerokoval eden od naših najuglednejših geografov: »Če drugega ne bi storili kakor to, vas bo to delo preživelo za najmanj sto let!« — P. Kunaver

Anton Melik, Slovenski alpski svet. Slovenija, geografski opis. II. del: Opis slovenskih pokrajin. 1. zvezek. Slovenska Matica; Ljubljana, 1954. Str. 602.

Leta 1935 je izšla v založbi Slovenske Maticе prva knjiga geografskega opisa Slovenije. V predgovoru je avtor, akademik dr. Melik, prikazal zasnovo svojega velikega dela. Opozoril je, da bo opis razdeljen v dvoje. Prvi, splošni del je namenjen predstavi slovenske zemlje kot celote, medtem ko bo drugi, posebni del, zajel prikaz posebnih pokrajinskih enot naše domovine. Prvi del je v dveh zvezkih izšel že pred vojno; navedena knjiga je začetni zvezek drugega dela.

Sodeč po do sedaj izišlih knjigah bo geografski opis Slovenije predstavljal zares monumentalno knjižno stvaritev, kakršnih imamo doslej Slovenci malo. Še pomembnejše pa je dejstvo, da bi tudi v svetu stežka našli geografsko publikacijo, ki bi za relativno tako majhen košček zemeljskega površja, kot je Slovenija, terjala tolikšen obseg. Okoliščina izpričuje dvoje. Prvič, da je kvaliteta geografskega prostora naše domovine resnično mnogo nad njegovo kvantiteto; na malem teritoriju obstaja veliko raznolikosti, bodi prirodnega, bodi družbenega porekla. Drugič, da je slovenska geografska znanost dobila v osebi profesorja Melika človeka z globokim smislom za spoznavanje ter krepko voljo za proučevanje vseh številnih pokrajinskih posebnosti.

Zanimivo je in prav nič ne preseneča, da je avtor v prvem zvezku posebnega geografskega opisa Slovenije predstavil nje alpski sektor. Zdi se, kot da je hotel s tem poudariti, kako čvrsto se je naš rod oklenil prav tega zverženega in rogljastega koščka sveta. Zaklinjen v njem se je moral dobršen del našega naroda prav

tukaj ter ob dokaj trdih življenjskih pogojih biti na žive in mrtve z valovi tujstva, ki so se in se še zaganjajo obenj.

Mikaven zaradi svojih prirodnih lepote, gospodarsko problematičen, a družbeno trdoživ, zasluži naš alpski prostor zares prvenstveno pozornost tudi s strani znanosti. Nagel tempo življenjskega razvoja v eri moderne civilizacije terja, da se čimprej uravnotežita potencialna ter efektivna vrednost tega prostora. Zato mora postati torišče hitrih, a premissih ukrepanj, katerim je izhodišče edino le solidno poznavanje obstoječega stanja in razmer.

Prebirajoč knjigo bo tudi strokovno nevešč bralec kmalu začutil, da v njej ne gre za suhe opisne prikaze pokrajinskih pojavov. Avtor se ni namenil orisati fasado alpske pokrajine, pač pa je ves trud vložil za to, da kolikor moči plastično predoči nje mrtvo in prillegajočo se ji živo bit. Zato se je tudi izogibal formalizmu, ki mnogokrat maliči in teži pokrajinsopisje. O tem jasno priča že sama zgradba dela, na katero je vredno posebej opozoriti.

Slovenski alpski svet je v knjigi predstavljen s štirimi velikimi oddelki. Prvi zajema kot enoto Kamniške Alpe in Vzhodne Karavanke, drugi Julijske Alpe in Zahodne Karavanke, tretji predel Vzhodnih Karnskih in Ziljskih Alp, četrti pa Celovško kotlino. Slednja sicer predstavlja zvečine nižinski svet, ki pa je, ujet med visokogorjem, izrazito alpsko barvan.

Ze naslovi posameznih oddelkov knjige vzbujajo pozornost. Avtor se ni zadovoljil s klasično razdelitvijo našega alpskega ozemlja v posebine manjše pokrajinske enote, pač pa se je poslužil povsem originalne delitve. Da je le-ta smiselna, nas uspešno prepričuje sproti, a se hkrati ne ogiblje teoretskim utemeljitvam. Tako je, postavim, na spoznanju, da »gorske doline bolj družijo in vežejo v enoto kakor gorski hrvti in slemena, posebno v visokih gorovjih z mnogimi strminami« (str. 146) logično nastala potreba po orisu Julijskih Alp ter Zahodnih Karavank kot pokrajinske enote. Podkorenska Dolina je samo vez med obema gorskima sklopoma, čeprav ju orografsko tako izrazito razdvaja.

Skladna z gornjim načelom je nadaljnja delitev velikih pokrajinskih formacij. Pri tem je avtor še celo krepko zaoral ledino, zavedajoč se težav, ki nastajajo pri pokrajinskih opisih tedaj, kadar razvrstitev v manjše enote ni zadosti jasna, oziroma utemeljena. Oglejmo si to na primeru Julijskih Alp in Zahodnih Karavank, ki se mi zdi v tem oziru najznačilnejši.

Označeno veliko pokrajinsko področje je avtor prikazal v treh poglavjih. Posebej razlikuje pokrajine vzhodnih, osrednjih in zahodnih Julijskih Alp, medtem ko smo bili do slej vajeni ločiti le Vzhodne od Zahodnih. Pobudo za to mu je dalo spoznanje, da se osrednji predel Julijskih Alp bistveno razlikuje i od vzhodnega i od zahodnega predela. V njem sta namreč svojsko izražena manjši severni del z glavno gorsko rajdo, značilnimi kočnami, prečno potekajočo Dolino ter Karavankami in pa večji južni del, obsegajoč vse zgornje Posočje. S tako delitvijo nam je avtor predočil vso tehtnost modernega pokrajiniopisja, ki se ne obeša na formalna znamenja, ampak sloni na temelju enovitosti pokrajinskega kompleksa. Le-ta je namreč nastal v soglasnem prepletu prirodnih razmer ter gospodarskega in družbenega življenja, ki je v dosedanjih razmerah utripalo tod.

Z gornjim sem poizkusil prikazati delo profesorja Melika v celoti kot kulturni in posebej znanstveni dokument. Kot takega se mora razveseliti sleherni naš človek, izobraženec pa bo vrh tega postal še njegov hvaležni koristnik.

Za nas planince ima knjiga seveda še drug pomen. Nadrobni prikazi posameznih alpskih predelov bodo uspešno pripomogli temu, da nam pohajanje v njih ne bo le prijetno razvedrilo, ampak tudi priložnost za razmislek. Na takih poteh nam zbujajo pozornost številni pojavi, bodisi prirodni bodisi družbeno-gospodarski. Naravno je, da skušamo najti njih korenine ter razvozljati njihov pomen. Na povratkih ali pa že predhodno se bomo mogli iz knjige poučiti o njih ter dodajati lastna opažanja, oziroma zaključke. Knjiga bo torej služila še kot vodnik, kot nekakšen priročnik, iz katerega nam je moči sproti črpati,

odnosno obnavljati znanje o gorskem svetu.

Pri tej ali drugi ugotovitvi se bomo morda tudi sprli z avtorjem. Ne bo nam pogodu ali pa bo ostala nerazumljiva. Prav gotovo bodo taki primeri redki. Slednji zlasti zato, ker se je avtor potrudil, da vseskozi čim preprosteje in jasno opisuje ter razlaga. Mimogrede tudi opozarja na poglavja v prvem delu svojega opisa Slovenije, v katerem bralec lahko izve mnogo, kar mu bo olajšalo razumevanje zlasti prirodnih pojavov.

Cene Malovrh

Letno poročilo Turistične zveze Slovenije za poslovno leto 1953 na III. rednem letnem občnem zboru dne 30. maja 1954. Poslovno poročilo obsega zanimive podatke o organizaciji in delovanju po posameznih sektorjih dela in ima poleg navadnega delovnega obračuna še ta namen, da bi nudilo slovenskim turističnim društvom celotno sliko vse naše dejavnosti, predočilo metodo dela v turističnih organizacijah in prikazalo pomen in vlogu turističnega društva v okviru komune. Te naloge, izražene v uvodni opombi, poročilo res nazorno izpolnjuje, tako da predstavlja pravcati učni priročnik naše turistične problematike: o organizaciji govori na 24 straneh, k čemur je dobro ponazorilo »Karta turističnih in olupševalnih društev Slovenije« (dne 31. decembra 1953), nato sledita poglavji »Domači turizem« in »Inozemski turizem«, nato izvrstno poglavje o turistični propagandi, poučne statistike, finančno poročilo in bilanca, omeniti pa je treba tudi pobudno in razgledano poglavje o proučevanju turizma in proučevanju tiskalcev. Poročilo obsega 60 strani, tiskala ga je tiskarna »Jadran« v Kopru.

T. O.

Uredništvo je prejelo v zameno:

Photo magazin, München, junij 1954, cena 2.— D. M. Iz vsebine: Za prijatelja filmov; Ideja in fotografija; 60 let Gevaerta; Fotografsko poročilo iz Avstralije; Kulturni film; Iz prakse za prakso; Poročila iz industrije, 90 strani velikega formata, razkošna oprema, večbarvne priloge, vrsta celostranskih posnetkov.

Informa Bulteno de Slovenia Esperanto Ligo Ljubljana, leto I, april 1954, št. 1.

RAZGLLED PO SVETU

Mejne olajšave med Nemčijo, Avstrijo in Francijo bi skoraj skromno napovedovale evropsko skupnost, še bolj gotovo pa so v korist turizmu. Med Nemčijo in Avstrijo zdaj ni več treba vizuma. Nemčija ga že od 1. jul. 1950 od Avstrijcev ne terja. Nemški državljani potujejo brez vizuma tudi v Italijo in Svico. Tudi v Francijo, veliko alpsko deželo, potujejo Nemci brez vizuma, če ne odhajajo za več kot 3 mesece.

Nabava brezžičnih in radijskih aparatov je za gorsko reševalno službo v Avstriji poglavitna naloga, kakor je ugotovila skupščina BRD v Mallnitzu 23. aprila 1953. V letu 1953 je stopila BRD v akcijo v 5000 primerih, prinesla v dolino 2021 oseb, 119 pa mrtvih. 22% akcij odpade na poletje, 78% na zimo in pomlad, med mrtvimi je le 15% takih, ki so se ponesrečili pozimi. BRD ima 8 deželnih postaj, 240 krajevnih in 1154 obveščevalnih točk. Ob nedeljah dežurajo udje BRD v 15 kočah.

Nov hitrostni rekord na smučeh so dosegli v St. Moritzu pri poskusih, kakšna maksimalna hitrost se s smučmi lahko doseže. Reševalni pilot Fredy Wissel je vlekel smučarje preko zamrzlega jezera, merilne fotoaparature pa so na daljavi 200 m ugotovile hitrost blizu 162 km na uro.

Izredna skupščina DAV (Deutscher Alpenverein) 16. maja 1954 v Starnbergu je sklenila zaradi nesreče na Dachsteinu, o kateri so poročali vsi evropski dnevniki, da morajo voditelji skupinskih izletov najeti avtoriziranega vodnika, če se sami ne morejo izkazati z zadostno planinsko izobrazbo. Prosvetna ministrstva pa bodo naprošena, da odrede pri geografiji tudi pouk o nevarnostih v gorah in pouk o zaščiti alpske flore.

Filmski festival v Trientu se je v kratkem času uveljavil. Na zadnjem je bil posebno viden francoski film »Od Fitz Roya do Aconcague«, ki ga

je posnel Strouvé. Filmal je Magnona in Terraya tudi v granitni poči na Fitz Royu. Pravijo, da doslej še nobena gora ni »padla« po tako vrhunski plezariji, kakršna je videti v tisti poči. Največ pozornosti pa je vzbudil italijanski normalni, celovečerni film »Monologo sul sesto grado« (Samogovor o šesti stopnji), ki prikazuje, kako Tržačan Cesare Macstri sam pleza po Preussovi poti na Guglio. Preuss je svoj prvenstveni vzpon izvedel l. 1911 tudi sam, toda pri tem filmu je najvažnejše popolno sodelovanje med plezalcem in režiserjem. Film pokaže lepoto ekstremnega plezanja, estetsko gibanje v skali. Čeprav v filmu ni dramskega konflikta, ni dolgočasen, nasprotno, vsem se je zdel prekratek.

Bavarska gorska reševalna služba poroča za leto 1953, da se je na njenem področju poleteli smrtno ponesrečilo 65, pozimi pa 32 planincev, torej dvakrat več kakor leto poprej (32 in 18).

Med italijanskimi himalajci, ki so se podali na K2, najdemo tudi ime Cirillo Floreani iz Rablja na Korškem, ki po imenu, priimku in kraju ne kaže, da bi bil Italijan.

Pinckham je ime psu, ki je po svojem lastniku zaposil za članstvo v AAC (American Alpine Club). Lista njegovih vzponov na Alaski in po drugih ledenikih je takšna, da je bil — z navdušenjem sprejet.

Georges Sonnier je eden od vodilnih mož CAF in piše v »La Montagne« (Gora — tudi Japonci imajo planinsko glasilo z enakim imenom) ideološko-propagandne članke, o katerih smo včasih že poročali. V februaruški številki je zbral urednik odgovore na vprašanje, zakaj hodimo v gore, nekak planinski referendum, ki ni tako preprost, kakor je videti na prvi pogled. Kakšen je povprečni izid? V gore hodijo Francozi zato, da »žive polno življenje, da se fi-

zično, intelektualno in moralno izpopolnijo in usovrše, da spoznajo in preizkusijo samega sebe, da dožive jasen cilj, h kateremu obenem že tudi drži pot, da uidejo civilizaciji in se osvobode, da dožive resnično lepoto, da uživajo v tveganju, in končno odgovarja Sonnier takole: »Tega vprašanja si ne zastavljam več. Vsi zgornji razlogi drže, toda v gore hodim zato, ker jih imam rad, ker mi omogočajo poseben način življenja, ki mi leži in ki me vedno navdušuje...«

K2 je gora, ki stopa vedno bolj v ospredje. V Karakorumu se gnetejo ekspedicije. Ozemlje je geopolitično silno važno, tu se stikajo meje Pakistana in Kašmirja, Sinkiang, Tibeja in Sovjetske zveze. Amerikanci lani niso imeli sreče. Njihova ekspedicija je bila sestavljena iz naslednjih mož: Bob Craig, 28 let star, ki se je prvi povzpел na Mount Mac Kinley (6178 m), najvišji vrh Severne Amerike; George Bell, 28 let, fizik v slavnem atomskem centru Los Alamos, odlikoval se je v Peruju na Yerupagi in Salcantayu; Charles Houston, 40 let, vodja ekspedicije, zdravnik, himalajski veteran (Nanda Devi in K2), ki je pokazal na južni dohod do Mt. Everesta, Dee Molenaar, 32 let, planinski učitelj v vojaški šoli; Peter Schoening, 26 let, zelo previden in odločen, Arthur Gilkey, 26 let, geolog, ki je na ekspediciji tragično končal; Bob Bates, pomočnik vodje, Houstonov spremljevalec na K2 leta 1938; Ata-Ullah, pakistanski oficir za zvezo; Tony Streater, britanski oficir kot svetovalec. K2 je visok 8611 m in ima tri sosedje nad 8000 m: Hidden Peak 8068 m, Broad Peak 8047 m in Gašerbrun 8035 m. K2 pomeni Karakorum (ali Karakoram), vrh, ki se najde na št. 2. Skala je izredno trda — gnajs, granit. Leta 1902 so skušali priti na vrh 3 Angleži, 2 Avstrijca in 1 Švicar. Prišli so do višine 6600 m in preiskali ledenik Godwin Austen. Leta 1909 je bil tu vojvoda Abruški z 12 Italijani in 360 nosači. Preiskal je vzhodno, južno in zapadno stran ter s kote 6666 m zagledal ogromno severno steno. Nato je tolkel višinski svetovni rekord, ko se je povzpел na Čogoliso (7498 m), vrh, ki se dviga južno od K2 v Baltoro. Leta 1929 je Spoletski vojvoda nadaljeval z znanstvenim delom v istem področju. Leta 1937 pa

je bil tu Eric Shipton, 1938 in 1939 so bili na delu spet Amerikanci. L. 1938 je vodil »lahko« ekspedicijo Houston: šest sahibov, šest šerp in 90 nosačev. Houston je izšel iz šole Tilmana in Odella (Nanda Devi). Jugovzhodni greben je krstil za Abruški greben. Greben je krušljiv, težaven. Houston in Petzoldt sta dosegla 7925 metrov, a sta se kljub lepemu vremenu vrnila zaradi discipline. L. 1939 sta Wiessner in Pasang Lama postavila šotor v višini 7940 m, od koder je Pasang Lama dosegel višino 8332 m po težavni kopnini, dva dni kasneje pa po ledu 8200 m. Ker ni bilo delo prav vzporejeno, ni prišlo do tretjega naskoka, taborišča so bila demontirana in izpraznjena vse do št. II. Wolfe in trije šerpe so šli izčrpanima Wiessnerju in Pasang Lami na pomoč, pri čemer jih je dohitela smrt.

Vodja ekspedicije na Manaslu, ki jo organizirajo Francozi za letos ali za leto 1955, bo Jean Franco, direktor Nacionalne alpinistične šole.

Tehnični zločin nad gorsko naravo bi bila žičnica (Francozi ji na kratko pravijo télé = télépherique) iz Aiguille du Midi na Col du Géant. CAF, FFM, Touringclub in druge organizacije so zoper ta trgovsko morada dobro podprti načrt protestirale.

V Alžiru, 200 km od mesta Alžira so francoski plezalci odkrili nov Eldorado »čiste plezarije« V. in VI. stopnje. Gorovje se imenuje Azrou Thalatt, najimenitnejša smer pa je v Mediani, imenovana Gendarme, 150 m skrajno težkega tehničnega in prostega plezanja ves čas v skrajni ekspoziciji. Slike, ki jih je v aprilski številki Montagne 1954 priobčil Marc Vaucher, to lepo ponazuje.

CAF je imel v letu 1953 32.434 udov, leta 1952 32.052. Največ jih je v sekciji Paris—Chamonix — 10.115, nato sledi Lyon z 2709, Grenoble z 1501, Nice z 1358 in Bordeaux z 1210. CAF upravlja 118 lastnih koč in pet državnih in razpolaga s 3660 posteljami. Za predsednika je ponovno izvoljen Maurice Herzog.

ÖBV (Österreichische Bergsteigervereinigung — Avstrijsko planinsko združenje) je redni član VAVO in združuje po statistiki od 1. februarja 1954 22 društev, zvez in turističnih sekcij.

Vibram (okrajšava po izumitelju Vitale Bramani) so začeli izdelovati leta 1937 v Milanu. Letos so zbrali na Dunaju tehnike in komercialiste iz Italije, Švice, Avstrije, Nemčije, Francije in Holandije, da bi se marka Vibram obdržala na višini in šla vstric z izkušnjami, ki so se v pogledu profiliranih gumijastih podplatovalov nabrale v 16 letih.

Holandski alpinisti, člani Kraljevega nizozemskega planinskega združenja, izdajajo revijo »De Berggids« (orgaan van de koninklijke nederlandse Alpen-vereeniging). Februarska in aprilaska številka letošnjega leta, ki ju imamo pri roki, prinašata Somervilov članek o prečenju Brenner Oberbergenov članek o Silvretti, Bergellu in Dolomiti, Müllerjev članek o južni steni Obergaberhorna, Sillemov opis zimskega vzpona na Parnas, Groenewegov opis južnega grebena Salbitschijen, poleg tega pa ocene svetovne planinske literature, alpinistične in društvene novice. Oprema je skromna, čeprav papir v primeri z našim luksuzom. Izhaja mesečno na 16 straneh.

Fiziološka preizkušnja in priprava himalajcev je prav tako važna kakor vsi drugi ukrepi za uspeh ekspedicij v območju tretjega zemeljskega tečaja. Švicar Bircher je o tem napisal razpravo v mesečniku »der Wendepunkt« (št. 5., 6. 1953), ki so jo ponatisnili tudi v »Les Alpes«. Smotrna je popolna desintoksikacija organizma z večtedensko dieto, treba se je v tem času odvaditi alkohola, nikotinu, čokoladi, kavi, slaščicam in obilnim beljakovinam, pri tem pa pridobiti rezervo varovalnih, učinkovitih snovi in privaditi telo na čim skromnejše uživanje hrane in to dobro izrabiti. Domačini se hranijo čim bolj frugalno, brez mesa, nikotina in alkohola in zato imajo vedno dober tek, medtem ko pri sahibih z višino obenem popušča apetit. Domačini se zadovolje s tsampo — prežgano ječmenovo moko, zgodaj vstajajo in zajtrkujejo šele po dveh urah hoje in nošnje, medtem ko se Evropejci pred pohodom nabijejo z obilnim zajtrkom (tudi naši kmečki ljudje delajo pred zajtrkom dve do tri ure ob košnji, mlačvi, ali vsaj delali so). Bircherjeva razprava se opira tudi na izkušnje dveh švicarskih alpinistov, Alfonza

Voita in Christena, ki sta 20 dni prečila od Piz Palü do Mont Blanca na smučeh in na izkušnje s prve švicarske himalajske ekspedicije, na kateri sta domačina posnemala Švicarja Heim in Gansser. Pomembna razprava o prehrani v višinah je tudi delo dr. med. E. Schmidta (Eidgenössische Gesundheitsamt in Bern, XXIV. zvezek — 1933, Fasz. 1/2, str. 195—225). Podobne izsledke ima tudi ameriški Journal of Aviation Medicine. Ameriška aviatika je prišla do tega, da je dieta ob krompirju in kruhu najboljša obramba zoper omedlevice v velikih višinah, kajti beljakovine (meso, jajca) terjajo večjo porabo kisika. Na stenah aviatičarskih obednic je obešena parola: Pred visokimi poleti se drži krompirja in kruha namesto mesa in jaje!

Dhaulagiri je gora, ki so jo lani oblegali Švicarji. Prva številka revije »Les Alpes« v letošnjem letu je posvečena vsa tej ekspediciji, na ovitku stoji zraven emblema SAC natisnjeno ime te mogočne, 8172 m visoke gore, ki se dviga zahodno od Annapurne. Člani ekspedicije so bili ing. Lauterburg kot vodja, dr. Pfisterer, ing. André Roch, Huss, Eishelberg, Braun in Ruedi Schatz, vsi člani Akademskega Alpenkluba v Zürichu. Leta 1950 je poskušal Francoz Herzog z vzhoda, a je prišel le do višine 5500 m. Francozom se je zdelo, da bi bil najlažji dostop s severa, Švicarji pa so izbrali zahodno stran, ker so obenem raziskali globoko dolino Mayangdi Kola. Serpe je vodil sirdar Ang Tharkay. Njihov tovor je iz Indije v Nepal vozilo 30 volovskih vpreg. Izhodišče v Nepalju je bila Pokhara, baje najlepši kraj v državi. Številka prinaša prvovrstne fotografije, ki sta jih posnela Pfisterer in Roch. Zanimiva je miselnost, ki jo razvija R. Schatz: Čemu časopisi heroizirajo gornišтво! Saj gorniki niso junaki, ki se žrtvujejo za druge. Gre do v nevarnost zaradi veselja, iz potrebe po avanturah, ne pa zaradi junaštva in zaradi patriotizma.

Lavinske pse zadnja leta vedno bolj uvaja tudi švicarska gorska reševalna služba. Prvi uspešni poskusi so bili že pred vojno, oprijela se je tega sredstva armada, po vojni pa je pse spet opustila, nakar je iniciativo prevzel SAC in v nekaj letih vzpo-

stavil učinkovito mrežo reševalnih postaj, ki razpolagajo z lavinskimi psi. Pes lahko zavoha žrtev, tudi če leži tri in pol metra pod snegom, razen če gre za temeljni težki plaz. SAC je naredil vse to brez državne podpore in se z uspehi upravičeno ponaša. Dobro zdresiranih psov, ki jih vodijo izkušeni gorski vodniki in reševalci, je bilo v zimi 1953/54 preko 100.

V Pontresini in Oberengadinu so prepovedali postavljanje šotorov in to brez izjeme za vse. Verjetno iz komercialnih razlogov, ki se odenejo v plašč varstva prirode, spodobnosti itd. Verjetno pa bodo morali popustiti vsaj pri plezalcih, ki si razpno šotore pod stenami stran od potov in koč.

258 žičnic vseh vrst ima Švica, prošnje za nove koncesije pa na kantonalne in zvezne oblasti kar dežujejo.

Smučarska palico je mogoče spremeniti v sondo, če se sname krpjica in ročaj. Tako palico je iznašel nek Švicar in jo dal v preizkušnjo. Ne samo, da bo taka palica manj nevarna v primeru kakega padca, izkoristili jo bodo tudi kot sondo, če ponesrečenec ne bo pod snegom globlje od 1 metra. Palica je narejena iz vrhunskega produkta aluminijske industrije, iz avionala.

Švicarska reševalna služba za smučarje omenja v svojem letnem poročilu, da je poglavitni vzrok smučarskih nesreč ta, ker se mladi smučarji dobro sučjo le na izglaženem smučišču, na progi, čim pa zaidejo v globok, nov sneg, je nesreča kmalu tu, ker ga ne obvladajo. Zato svetuje smučkim šolam in učiteljem, naj uvedejo v svoj učni načrt tudi urjenje v globokem snegu.

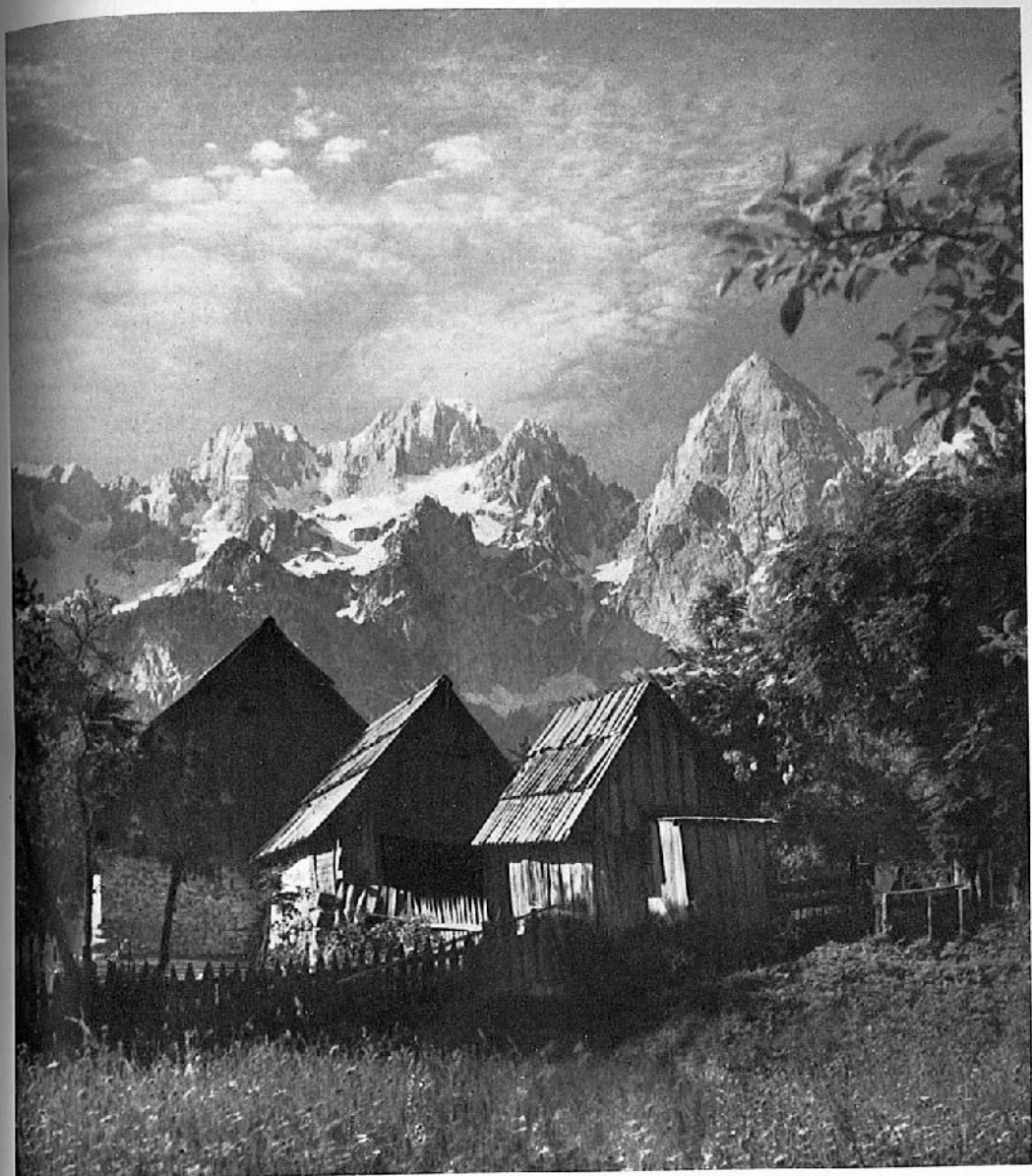
Alfred Jennewein, prvi predsednik DAV (Deutsche Alpenverein) je napisal v lanskem Vestniku DAV tehtne misli zoper nekatera pretiravanja v sodobnem alpinističnem svetu. Brez tekmovanja res nikjer ne gre, toda treba se je tudi pri tem držati nekih mej. Težavnostna lestvica danes ni več v pomoč in orientacijo, marveč je postala čisto športno merilo. Pojavljajo se »prvi nočni vzponi«, »prvi solozimski vzpon«, »prvi solozimski nočni vzpon« itd., kar ne more biti več normalno doživetje normalnega človeka. Nekaj krepkih očit-

kov je naslovil tudi na senzacij željno časopisje, ki pači podobo alpinizma in alpinistov. Alpinizem ne more in ne sme postati zgolj športna atrakcija brez intimnega osebnega doživetja. — Ne more in ne sme! Kaj pa, če kljub vsemu postaja, kljub vsemu razlaganju klasične zgodovine planinstva, kljub pridiganju, kljub tečajem in taborom? Ekstremna mehanizacija plezanja je žal že visoka moda. Kakšen kvaliteten razloček med klasičnim plezanjem okoli 1.1900 in lansko smerjo v zahodnem grebenu Monte Cavallo, ki sta jo v 4 dneh s tremi bivaki in 193 (!) klini izpeljala Francoza Gabriel in Livanos!

Gorski vodniki v klasičnem smislu so že ali pa bodo kmalu izumrli, ker se z vodniškim zaslužkom, kakršnega izkazujejo zadnja leta, ne more preživljati niti posameznik, a kaj šele njegova družina. Tak je položaj v Saasu in Zermattu. Leto 1952 je bilo ugodno, sezona dolga in vendarle je število vodnikov padlo. Švicarski SAC išče sredstev, da bi vodniški stan ohranil. V Juri so zabeležili tudi prehitro upadanje hribovskega prebivalstva zaradi izseljevanja v bližino mest. Tudi ta pojav ni brez nevarnosti, še posebej s stališča ljubiteljev narave in gora, je pa seveda kompleksen in ga ni mogoče rešiti preprosto, na priliko, z boljšo konjunkturo lesa ali živinoreje (veljavno za Švico).

Danec na Mt. Everestu je vzbudil v svetovnem tisku veliko pozornost. V resnici ni bilo tako hudo. Klaus Bekker Lassen je startal iz Dardžilinga s štirimi šerpami (Ang Dawa II, Jigwe Tsering, Ajilu in Angtsering IV) preko mejnega grebena Sandakphu v nepalski Namče Bazar. Po smeri Houstona in Tilmana je prišel do Lobryva Khola med Nuptse in Lho La, se moral vrniti, nato pa po stranski dolini Bhoti-Kosi prirnil na višino 5800 m na prelaz Nanejpa La, od samostana Rongbuk pa do taborišča III, ki so ga postavili 1951 Angleži ob vznožju Severnega sedla. 7. maja 1952 je prišel Danec 100 m izpod Severnega sedla, kjer pa je moral kljub lepemu vremenu zaradi pomanjkljive opreme obrniti.

Iglu je dobil svoje mesto tudi na Institutu na Weisfluhjochu posebno za vojaške slušatelje »snežnih« ved.

DOM POD GORAMI

ING. MLAKAR TONE

*Predajte se športu in užilkom,
ki vam jih nudi lepa priroda!*

*Na opreznost nikar ne pozabite —
riziko pa predajte zavarovanju!*

*Zoper nezgode, za primer
smrti in doživetja zavaruje:*

DRŽAVNI ZAVAROVALNI ZAVOD

**Direkcija za LR Slovenijo
v LJUBLJANI • Telefon 39-121**

**Zastopniki
v vseh večjih krajih**

***D
OZ**

MARIBORSKA TEKSTILNA TOVARNA

MARIBOR

Poštni predal št. 9 ☆ Brzojavni naslov: TEKSTILTVOR MARIBOR
Telefon: 24-32, 24-15, 21-12, 26-33, 28-08

PREDILNICE
TKALNICE
BARVARNE

TISKARNA
APRETURE
SUKANČARNA

Proizvaja:

bombažno prejo, sukance za šivanje in vezenje, hlačevino, klote, bombažne in umetno svilene podloge, flanelc, popeline, cefirje, kretone, tiskanine iz bombaža in stanične volne, tkanine v imitaciji šantunga. Vse naše tkanine iz stanične volne kakor tudi šantung so apretirani proti mečkanju in so opremljeni s posebnimi zaščitnimi znaki, ki jamčijo za obstojnost apreture tudi po večkratnem pranju

Izvaža:

sukance za šivanje, hlačevino, klote, svilene serže, popeline, cefirje, kretone ter tiskanine za moško perilo in ženske obleke

Uvaža:

barve, kemikalije, utenzilije itd.

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti in niskih cenah

MARIBORSKA LIVARNA IN TVORNICA KOVINSKIH IZDELKOV

MARIBOR, Ulica Heroja Jevliča 11

Poštni p. št. 20 ☆ Tel. 24-13, 25-12, 23-07 ☆ Brzjav: Livarna Maribor

IZDELUJEMO:

medeninaste palice raznih dimenzij za avtomatsko obdelavo, odlitke vseh barvastih kovin, vodovodne, parne in sanitarne armature, gradbeno in pohištveno okovje iz medenine, niklano ali pokromano, črpalke, gibljive spiralne cevi, odkovke in odpreske iz bakrenih, cinkovih in aluminijevih legur, peči za kopalnice itd.

VRSIMO:

pretapljanje in regeneracijo barvastih kovin

Naročila izvršimo kvalitetno in po konkurenčnih cenah
Kupujemo odpadke barvastih kovin po najvišji dnevni ceni

Planinci in planinke!

☆

Varujte Vašo kožo
pred vetrom, soncem
in mrazom!
Uspех dosežete samo,
če negujete
Vašo kožo s

☆

Zahtevajte vedno in povsod: SOLEA krema!

— **ŽELEZNIŠKA** —

TISKARNA

LJUBLJANA, KOLODVORSKA 39

Telefon števil. 39-231, Interna 339 in 349

Obrat: ZAGREB, PETRINJSKA 87

KNJIŽNITISK

LITOGRAFIJA

KNJIGOVEZNICA

TISKARNA VOZNIH KART

Tiskamo vse vrste kartonskih vozniških kart

**KVALITETNA IZDELAVA V ENOBARVNIH
KAKOR TUDI V VEČBARVNIH IZVEDBAH**

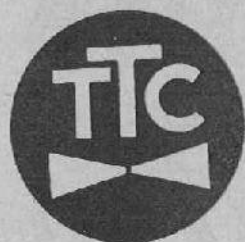
TOVARNA ŽIČNIH IZDELKOV

Izdeluje prvovrstno žično pletivo za
ograje, za drevesnice, mreže za
sejanje peska, kovinsko pohištvo,
žične transporterje, predpražnike
ter vse ostale izdelke
žičnega pletiva

CELJE, IPAVČEVA 20

Cene ugodne • se priporočamo!

TOVARNA

TEHTNIC

C E L J E

TELEFON 21-41

izdeluje vse vrste tehtnic
od kuhinjskih do vagonских
v izvedbi avtomatskih in
polavtomatskih za potrebe
industrije, transporta, pro-
meta, skladišč in trgovine

Izdelava kvalitetna — cene konkurenčne!

Vrši perforiranje
vseh vrst pločevine

Zahtevajte ponudbe!

TELEFON
20-41, 20-42,
20-81, 20-82

CINKARNA

CELJE

METALURŠKO KEMIČNA INDUSTRIJA

proizvaja za domači trg in izvoz:

Surovi cink v blokih
Cinkov prah
Fini cink v blokih
Redestilirani fini cink v blokih
Rafinirani cink v blokih
Avtotlpijske plošče
Offset plošče
Žvepleno kislino
Katran
Cinkovo belilo
Cinkovo pločevino
Cinkove protektorje
Kromov galun
Zeleno galico
Natrijev hidrosulfit
Metalit
Natrijev sulfid surovi
Natrijev sulfid čisti
Natriumsilikofluorid
Superfosfat
Barljev sulfid
Cink sulfat
Svinčeni minij (30 % in 32 %)
Svinčeno glajenko
Litopon
Ultramarin
Modro galico

HOTEL JELEN

LOVRENC NA POHORJU • TEL. 25

Nudimo cenjenim gostom vsestranski komfort. Vse sobe s toplo in mrzlo vodo, na razpolago kopalnice.

Obiščite nas, zadovoljni boste z našo prvovrstno kufinjo, izbranimi vini in kulturno postrežbo

ŽELEZNIŠKA POSTAJA RUTE • GARAŽE NA RAZPOLAGO

GOSTINSKO PODJETJE

LOVRENC NA POHORJU

V A S V A B I

Turisti, izletniki, športniki, oddiha in razvedrila potrebni, obiščite naše obrate:

Penzion in Restavracija „POHORJE“
(celodnevni penzion din 400.—)
Gostilna „TURIST“
Gostilna „PLANINKA“
Bife „KLOPNI VRH“
Gostilna „PUŠČAVA“
„KOLODVORSKA RESTAVRACIJA“

Redna avto zveza z železniške postaje Ruta

Narodna banka FLRJ Centrala za LRS

LJUBLJANA, CANKARJEVA CESTA 18

Hišna telefonska centrala 23-321 do 23-325

Kabinet telefon 20-090

Sekretar telefon 22-211

DIREKCIJE:

Oddelek za analize in ekonomska preučevanja	23-202
Gotovinski pian	23-157
Direkcija za kratkoročno kreditiranje: trgovina	23-539
proizvodnja	21-185
Direkcija za kreditiranje zadrufništva in kmetijstva	20-979
Direkcija plačilnega prometa z inozemstvom	21-054
Direkcija za izvrševanje proračunov	21-490
Inšpektorat	23-203
Personalni posli	21-303
Ekonomsko-tehnični posli	21-482
Direkcija trezora (Titova 1)	21-760
Direkcija dolgoročnih kreditov in fondov	21-417
Služba plačilnega prometa	23-313
Devizno obračunsko mesto	23-053, 23-057
Provizorij za tečaje	20-042

PODRUŽNICE:

Ljubljana Telefon štev.

600	20-506, 20-698, 21-078
601	21-667, 21-068, 21-758
602	20-264
603	21-269
604	23-427, 21-788
605	653/15, 654/15 (Posreduje p. Polje)
606	20-016, 20-616, 22-136, 22-383
608	22-052
610	21-310, 21-270
6011	23-093, 22-162
6012	21-460, 23-431

Ajdovščina 25
Bled 290
Brezice 290
Celje-mesto 313
Celje-okolica 213
Crnomelj 13
Dolnja Lendava 26
Domžale 30
Dravograd 11
Gor. Radgona 28
Grosuplje 35
Hrastnik 25
Idrija 57
Ilirska Bistrica 11
Jesenice 292
Kamnik 11
Kočevje 42
Koper 85
Kranj-mesto 146, 252
Kranj-okolica 382
Krško 19
Laško 30

Lenart v Slov. gori-
cah 9
Litija 22
Ljutomer 4
Maribor-mesto 22-85
Maribor-ok. 24-02,
23-76
Maribor 6401 23-03,
28-93
Maribor 6402 31-33,
26-98
Maribor 6403 30-64
Medvode 17
Metlika 15
Mozirje 11
Murska Sobota 19
Nova Gorica 82
Novo mesto 21
Ormož 23
Piran 29
Poljčane 18
Postojna 98

Prevalje 9
Ptuj 24-23
Radovljica 226, 285
Rakek 16
Ribnica 22
Ruše 24
Sevnica 4
Sežana 11
Slovenj Gradec 13
Slov. Bistrica 32
Slov. Konjice 36
Šempeter pri Gor. 21
Sentvid nad Lj. 27-38
Škofja Loka 35
Smarje pri Jelsah 28
Šoštanj 24
Tolmin 16
Trbovlje 46
Trebnje 18
Tržič 88
Vrhnika 13
Zagorje 23
Zalec 2

Deleblagovnica

Na ma

LJUBLJANA

JE OBČUTNO

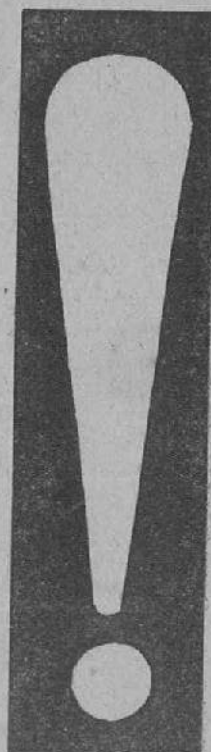
ZNIŽALA CENE

jesenski in zimski konfekciji

ter prodaja:

ženske prehodne plašče	od din 9.300 dalje
„ dežne plašče	„ „ 7.300 „
„ športne plašče	po „ 10.500 „
„ zimske plašče	od „ 6.500 „
moške obleke iz fresko blaga	„ „ 7.000 „
„ „ „ kamgarna	„ „ 9.300 „
„ dežne plašče	„ „ 6.000 „
„ Hubertus plašče	„ „ 7.950 „
„ usnjene plašče	„ „ 27.000 „
„ zimske suknje	„ „ 9.500 „

Cenjene kupce obveščamo, da so se z izvedeno reorganizacijo naše prodajalne „PRI TROMOSTOVJU“ in „POHIŠTVO“ osamosvojile, naše podjetje pa še nadalje posluje

PRED POŠTO

v palači bivši BATA